

Handwritten text in a cursive script, likely Latin or Italian, located at the top of the page.

Handwritten text in a cursive script, likely Latin or Italian, located at the bottom of the page.

50 РОКІВ КАФЕДРІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ
ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

V. re
A. facialis
A. temporalis superficialis
A. carotis communis sinistra
Truncus thyreoideus
Arcus aortae
A. subclavia
V. jugularis interna
V. jugularis externa
Truncus coeliacus
Truncus brachiocephalicus
V. subclavia
V. brachiocephalica dextra
V. cava superior
V. cephalica
V. cava inferior
V. brachiales
A. hepatica
V. portae
A. et v. mesenterica inferior
mesenterica superior
V. basilica
V. communis
V. basilica interna
A. palmaris
V. radialis
A. ulnaris
A. cubitalis
A. ulnaris
A. cubitalis

50 років

КАФЕДРІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ
ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

50 РОКІВ
КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ
ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

*за редакцією Заслуженого діяча
науки і техніки України
професора М.А. Волошина*

ЗАПОРІЖЖЯ
2018

УДК 611:378](09)

ББК 28.86г:74.58

П96

Авторський колектив:

Волошин М.А., Лебединець М. Г., Григор'єва О.А., Артюх О.В., Апт О.А., Матвейшина Т.М., Холодна Є.І., Чугін С.В., Максимовський Р.В., Щербаков М.С., Світлицький А.О., Штанько І.Ф.

За редакцією професора М. А. Волошина

50 років кафедрі анатомії людини Запорізького державного медичного університету / М.А. Волошин, М.Г. Лебединець, О.А. Григор'єва [та ін.]; за ред. проф. М. А.Волошина / Запоріжжя:, 2018.- 168 с.; 123 іл.

ISBN 978-966-653-453-1

У виданні наведено історичний нарис про кафедру анатомії людини Запорізького державного медичного університету. Текст побудовано в хронологічному порядку, з акцентом на наукових ідеях, які розроблялись науковим колективом кафедри різних років та урахуванням змін структури університету, прийому студентів та навчальних планів. Матеріалом для нарису стали опубліковані наукові статті про кафедру та її співробітників, спогади викладачів різних поколінь, фотоальбом кафедри.

Книга розрахована на анатомів, морфологів, студентів, аспірантів та фахівців з історії науки.

УДК 611:378] (09)

ББК 28.86г:74.58

Рекомендовано до друку на засіданні ЦМР Запорізького державного медичного університету №5 від 2 червня 2016р.

ISBN 978-966-653-453-1

© Волошин М.А., Лебединець М. Г., Григор'єва О.А., Артюх О.В., Апт О.А., Матвейшина Т.М., Холодна Є.І., Чугін С.В., Максимовський Р.В., Щербаков М.С., Світлицький А.О., Штанько І.Ф., 2018
© ЗДМУ, 2018

ПЕРЕДМОВА

Університет має більш ніж сторічну історію, яку протягом останніх десяти років крок за кроком віднолюють, за рішенням ректорату, співробітники кафедр. Особливою віхою в розвитку вузу було відкриття в 1964 році на базі Запорізького фармацевтичного інституту лікувального факультету, який став локомотивом розвитку інституту. Бурхливий ріст кількості студентів та викладачів на лікувальному факультеті призвів до зміни назви закладу та реорганізацію його в Запорізький медичний інститут. З багатьох міст України приїхали молоді талановиті вчені, які організовували нові кафедри, закладали основи навчально-методичної та організаційно виховної роботи зі студентами. Формували свої оригінальні наукові напрямки та створювали наукові школи. До таких вчених відноситься професор Олександр Гаврилович Яхниця засновник кафедри анатомії людини та Запорізької анатомічної школи. Без винятку всі співробітники кафедри першої хвилі від препаратів до завідуючого самовіддано створювали кафедру нормальної анатомії. Закладали традиції навчальної та наукової роботи, що підтримують та розвивають викладачі другої та вже третьої хвилі. З перших днів відкриття кафедри анатомії, вона стала взірцем для інших кафедр університету, як за рівнем організації навчально-методичної роботи так результативністю наукових досліджень.

Але час плине дуже швидко - як лікувальному (в теперішній час медичному) факультету так і кафедрам вже 50 років. За цей період пройшла зміна першого покоління викладачів, та розпочалась зміна другого складу викладачів. На зміну приходять бувші наші студенти, які живуть прискореним ритмом сьогоденням. За цим темпом життя швидко віддаляється початок. Забуваються досягнення

кафедр, вчені, викладачі, лаборанти, препаратори, які виховали цілу плеяду гарних лікарів, серед яких є провідні спеціалісти за фахом, завідувачі відділень, головні лікарі, начальники охорони здоров'я областей, видатні вчені, директори та ректори медичних установ і міністри охорони здоров'я. В 2014 році ректоратом видано пам'ятну гарно ілюстровану книгу про всі структурні підрозділи університету. Запропонована книга є першим хронологічним виданням від початку організації до сьогодення кафедри за 50 років. Кафедра анатомії людини начолі з професором М.А.Волошиним розпочала цей процес, який документально фіксує багатогранний шлях формування, розвитку, життя складного організму – кафедри, за різних соціально-економічних умов, перебудови навчальних програм та домінування наукових ідей, що розроблялись співробітниками. Зібрано спогади викладачів різних років, фотографії, документи, що відображають історію кафедри. Безперечно книга буде цікава не тільки фахівцям з історії медицини, а й лікарям, випускникам університету, викладачам, студентам та абітурієнтам.

Бажаю продовжувати цю кропітку роботи, яка є однією з складових фундаменту історії Запорізького державного медичного університету.

*Щиро, ректор університету,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор Ю.М. Колесник*

ВСТУП

Спостереження – основний метод анатомічного дослідження, а спостереження за життям – цікаве заняття для багатьох на цій планеті, особливо якщо це різнобарвне життя насичено подіями. Вищий навчальний заклад живе життям кафедр, які об'єднують високоінтелектуальних амбіційних творчих та не пересічних професіоналів для вирішення наукових, педагогічних, виховних та громадських завдань на шляху досягнення ідеї. Вступаючи в 1972 році на перший курс нового молодого Запорізького медичного інституту, ніколи не міг подумати, що через 43 роки буду описувати 50-літню історію однієї із провідних кафедр вузу - кафедри нормальної анатомії людини, пройшовши всі щаблі професійного росту від студента до завідувача кафедри, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка МАІА.

50 років як на людину це зрілість, а для кафедри – молодість, хоча за цей період пройшла зміна двох поколінь викладачів. Таке протиріччя між коротким віком вченого та довгим життям кафедри ускладнює написання історії. Багатьох вчених з першого покоління, хто починав будувати кафедру вже немає. Науковці другого покоління поки не дуже серйозно ставляться до спостережень за життям, тому що вони творять історію. Третє – молоде покоління поки ще не замислюється над історією кафедри, вони будуть її продовжувати в майбутньому. Але всіх науково-педагогічних працівників різних поколінь кафедри об'єднує високий професіоналізм, відданість вибраній справі – служити анатомії, що дозволяє назавжди залишати глибокий слід в ду-

шах майбутніх лікарів, сформувати у них перші елементи клінічного мислення та потяг до творчого пошуку нового.

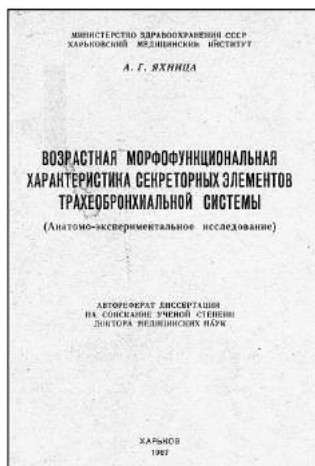
Історичний нарис побудовано в хронологічному порядку, з акцентом на наукових ідеях, які розроблялись науковим колективом різних років, та урахуванням змін структури університету, прийому студентів, навчальних планів, що постійно змінюються, і нових викликів освіти. Матеріалом для нарису стали опубліковані наукові статті про кафедру та її співробітників, спогади викладачів різних поколінь та фотоальбом кафедри. Безсумнівно, що в короткому нарисі складно дуже ретельно описати всі події, роль кожного вченого, особливо емоційний компонент який їх супроводжував. Тому просимо подавати пропозиції доповнення, які будуть враховані в подальших виданнях.

***Заслужений діяч науки і техніки України,
академік МАІА, професор М.А. Волошин
2015***

Nosce te ipsum
Пізнай самого себе (з др.-грецьк. γνῶθι σεαυτόν)
Джерело: напис в храмі Аполлона в Дельфах

ПОЧАТОК ІСТОРІЇ КАФЕДРИ НОРМАЛЬНОЇ АНАТОМІЇ ЗАПОРІЗЬКОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ (1965-1990)

Початок історії кафедри нормальної анатомії Запорізького державного медичного університету припадає на грудень 1964 року, коли через декілька днів після організації лікувального факультету в Запорізькому фармацевтичному інституті (наказ МОЗ УРСР від 25.11.1964 р.) на посаду завідуючого кафедрою був призначений доцент кафедри нормальної анатомії Дніпропетровського медичного інституту Яхниця Олександр Гаврилович – таланови-

Доцент О.Г. Яхниця (1964р.) – завідувач кафедри нормальної анатомії Запорізького медичного інституту, яку очолював з 1964 до 1988 р. Автореферат докторської дисертації О.Г. Яхниця (1967р.)

тий учень професора К.Д. Філатової. До цього часу у фармацевтичному інституті окремої кафедри анатомії людини не було. До 1951 року була одна кафедра, яка складалась з трьох дисциплін – анатомії, нормальної фізіології та фармакогнозії, а з 1957 року кафедра називалась анатомія з нормальною фізіологією. Предмет Анатомію викладали в межах програми медичного училища.

О.Г. Яхниця народився 5 грудня 1920 р. в селянській сім'ї в селі Кірове Немирівського району Вінницької області. Після закінчення Вінницької фельдшерсько-акушерської школи в 1938 р. він вступив до Вінницького медичного інституту. В 1940 р. студент-першокурсник був призваний до лав Червоної Армії, де зустрів початок Великої Вітчизняної війни. Після закінчення війни колишній фронтовик поновив навчання в Івано-Франківському медичному інституті, який закінчив в 1953 році «з відзнакою». З 1953 до 1964 р. працював асистентом, а потім доцентом кафедри нормальної анатомії Дніпропетровського медичного інституту. Наукові дослідження О.Г. Яхниці були присвячені морфології слизової оболонки дихальних шляхів. В 1958 р. він з успіхом захистив дисертацію на ступінь кандидата медичних наук

*Територія медичного інституту в 1965 році.
Вид з даху морфологічного корпусу №3.*

*Співробітники які приїхали працювати в молодий вуз:
к.мед.н. Гордієнко С.К., к.мед.н. Архіпова Ж.П.,
асистенти Капіносов І.К., Лебединець М.Г.*

за темою “Морфологія желез бронхов” (науковий керівник професор Філатова К.Д.).

Заняття на кафедрі Запорізького медичного інституту розпочалися 19 лютого 1965 року зі 220 студентами, які приїхали із Дніпропетровського, Донецького, Кримського, Харківського, Одеського та Тернопільського медичних інститутів. Першими викладачами нормальної анатомії на кафедрі стали: доценти к.мед.н. Буковська Л.Г. (з Донецького медінституту, учениця проф. М.Д. Довгялло), к.мед.н. Гордієнко С.К. (з Тернопільського медінституту, учень проф. Р.Д. Синельникова), та асистенти - к.мед.н. Архіпова Ж.П. (з Тернопільського медінституту, аспірантка професора В.В. Бобіна - учня академіка В.П. Воробйова), к.мед.н. Левін М.Й. (з Запорізького інституту удосконалення лікарів, учень професора Р.Д. Синельникова та проф. І.М. Фаєрмана).

В 1966-1970 рр. колектив кафедри поповнився к.мед.н. Січовим В.П. (з Дніпропетровського медичного інституту, учень професора К.Д. Філатової), к.мед.н. Соколовим Г.О. (з Вінницького медінституту), асистентом Капіносовим І.К. (з Одеського медінституту, учень професора Ф.А. Волинського), а також лікарем Сирцовим В.К. (випускником Омського

медичного інституту). Старшим лаборантом спочатку працювала Михайлова Л.В., а після неї Кофанова Е.Д. У всіх співробітників кафедри, що з'їхались з різних куточків України, було одне бажання – як можна скоріше підняти роботу нової кафедри до рівня кращих кафедр анатомії людини медичних інститутів.

Секретар товариства АГЕТ 1965-2000рр. Холодна Є.І. проводить практичне заняття. Участь професора О.Г. Яхниці в роботі секційного засідання студентської наукової конференції (1970 р.)

В 1965 році було створено Запорізький осередок наукового товариства АГЕТ, головою якого обрали доцента О.Г. Яхницю, секретарем – асистентку Є.І. Холодну.

На кафедрі була розпочата організаційна робота по створенню матеріально-технічної бази. Під керівництвом О.Г. Яхниці в новому навчальному корпусі №3 були обладнані та оформлені секційні зали, наукові лабораторії, анатомічний музей та морг. Усі співробітники кафедри у вільний від занять час збиралися в одній із секційних і готували анатомічні навчальні препарати для практичних занять та експозицій в музеї. Активну участь у цьому процесі прий-

Професор О.Г. Яхниця оголошує студентам результати іспиту (1992р.).

мав і професор О.Г. Яхниця. Він сам прекрасно та з великим задоволенням препарував та надавав консультативну допомогу своїм співробітникам.

Методичну роботу тоді очолювали доценти: С.К. Гордієнко та Л.Г. Буковська. Молодими викладачами підготовлені методичні розробки до практичних занять для студентів лікувального та фармацевтичного факультетів. Тоді ж, у 1965-1966 роках, О.Г. Яхниця запровадив учбову картку студента, що поклала початок розробці інтегрованої системи оцінки знань студентів в інституті. У зв'язку з тим, що переважна більшість викладачів пройшли прямо або опосередковано морфологічне виховання в Харківській анатомічній школі в основу структури методичної роботи кафедри було покладено досвід кафедри нормальної анатомії Харківського медичного університету (завідувач кафедри професор Р.Д. Сінельников).

Викладання анатомії складний багатограний процес, в якому активну участь примають лаборанти-препаратори. Життєвий досвід дозволив Олександру Гавриловичу підібрати працелюбних, відповідальних лаборантів-пре-

праторів, які допомагали налагоджувати навчальний процес, забезпечуючи проведення практичних занять анатомічними препаратами. Серед них Нехаєва Л., Савина (Куценко) М., Минкина Т., Сапа А. В подальшому двоє з них закінчили Запорізький медичний інститут та стали лікарями. Така Воробйовська традиція (видатний анатом В.П.Воробйов теж працював препаратом) продовжилась на кафедрі в подальшому.

Багато часу та старань забрало естетичне оформлення кафедри. Під керівництвом к.мед.н. Левіна М.Й. були написані масляними фарбами портрети видатних вчених-морфологів і копії з фрески художника А.М. Любимова “Леонардо да Вінчі за трупом”, та Яна ван Нека “Урок анатомії доктора Фредерика Рюйша”. Лаборант кафедри М.І. Леус написав копії картин Г. Семірадського “Фріна на святі Посейдона в Елевсині” та П. Рубенса “Союз землі та води”. За ескізом О.Г. Яхниці та М.Й. Левіна були замовлені та виготовлені вітражі для музею. Почалося наповнення музею препаратами, як закупленими, так і виготовленими своїми силами. У цей час багато для створення музею було зроблено ректором медичного університету доцентом І.І. Токаренком та секретарем партійного комітету доцентом А.Д. Візіром. З перших днів відкриття музей став місцем пропаганди здорового стилю життя серед юнацтва та молоді. Постійно музей доповнюється новими експонатами. Щорічно на базі музею викладачі кафедри проводять більше 100 публічних науково-виховних, та пізнавальних лекцій. Зараз Музей «Анатомії людини» є візитною карткою університету.

В 1967 р. доцент О.Г. Яхниця захистив докторську дисертацію “Возрастная морфофункциональная характеристика секреторных элементов трахеобронхиальной системы” (науковий консультант професор Філатова К.Д.). Через

рік йому було присвоєне вчене звання професор. Також, працюючи на кафедрі, захистили кандидатські дисертації асистенти Холодна Є.І. (науковий керівник професор Р.Д. Синельников) в 1966р. та в 1969р. Капіносов І.К. (науковий керівник професор Ф.А. Волинський).

З 1968 року почалася наукова робота кафедри. Спочатку професор О.Г. Яхниця запропонував вивчати гістохімічні характеристики вікових особливостей слизових оболонок внутрішніх органів. Так, доцент Л.Г. Буковська вивчала привушну залозу, доцент С.К. Гордієнко – підшлункову залозу, к.мед.н. В.В. Ратушняк – кишківник, к.мед.н. Ж.П. Архіпова – сечовий міхур, к.мед.н. Є.І. Холодна – шлунок, к.мед.н. В.П. Січовий– гортань. Кожен виконував свою роботу окремо. Не легко було співробітникам, які прийшли з різних ВУЗів (Донець, Тернопіль, Львів, Харків, Дніпропетровськ) перейти до освоєння, га той час новітніх гістохімічних методик, за допомогою яких вивчали мукополісахариди з повною їх диференціацією (глікопротеїди та глікозаміноглікани). Але робота під керівництвом О.Г. Яхниці, який володів методиками, пішла успішно, про що свідчили перші доповіді на Всесоюзній конференції по вивчання травної системи у м. Львів (1970) та інше. Олександр Гаврилович запропонував сумісне фарбування нервів і залоз, фарбування залоз із застосуванням ультразвуку, модифікував ряд методик гістохімічного дослідження мукополісахаридів в тканинах. Паралельно, в лабораторії кафедри вивчали активність ферментів та склад мукополісахаридів з повною їх диференціацією і співробітники кафедри гістології: доценти О.О. Загорученко, Ю.В. Кривобок та асистент Т.М. Зідрашко. На кафедрі була прийнята лаборант Коса Л.В., яка в повній мірі та на високому рівні виготовляла гістологічні препарати.

Необхідно зазначити, що співробітники кафедри не тільки формували свою кафедру, але приймали активну

участь у розбудові лікувального факультету та всього медичного інституту. З 1966 по 1973 р. професор Яхниця О.Г. був проректором з учбової та наукової роботи інституту. Доцент Гордієнко С.К. став першим деканом лікувального факультету новоствореного Запорізького медичного інституту (1965). Доцент Лебединець М.Г. був головою місцевого комітету, проректором з учбової роботи (1966-1969), а у 1973 році виконував обов'язки ректора інституту. На будівництві нових корпусів медичного інституту працювали асистенти Капіносов І.К., Січковий В.П., Соколов Г.О., Сирцов В.К., аспірант Карзов М.В. та інші.

З 1969 року співробітники кафедри почали вивчати стан ферментів енергетичного обміну в органах дихальної системи при гіпоксії, що було обумовлено популярністю в той період космонавтики та авіації. В цьому напрямку значну активність проявив доцент В.П. Січковий, що організував виготовлення барокамери, в якій експериментальних кролів можна було піднімати на умовну висоту «до 13,5 тис. м». Закладена матеріально-технічна та наукова бази дозволили відкрити при кафедрі аспірантуру зі спеціальності «нормальна анатомія». Першими аспірантами кафедри стали лікар-хірург Карзов М.В. (1969р.) і випускник Запорізького медичного інституту Євко В.О. (1972р.). З цього моменту почалась планова підготовка науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації, яка продовжується до теперішнього часу. На кафедрі постійно навчаються 1-3 аспіранти.

У зв'язку з тим, що почали вивчати гістохімічну характеристику активності ферментів, постала необхідність працювати з використанням кріостатних зрізів. Тому були самостійно виготовлені три кріостати за активної участі доцента Січового В.П. і аспіранта Карзова М.В., при консультативній допомозі професора О.Г. Яхниці. Один з кріостатів

*Першим аспірантом кафедри став лікар-хірург Карзов М.В.
Співробітники кафедри (Холодна Є.І, Коса Л.В., Архіпова Ж.П., Карзов М.В.,
Штанько І.Ф., Платаш В.І. професор Яхниця О.Г.) на вечорі
“Прощання з кафедрою нормальної анатомії” в аудиторії №1 (1973р.)*

було передано на кафедру анатомії медичного факультету Ужгородського університету.

Олександр Гаврилович сам постійно навчався і заохочував співробітників кафедри додатково вивчати хімію, фізику, біохімію. Його принцип “постійно читати” став правилом для більшості викладачів кафедри. Проблемні питання морфології, гістохімії, медицини, біології виносилися на наукові семінари «Філософські проблеми медицини», на яких йшло їх предметне обговорення та поступово формувався науковий глосарій у викладачів. Співробітники кафедри Січовий М.В., Холодна Є.І., Капіносов І.К., Архіпова Ж.П. та інші збиралися після занять, додатково вивчали хімію і біохімію, розбиралися як оцінювати ті чи інші зміни гістохімічних реакцій в тканинах органів та трактувати одержані результати. Першими активність ферментів (кислу фосфатазу) почали вивчати Ратушняк В.В. та Гордієнко С.К. Всього одночасно вивчали активність 17 ферментів циклів Кребса та анаеробного типу дихання.

Освоєння гістохімічних методик дослідження дозволило співробітникам кафедри Січевому В.П., Сирцову В.К., Карзову М.В. в рамках НДР, планувати та виконувати док-

торську та кандидатські дисертації, під керівництвом професора О.Г. Яхниці. Ніхто не рахував час - працювали безперервно, часто ночами.

Таким чином, за декілька років було створено музей "Анатомії людини" та проведено естетичне оформлення кафедри. Пляда перших анатомів інституту: доценти Гордієнко С.К., Буковська Л.Г., Лебединець М.Г., Левін М.Й.; асистенти Холодна Є.І., Архіпова Ж.П., Ратушняк В.В., Соколов Г.О. під керівництвом професора Яхниці О.Г. створили в короткі терміни повноцінну кафедру анатомії людини, визнанням чого стало проведення на базі молодшої кафедри інституту та кафедри нормальної анатомії Дніпропетровського медичного інституту Пленуму Всесоюзного наукового товариства анатомів гістологів та ембріологів у 1972р.

Бурхливе життя кафедри цих років супроводжувалось плінністю кадрів. Доцент Буковська Л.Г. перейшла працювати на кафедру гістології; доцент Левін М.Й., асистент Ратушняк В.В., доцент Соколов Г.О. звільнились та за конкурсом почали працювати в Запорізькому педагогічному інституті, де започаткували кафедру анатомії. Доцент Лебединець М.Г. був направлений працювати на Кубу, в якості консультанта кафедри анатомії людини університету Орієнте (1967-1970 рр., Куба). Він переклав з російської на іспанську мову підручник «Анатомия человека» за ред. М.Г. Привеса, який широко використовується в Латинській Америці. Пройшла зміна препараторів - на кафедру після школи прийшла працювати Глухова О.В., яка в подальшому закінчила лікувальний факультет та в теперішній час працює доцентом кафедри.

В 70-ті роки з розширенням прийому, як вітчизняних так іноземних студентів російськомовною формою навчання збільшилась кількість співробітників кафедри. На кафедру прийшла працювати пляда молодих викладачів. Серед

яких: випускник Семипалатинського медичного інституту Штанько І.Ф., лікар-хірург зі стажем Настека І.Д. (випускник Дніпропетровського медичного інституту), к.мед.н. Решетілов В.І. (з Харківського медінституту, учень професорів В.В. Бобіна та В.І. Зяблова), а також вперше випускники Запорізького медичного інституту: Платаш В.І., Сушко Г.С., Чамара А.А. В 1974 році вперше зусиллями професора О.Г. Яхниці та к.мед.н. Є.І. Холодної друкарським способом вийшли *«Методические рекомендации к практическим занятиям по нервной системе»*.

На кафедру прийшла плеяда молодих та нових викладачів к.мед.н. Решетілов В.І., лікар Штанько І.Ф. та лікар Настека І.Д. (1976-1980).

В 1973-1974 рр. на кафедрі під керівництвом професора Яхниці О.Г. та доцента Січового В.П. була організована одна з перших в УРСР гісторадіографічна лабораторія, керівником якої потім став асистент Сирцов В.К. Першими гістоавторадіографічний метод дослідження засвоїли асистенти кафедри Сирцов В.К., Платаш В.І. та Штанько І.Ф.

Черговою науко-дослідною роботою кафедри було вивчення реактивності органів при дії НВЧ-випромінювання. В рамках вказаної НДР були захищені перша докторська Січевим В.П. (Харків, 1974) та чотири кандидатські дисертації Сирцовим В.К. (Дніпропетровськ, 1973), Карзовим М.В. (Ужгород, 1973), Штанько І.Ф. (Москва, 1978) та Євко

В.А. (Київ, 1978) при консультуванні та керівництві професора О.Г. Яхниці. Така висока наукова активність була подією у житті медичного інституту. На кафедрі всі 100% науково-педагогічних працівників мали науковий ступінь, що на той час було винятком в інституті.

Інтенсивне проведення експериментальної роботи на кафедрі викликало зацікавленість у студентів, які з великим бажанням ставали членами студентського наукового гуртка кафедри. Активну участь в проведенні експериментів тоді приймали студенти Шапошніков В., Гавура В., Замковий О., Волошин М., Луценко Н., Глухова О., Ковальов О., Дюдюк А., яких викладачі залучили до наукового процесу кафедри. Під науковим керівництвом асистентів Є.І. Холодної та М.В. Карзова студенти Шапошніков В., Волошин М. підготували наукові роботи, які подали на Всесоюзний конкурс «Студент олімпіада і науково-технічний прогрес» та стали першими переможцями цього конкурсу наукових робіт в 1970 та 1974 роках.

В цей час на кафедрі були виконані і захищені кандидатські дисертації, щодо вивчення клітинного стану імунних утворень червоподібного відростку В.І. Платашем

Студент 2-го курсу М. Волошин (староста анатомічного гуртка) на фоні морфологічного корпусу (1973р.). В обговоренні доповіді виступає асистент В.К. Сирцов на засіданні студентського наукового гуртка кафедри нормальної анатомії (1975р.)

(Сімферополь, 1975) та визначення гістохімічної будови слизової шлунка І.Д. Настекою (Харків, 1979) при подвійному консультуванні професорів В.Л. Лукіча, С.М. Луценко та О.Г. Яхниці, в рамках НДР кафедри хірургії. Після захисту кандидатської дисертації асистент Платаш В.І. перейшов працювати на кафедру патологічної анатомії. Раніше доцент Січевий В.П. перейшов працювати в Запорізький педагогічний інститут де очолив кафедру анатомії та фізіології та став ініціатором створення біологічного факультету. Доцент Лебединець М.Г. 1977-1980 роках, був у службовому відрядженні та працював професором і завідувачем кафедри анатомії людини Аддіс-Абебського університету (Ефіопія). В 1979 році до очної аспірантури зараховано лікаря М.А. Волошина зі спеціальності «нормальна анатомія». Зміни торкнулись складу препаративів. Серед них було багато профорієнтованих відповідальних молодих людей, які через два-три роки роботи препаратами вступали на лікувальний факультет інституту, або до педагогічного інституту: Аршавська Л., Белянський О., Підкова В., Аношкін О., Гайволя О. та інші.

В кінці 70-х на початку 80-х років почались дискусії щодо майбутнього напрямку наукових досліджень кафедри. Було заявлено, що в подальшому науковий напрямок кафедри і товариства Запорізького осередку АГЕТ визначено як *вивчення будови лімфоїдних органів після антигенної стимуляції. Цей напрям було задекларовано на IX з'їзді ВНТ АГЕТ (Яхница А.Г., Сырцов В.К., Платаш В.И., Карзов М.В., Волошин Н.А. (9 съезд ВНО АГЕТ, Минск 1980).* Згодом, в 80-х роках кардинально було змінено науковий напрямок кафедри. Центральною науковою проблемою кафедри стало вивчення морфогенезу лімфоїдних органів після внутрішньоутробного введення антигенів. В 1981 році аспірантом Волошиним М.А. була запропонована методика внутріш-

ньоплідного введення антигенів, яка стала основною експериментальною моделлю при виконанні науково-планових та дисертаційних досліджень співробітниками кафедри до цього часу. Першою в межах нового наукового напрямку запланована та успішно захищена кандидатська дисертація аспірантом М.А. Волошиним (м. Сімферополь, 1983).

*Фрагмент операції
по внутрішньо-плідному
введенню антигенів
за способом
М.А. Волошина (1981р.).*

У 80-х роках на кафедрі почалась поступова зміна поколінь. Після захисту докторської дисертації доцент І.К. Капіносов (1980р.) за конкурсом очолив кафедру гістології в Буковинському медичному інституті (м. Чернівці). Доцент Сирцов В.К був переведений на кафедру гістології, а доцент Карзов М.В - на кафедру оперативної хірургії та топографічної анатомії, які згодом вони очолили. К.мед.н. Ж.П. Архіпова за власним бажанням переїхала працювати на кафедру нормальної анатомії Кримського державного медичного інституту. Доцент Лебединець М.Г. був у службовому відрядженні та працював радником ректора і керівником колективу радянських викладачів Кабульського державного медичного інституту (1984-1987 рр., Афганістан). Перейшла працювати на кафедру оперативної хірургії та топографічної анатомії лаборант Коса Л.В.

Одночасно на кафедру з Одеського медичного інституту переведена асистент Марасіч А.П. (онука профе-

сора Ф.А. Волинського – учня професора В.П. Воробйова, завідувача кафедри нормальної анатомії Одеського медичного інституту) та прийшли працювати випускники нашого інституту: лікар Артюх О.В., яка до вступу в інститут працювала лаборантом кафедри, лікар Зідрашко Г.А., лікар Медведєва М.М. випускник інституту Кузьменко Г.І. На кафедру прийняті нові препаратори Поправко М. та Радченко М., які за традицією через три роки вступили до медичного інституту.

Асистент Марасіч А.П. пояснює нову тему (по центру), зверху в правому куті старший лаборант Кофанова Е.Д. (1986р.)

Поступово покращувалась матеріально-технічна база кафедри. Була збудована фотолабораторія, закуплені нові мікроскопи, кодоскопи та діaproектори. Удосконалювалась організаційно-методична робота кафедри. Створено колекції слайдів та кодограм для синхронного супроводу лекцій. Підготовлено пакети тестових завдань для поточного та підсумкового контролю знань студентів. Створені графологічні структури до кожного практичного заняття студентів.

Починаючи з 1980р. на кафедрі щорічно проводиться передекзаменаційна олімпіада, із застосуванням сучасних методів тестового контролю знань. Переможці кафедральної анатомічної олімпіади, як правило, посідають почесні призові місця на республіканських олімпіадах. З 1993 року іспит з анатомії людини наказом МОЗ України було переведено в ранг комісійного (перевідного, державного) та приймався комісією. Для зменшення суб'єктивізму в оцінці знань студентів іспит складався з двох частин: письмової та усної (теоретичної та практичної). Підсумкова оцінка складалась із суми з трьох складових: середньої поточної за три семестри, письмової відповіді та усної. Такий об'єктивний підхід дозволив виключити «випадкові» оцінки знань студентів.

На початку 80-х років була запланована і виконана додаткова планова науково дослідна робота сумісно з кафедрою дитячих хвороб, яку очолювала професор

О.М. Сафронова, по вивчання впливу антигенів на імунний стан органів дихальної системи та розробки способів корекції алергії задітеном. Одночасно було виконано планову роботу «на злобу дня» після постанови ЦК КПРС, щодо розподілу та тривалості перебування алкоголю в органах. Якісне виконання всіх наукових тем стало можливим завдяки висококваліфікованій роботі науковців та особливо лаборантів кафедри: Л.В. Коси та М.М. Скількової.

При проведенні наукових досліджень почали широко застосовувати гістоавторадіографію (зав. лабораторією призначено асистента М.А. Волошина). Таких лабораторій на той час в СРСР залишилось всього декілька. Досвід роботи з ізотопами дозволив уніфікувати та спростити виготовлення гістоавторадіографічних препаратів, на основі чого оформлено більше 10 раціоналізаторських пропозицій.

*Асистент Сирцов В.К. з лаборантом Скілковою М.М.
за виготовленням препаратів (1975р.).*

Публікації співробітників кафедри, з наведенням результатів авторадіографічного дослідження білкового, вуглеводного та нуклеїнового обмінів почали широко публікуватись в провідних наукових журналах країни, що доводило високий рівень наукових досліджень кафедри. В цей період під керівництвом та при консультуванні професора О.Г. Яхниці було захищено три докторські дисертації: Решетілов В.І. (Київ, 1988), Сирцов В.К. (Київ, 1990), Волошин М.А. (Москва, 1990) та дві кандидатські дисертації: Артюх О.В. (Сімферополь, 1989) Марасич А.П. (Сімферополь, 1989). Таким чином професор О.Г. Яхниця став фундатором Запорізької анатомічної школи.

В 80-х роках завершено естетичне оформлення кафедри. Значний доробок в оформлення кафедри зробив асистент Карзов М.В., якому допомагав асистент М.А. Волошин. Під їх керівництвом, студентами Н. Ковтюх та Г. Ошурковим написано ряд картин для анатомічного музею: репродукцію картини Антоніо Канови «Геркулес та Ліхас», картина скульптури «Лаокоон та його сини», репродукції з гравюр

Андрія Везалія «Живуть натхненням – все інше мертвим». Для зали перед музеєм і коридору кафедри намальовані картини «Студентство», «Будова м'язів людини», «Атлет, що піднімає гирю», «Лімфатична система організму» та інші.

Анатомічний музей став навчально-пропагандистським центром здоров'я людини, як в інституті, так і м. Запоріжжя. Визнанням цього було відвідування музею членами Президії ВНТ АГЕТ професором Р.Д. Синельниковим, професором В.В. Купріяновим, професором М.Р. Сапіним, професором Н.В. Криловою, багатьма українськими морфологами: професором Ковешніковим В.Г., професором Чайковським Ю.Б., професором Гумінським Ю.Й, професором Черкасовим В.Г., професором Півтораком В.І. та всевітньо відомим німецьким професором Гунтером фон Хаггинсом.

За традицією співробітники кафедри приймали активну участь в громадському житті інституту. Доцент

Група викладачів після завершення естетичного оформлення кафедри – асистенти: к.мед.н. Євко В.О., к.мед.н. Карзов М.В., Марасіч А.П., к.мед.н. Волошин М.А., к.мед.н. Штанько І.Ф., к.мед.н. Артюх О.В. (1988р.).

Гордієнко С.К. став першим деканом підготовчого факультету, доцент Решетілов В.І. – заступником декана, асистент Карзов М.В. – головою добровільної народної дружини інституту, асистент Шанько І.Ф. – членом профсоюзного комітету факультету, асистент Волошин М.А. – заступником голови ради молодих вчених, секретарем комітету комсомолу інституту, асистент Євко В.А. – членом збірної команди університету з тенісу.

Підводячи підсумок, необхідно зазначити що протягом 24 років під керівництвом професора Яхниці О.Г. співробітниками кафедри проводились серйозні наукові дослідження із застосуванням найновіших гісторадіографічних, гістохімічних, імуноморфологічних методик, які дозволили встановити закономірності захисно-адаптаційних механізмів в морфогенезі. В рамках вказаного наукового напрямку працювали і співробітники інших кафедр інституту (гістології, акушерства і гінекології, очних хвороб, урології, травматології), які захистили одну докторську та декілька кандидатських дисертацій. Було отримано 42 посвідчення на раціоналізаторські пропозиції та авторські свідоцтва на 4 винаходи. Професор О.Г. Яхниця автор більш як 90 друкованих наукових робіт, під його керівництвом захищено 5 докторських і 11 кандидатських дисертацій. Результати досліджень О.Г. Яхниці і колективу кафедри високо оцінені на IX Міжнародному конгресі анатомів (Ленінград, 1970 р.) і на Міжнародному конгресі геронтологів (Київ, 1972 р.), на VI – X Всесоюзних з'їздах АГЕТ, на I – III Українських з'їздах анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів, а також на багатьох морфологічних конференціях.

Його учні очолювали та продовжують очолювати кафедри в Запорізькому медичному університеті: професор Решетілов В.І. – кафедру нормальної анатомії людини, проф. Волошин М.А. – кафедру анатомії людини, профе-

сор Сирцов В.К. – кафедру гістології, професор Карзов М.В. – кафедру оперативної хірургії і анатомії в Запорізькому медичному інституті, а потім університеті. Професор Січовий В.П. був завідувачем кафедри анатомії в Запорізькому педагогічному інституті та Дніпропетровському інституті фізкультури та спорту. Професор Капіносов І.К. очолював кафедру гістології Буковинському, а потім в Саратовському медичних інститутах.

Свою науково-педагогічну діяльність професор Яхниця О.Г. завжди успішно суміщав з суспільною. В 1965 році він був обраний першим головою Запорізького обласного наукового товариства анатомів, гістологів та ембріологів.

Професор О.Г. Яхниця зі співробітниками кафедр анатомії людини в останній день роботи в ЗДМІ (1990р.).

Перший ряд: професор В.І. Решетілов, професор О.Г. Яхниця, доцент С.К. Гордієнко, доцент І.Ф. Штанько.

З 1966 по 1973р. був проректором з учбової та наукової роботи інституту. З 1980 р. – член правління Українського республіканського наукового товариства АГЕТ, а з 1990 р. його почесний член. Ратний подвиг О.Г. Яхниці у військові роки відмічено орденом Вітчизняної війни II ступеню і 7 медалями, а багаторічна трудова, науково-педагогічна і суспільна діяльність – орденом Трудового Червоного прапора і знаком “Отличник здравоохранения». Професор О.Г. Яхниця очолював кафедру нормальної анатомії Запорізького медичного університету до вересня 1988р., а потім працював професором кафедри до 6 березня 1990 року, після чого пішов на пенсію і переїхав жити до м. Київ. 16 січня 1998 року професора О.Г. Яхниці не стало. Але його безмежна відданість науці, творчий ентузіазм в роботі, виключна принципиальність і чесність в виконанні дорученого, батьківська чуткість до співробітників, студентів, високий авторитет, любов і повага всього колективу кафедри та інституту назавжди залишаться в пам’яті та історії Запорізького медичного університету.

З 1988р. до 1994р. кафедрою завідував професор Решетілов В.І. Він народився 3 січня 1950 р. в м. Ізмаїлі Одеської області. В 1972 р. закінчив Сімферопольський медичний інститут, а в 1974 р. – аспірантуру в Харківському медичному інституті. В 1974 р. захистив кандидатську дисертацію на тему “Нервный аппарат надкостницы крестца человека в онтогенезе и его изменения у собаки после поврежденный спинного мозга в эксперименте” (науковий керівник професор В.В. Бобін.), а в 1988р. – докторську дисертацію на тему “Темомикроциркуляторное русло твердой мозговой оболочки спинного мозга и его роль в оттоке ликвора”. Автор біля 100 наукових робіт, одного винаходу. При допомозі професора О.Г.Яхниці підготував двох кандидатів наук – Зідрашко Г.А. (1992) та Медведєву М.М. (1993).

В 1990 році, за ініціативи професорів Візра А.Д., Дунаєва В.В., д.мед.н. Волошина М.А., після двохрічної копінткої роботи, ВАКом СРСР затверджена при інституті спеціалізована вчена рада по захисту докторських дисертацій зі спеціальностей «внутрішні хвороби» та «кардіологія», що стало подією для наукової спільноти України. Головою ради було затверджено професора А.Д.Візира, заступником голови - Дунаєва В.В. та вченим секретарем – д.мед.н. Волошина М.А., який виконував ці обов'язки протягом 25 років. В раді було успішно захищено біля 300 кандидатських та докторських дисертацій.

Відрядження професора В.В. Дунаєва та асистента М.А. Волошина до ВАК СРСР (м.Москва) для подання документів, щодо відкриття спеціалізованої вченої ради (1989р.).

*Viam supervadet vadens (лат.)
Дорогу здолає той хто йде
Джерело походження вислову не відоме*

ПРОДОВЖЕННЯ АНАТОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (1991-2015)

Визначальний для країни 1991 рік – рік Незалежності України став вирішальним для подальшого стрімкого розвитку як вузу так і кафедри. На початку 90-х на кафедрі продовжилась зміна поколінь. Незважаючи на значне педагогічне перевантаження, за різних обставин з кафедри звільнилась декілька викладачів. Доцент Євко В.О. перейшов працювати в Запорізький педагогічний університет, к.мед.н. Медведєва М.М. виїхала за межі м. Запоріжжя, к.мед.н. Зідрашко Г.А. переведена на кафедру гістології, к.мед.н. Настека І.Д. вийшов на пенсію за віком, доцент С.К. Гордієнко пішов із життя. Доцент С.К. Гордієнко бів одним із фундаторів та патріотів кафедри. Він почав занотовувати історію кафедри, вів перелік захищених дисертацій анатомами та дуже відповідально відносився до змін навчальних планів, щодо викладання нормальної анатомії студентам.

В 1991 році наказом ректора інституту Візіра А.Д. професора Волошина М.А. було призначено завідувачем ЦНДЛ (центральна науково-дослідна лабораторія) університету. Науково-дослідна робота лабораторії активізувалась і ЦНДЛ стала місцем наукових дискусій для молодих вчених (Ткаченко Ю.П., Пашенко С.М., Медведєвої М.М., Куш О.Г., Швеця В.М. та інших) в рамках наукового семінару «Актуальні питання науки». Під впливом наукових робіт професора Волошина М.А., остаточно викристалізувався науковий напрямок кафе-

дри анатомії людини та ЦНДЛ – встановлення закономірностей морфогенезу лімфоїдних органів в нормі, при імунізації та формуванні імунологічної толерантності. В рамках нового напрямку була запланована докторська дисертація доцента Ю.П. Ткаченка (кафедра педіатрії) та кандидатська дисертація молодшого наукового співробітника ЦНДЛ О.Г. Куш.

Потрібно зазначити, що матеріальній стан, як на кафедрі, так і в цілому в молодій державі став важким. Дуже складно було укомплектувати кафедру кадрами, у зв'язку з низькою заробітною платнею. Але, незважаючи на це, після закінчення інституту в 1992-1993 роках на кафедру,

Склад кафедри січень 1994р. Нижній ряд: лаборант Скілкова М.М. к.мед.н. Артюх О.В., к.мед.н. Холодна Є.І., к.мед.н. Марасіч А.П., асистент Новосьолова О.А.. Верхній ряд: асистент Іванов М.Є., професор Волошин М.А., зав. кафедри - професор Решетілов В.І., доцент Гордієнко С.К., доцент Штанько І.Ф.

за розподілом, прийшли працювати випускники нашого вузу: Іванов М.Є., Щербаков М.С., Новосьолова О.А., яким планувались дисертаційні роботи в рамках новому науковому напрямку. Проте, раптово, професор Решетілов В.І. за власним бажанням звільнився з посади завідувача кафедри та зайнявся бізнесом.

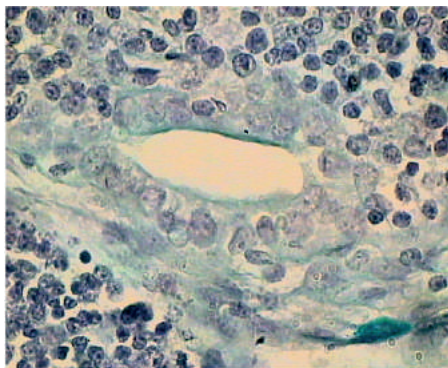
В цей період наказом МОЗ України кафедру нормальної анатомії в медичних вищих навчальних закладах було перейменовано в кафедру анатомії людини.

31 вересня 1994 р., за конкурсом, кафедру нормальної анатомії університету очолив професор Волошин М.А. Він народився 21 травня 1955 р. в м. Кривий Ріг Дніпропетровської області. В 1978 р. з відзнакою закінчив Запорізький державний медичний інститут. В 1978-1979 рр. лікар-інтерн Запорізької обласної клінічної лікарні, в 1979-1982 рр. аспірант, а з 1982 р. асистент кафедри нормальної анатомії. З 1988 р. молодший науковий співробітник кафедри, з 1991 р. професор кафедри та завідувач ЦНДЛ, з 1994 р. завідувач кафедри нормальної анатомії, а з 2001 по 2003рр. проректор з наукової роботи Запорізького державного медичного університету. В 1990 р. захистив в спеціалізованій раді Університету Дружби народів ім. П. Лумумби (м. Москва) докторську дисертацію на тему "Закономерности строения и морфогенеза эпителиальных канальцев вилочковой же-

*Професор М. А. Волошин
(1994р.)*

лезы в раннем постнатальном периоде”, за двома спеціальностями: «гістологія, цитологія та ембріологія» і «нормальна анатомія» (наукові консультанти: професор Н.О. Юріна, професор О.Г. Яхниця). Професор Волошин М.А. став продовжувачем справ свого вчителя - професора О.Г. Яхниці.

Епітеліальний каналець в тимусі новонародженого із секретом – як структура, що регулює позатимічні стадії диференціювання лімфоцитів.

Професора М.А. Волошина було обрано головою Запорізького наукового осередку АГЕТ, секретарем - О.А. Григор'єву.

Визнанням пріоритетних робіт вчених кафедри в області імуноморфології (вже після виходу на пенсію професора О.Г. Яхниці) стало проведення на базі кафедри (за ініціативи М.А. Волошина і при підтримці професора М.Р. Сапіна – голови Всесоюз-

ного товариства АГЕТ) двох шкіл-семінарів молодих вчених імуноморфологів медичних вузів СРСР (1990р. та 1991р.) і засідання Всесоюзної проблемної комісії “Функціональна анатомія (1990р.), на якому була запланована докторська дисер тація доцента М.В. Карзова.

Практичний досвід роботи співробітників кафедри в області імуноморфології було узагальнено в надрукованих спільно московськими анатомами методичних рекомендаціях **«Методические подходы морфологического изучения органов иммунной системы»** Москва-Запорожье, 1991. За матеріалами семінару молодих вчених імуноморфологів були вперше надруковані тези доповідей учасників шкіл-семінарів молодих вчених імуноморфологів медичних

Члени Всесоюзної проблемної комісії "Функціональна анатомія" (1990 р.) та учасники школи-семінару молодих вчених імуноморфологів СРСР (по центру професор А.Д. Візір, академік АМН СРСР М.Р. Сапін та, професор Н.В. Крилова)

вузів за редакцією співробітників кафедри. Отриманий досвід став у пригоді при відкритті наукових журналів у вузі.

Паралельно з виконанням планових науково-дослідних робіт, з 1989р. протягом всього десятиліття, співробітники кафедри почала приймати участь на госпрозрахункових засадах в скринінгових дослідженнях по визначенню ембріотоксичної дії різних хімічних сполук разом з професором В.В.Дунаєвим (зав. кафедри фармакології).

За пропозицією професора О.Г.Яхниці М.А.Волошин очолив наукову групу, майже з 50 науковців, для проведення доклінічних досліджень майбутнього першого оригінального українського лікарського препарату «Тіотриазоліну», створеного академіком АТК, професором І.А. Мазуром (кафедра фармацевтичної хімії). Ці складні дослідження тривали протягом трьох років. Повсякденна робота з експериментальними тваринами, коли необхідно було отримати тварин з датованим терміном вагітності, а потім спостерігати за розвитком приплоду, спонукала до створення кафедрального віварію на території віварію інституту.

Співробітниками кафедри були освоєні складні методики, щодо визначення ембріотоксичної дії лікарських препаратів (тіотриазоліну) на плід; способи оцінки пре- та післяімплантаційної смертності; сперміогенезу; показників імунотоксичності, канцерогенності та онтогенезу. Результати досліджень щомісячно обговорювались на нарадах, разом з професором І.А. Мазуром та професором В.І.Стецьком. Підсумком цих досліджень стало подання звітів про доклінічні дослідження тіотриазоліну до Фармакологічного комітету МОЗ України(1991р.) та захист двох кандидатських дисертацій Пашенко С.М. (Харків, 1991) і Зідрашко Г.А. (Сімферополь, 1992). В 1994 році відбулися ряд важливих подій в науковому житті країни та вузу. Згідно рішення акредитаційної комісії МОН України Запорізький медичний інститут отримав вищий

Професор І.А. Мазур, професор М.А. Волошин та професор В.І. Стець обговорюють результати доклінічних досліджень тіотриазоліну.

4 рівень акредитації і його особливим наказом Міністерства освіти №278 від 3 жовтня та постановою Кабінету Міністрів України №820 від 12 грудня і наказом МОЗ України №164 від 27 грудня було реорганізовано в Запорізький державний медичний університет з правом автономії (ЗДМУ). На базі лікувального факультету було створено медичний факультет. Збільшилась кількість студентів особливо на фармацевтичному факультеті. Одночасно зникла стара радянська негативна звичка – посилати щорічно восени в колгоспи студентів та викладачів на збір урожаю.

В 1994 році за ініціативи професора К.І. Кульчицького, професора І.І. Бобрика, К.С. Кабака та інших морфологів було прийняте історичне рішення про вихід Українського товариства АГЕТ із складу Всесоюзної організації. Терміново було організовано проведення I національного конгресу АГЕТ України в осени 1994р. в м. Івано-Франківськ, на якому прийнято рішення про створення на громадських засадах наукового товариства АГЕТ України. Головою товариства було обрано професора К.І. Кульчицького. В роботі першого конгресу АГЕТ України прийняли участь 5 співробітників кафедри та з цього

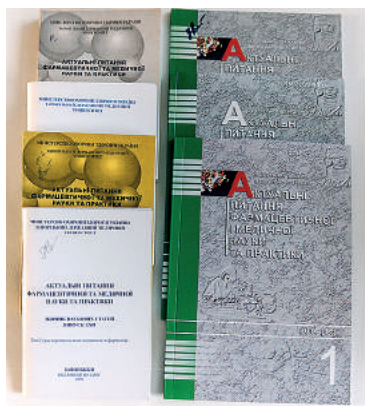

Учасники І національного конгресу АГЕТ України в 1994р. в м. Івано-Франківськ (по центру професор К.І. Кульчицький, професор І.І. Бобрик, за ним проф. Ю.Б. Чайковський; другий в третьому ряді з правої сторони – професор М.А. Волошин).

моменту була закладена традиція обов'язкової участі науково-педагогічних працівників кафедри в роботі морфологічних конференцій, конгресів, які проводились на теренах держави.

Працювати на кафедрі, за розподілом, почали активно приходити випускники нашого вузу, що приймали участь в роботі наукового гуртка кафедри та виконували студентські науково-дослідні роботи: Вовченко М.Б., Поправко М.І., Медведєв О.Є., Городничєва О.А. Змінився склад препараторів. На роботу прийняті нові препаратори: Файда В.Н. та Дзябенко Т.П. З цього моменту посади препараторів займають особи з досвідом, що дозволило припинити високу плинність кадрів - препараторів.

В цьому ж році, за рекомендацією професора К.І. Кульчицького, професора Волошина М.А. було обрано делегатом Європейської асоціації експериментальної морфології (м. Женева) від України. Співробітники кафедри протягом десяти років проводили активну інформаційну роботу, щодо розповсюдження інформації про морфологічні заходи в Європі та світі, що дозволило багатьом морфологам країни зробити свої перші наукові доповіді за кордоном.

*Збірник наукових статей та науково-практичний журнал
«Актуальні питання фармацевтичної та медичної науки та практики».
Перші закордонні видання кафедри.*

В результаті отримання Україною незалежності порушилися традиційні наукові зв'язки, ускладнилось публікування наукових результатів, тому що за радянський часів майже всі наукові журнали були зконцентровані в Росії. Співробітники кафедри, разом з професорами І.А. Мазуром та Т.А. Грошовим стали ініціаторами створення в 1995р. першого наукового видання в університеті - Збірника наукових праць «Актуальні питання фармацевтичної та медичної науки та практики», а професора М.А. Волошина призначили заступником головного редактора і ці обов'язки він виконував до 2012р. Протягом десяти років в цьому науковому виданні були опубліковані перші наукові роботи багатьох вчених України, що дозволило їм оприлюднити свої одержані результати. В 2009 році було змінено формат видання, яке в теперішній час називається науково-практичний журнал «Актуальні питання фармацевтичної та медичної науки та практики», що має міжнародну індексацію.

У зв'язку зі значним омолодженням складу кафедри на кожен методичну нараду виносили питання методики викладання нормальної анатомії, які доповідали професор М.А. Волошин, доценти: М.Г. Лебединець, І.Ф. Штанько; к.мед.н. Холодна Є.І., к.мед.н. Марасіч А.П. та к.мед.н. Артюх О.В. Впроваджувались нові форми зворотного зв'язку щодо визначення рівня навчального процесу шляхом щорічного анонімного анкетування студентів про стан організації проведення практичних занять та читання лекцій. Питання до анкети «Навчальний процес очима студента» обговорені та затверджені на методичному засіданні кафедри.

З метою формування у молодих викладачів наукового глосарію було започатковано проведення наукового семінару «Сучасні проблеми морфології», на яких в дискусійній формі молоді вчені доповідали матеріали дисертаційних досліджень. Всі співробітники кафедри приймали участь у

виконанні комплексної НДР разом з кафедрами гістології та педіатрії. Фрагментом кафедральної НДР стала докторська дисертація доцента Ткаченка Ю.П. (науковий консультант професор М.А. Волошин), яка була захищена в 1994р. на спеціалізованій вченій раді в м. Київ. В дисертаційній роботі на клінічному матеріалі знайшло підтвердження експериментальних даних М.А. Волошина (1983) про розвиток тимомегалії новонароджених після внутрішньоутробної дії антигенів. Розроблені в докторській дисертації морфофункціональні принципи та підходи до тимомегалії, як прояву імунологічного дефіциту, покладено в основу сучасної класифікації тимомегалій новонароджених.

Для подальших досліджень лімфоїдних органів необхідно було освоєння нових лектингістохімічних методик для визначення фенотипових ознак лімфоцитів (1990-1996р.р.). Ця проблема була успішно реалізована учнями професора М.А. Волошина: Івановим М.Є., Новосьоловою О.А., Щербаковим М.С. Григор'євою О.А., які творчо, наполегливо підійшли до освоєння лектингістохімічних методик дослідження та відповідально до аналізу і трактування отриманих результатів. Стало більш зрозуміло куди та як мігрують різні за фенотипом лімфоцити. В 90-х роках захищено 5 кандидатських дисертацій: Іванов М.Є. (Сімферополь, 1996), Новосьолова О.А. (Сімферополь, 1996), Щербаков М.С.

Викладачі: Григор'єва О.А., Вовченко М.Б., Щербаков М.С. (2000р.).

(Тернопіль, 1999), Євтушенко В.М. (Тернопіль, 1998) і одна докторська: Карзов М.В. (Київ, 1991). В їх роботах зроблено фундаментальне описання рецепторів до лектинів в лімфоїдних органах та знайшло подальше експериментальне підтвердження положення концепції **«Про розвиток вісцеромегалії новонароджених після внутрішньоутробної дії чужорідних антигенів на лімфоїдну систему плоду»**, сформульованої професором М.А. Волошиним на I-му національному конгресі АГЕТ України в 1994р.

Необхідно зазначити, що зі зміною вимог ВАК України до дисертаційних робіт вперше кандидатська дисертація була написана державною мовою аспірантом М.Є.Івановим, а успішний захист дисертації українською науковою мовою було проведено асистентом М.С.Щарбаковим.

Даними щодо розподілу рецепторів до лектинів в тканинах та їх ролі в міжклітинній взаємодії зацікавились в Європі. Професора М.А. Волошин запросили для участі в міжнародній конференції з проблем міжклітинної взаємодії,

На батьківщині Леонардо да Вінчі (Флоренція, 2002).

без права публікації матеріалів Ленґріс (Германія, 1996), з виділенням гранту Європейського союзу експериментальної морфології, що було вперше в історії вузу. За рекомендацією свого наукового керівника два аспіранти кафедри М.Є. Іванов та О.А. Новосьолова, також вперше в історії вузу отримали гранти Європейського союзу експериментальної морфології для молодих вчених. Ще двічі були отримані гранти для участі в наукових конференціях організованих Європейським союзом вчених, щодо проблем міжклітинної взаємодії Остенде (Бельгія, 1998) та Кастелвечіо Пасколі (Італія, 2002). Останнє селище знаходиться недалеко від Флоренції – де народився великий гуманіст, геніальний вчений, анатом Леонардо да Вінчі. Від кафедри анатомії було покладені квіти до його пам'ятника в знак визнання неоціненого вкладу Леонардо в розвиток науки в загалі, та анатомії зокрема. На згадку про роботу на останній конференції професор Mota - завідувач кафедри анатомії Римського університету надіслав копію історичної літографії учасників першого конгресу Європейської Федерації експериментальної морфології в Женеві 1905 році, яка знаходиться в кабінеті завідувача кафедри.

Все десятиріччя кафедра активно проводила спільні наукові дослідження з вченими лабораторії ендокринної регуляції імунотенезу Інституту ендокринології та обміну речовин АМНУ ім. В.П. Комісаренка і лабораторії імунотенезу Центру радіаційної медицини АМНУ професорами Т.К.Валуєвою, В.О.Малижевим, І.А.Безвершенко, щодо вивчення ролі активних речовин тимусу в формуванні органів імунної системи. Визнанням досягнень кафедри у вивченні будови імунної системи стало запрошення вчених кафедри від імунологів країни для усної доповіді на пленарному засіданні I з'їзду імунологів України (Алушта, 1998).

Паралельно, разом з НВО «ФАРМАТРОН» проводились

Перший з'їзд імунологів України (Алушта, 1998). Зліва направо професори В.О. Бєлоглазов (м.Сімферополь), Г.М. Дранник (голова наукового товариства імунологів України, м.Київ), М.А. Волошин. Після виступу на пленарному засіданні професор М.А. Волошин з професорами В.О. Малижєвим, О.В. Щєрбаком (м.Київ).

доклінічні дослідження нового лікарського препарату «Тіоцетаму», розробленого на кафедрі фармацевтичної хімії університету під керівництвом професора І.А.Мазура.

В цей період на кафедрі навчалась в аспірантурі громадянка Лівану Ель-Мєрхі Фатіма, яка в 2001 захистила у спеціалізованій раді Кримського медичного університету дисертацію та повернулась на роботу до Лівану. Це був перший випадок в університеті навчання в аспірантурі іноземних громадян на теоретичній кафедрі. В один день з Фатімою Ель-Мєрхі захистила дисертацію на науковий ступінь кандидата біологічних наук зі спеціальності «нормальна анатомія» Куц О.Г. (Тернопіль, 2001). Із захистом цієї дисертації започаткована підготовка анатомів з біологічною освітою на базі морфологічних кафедр університету.

У зв'язку з новими вимогами ВАК України щодо наукових публікацій та збільшення необхідної кількості публікацій для захисту дисертаційних робіт значно активізувалась видавнича діяльність. В університеті за участі вчених кафедри було відкрито ще одне наукове фахове видання «Запорозький медичинський журнал».

Важливою подією в житті кафедри стала участь співробітників в міжнародній конференції, присвяченій 125-річчю академіка В.П. Воробйова (Харків-Белгород, 2001), яка завершилась відкриттям пам'ятника академіку анатому В.П. Воробйову. Від України така честь була надана професорам Бобіну В.В. та Волошину М.А. разом з професорами В.В. Соколовим та А.К. Косоуровим (м. Ростов на Дону та м. Санкт-Петербург, Російська Федерація). Необхідно особливо відмітити, що це перший пам'ятник видатному вченому анатому, який поставлено на теренах колишнього Радянського Союзу, за кошти держави.

Відкриття пам'ятника видатному анатому академіку В.П. Воробйову в м. Харкові (зліва направо професор В.В. Бобін (м. Харків), професор В.В. Соколов (м. Ростов-на-Дону, РФ), професор А.К. Косоуров (м. Санкт-Петербург, РФ), професор А.І. Циганенко (ректор Харківського медичного університету), професор М.А. Волошин, голови Харківської міської та обласної рад (2001р.).

За вклад в розвиток морфології країни професора М.А. Волошина обрано академіком Міжнародної академії інтегра-

тивної антропології, що об'єднує науковців 14 країн заходу та сходу.

З кінця 90-х років університет, під особистим контролем ректора університету професора А.Д. Візіра, розпочав планування підготовки до прийому на навчання іноземних студентів з англійською формою навчання. Першими закінчили курси з англійської мови викладачі доцент Лебединець М.Г., асистент Щербаков М.С., асистент Іванов М.Є., асистент Вовченко М.Б. та підготували методичне забезпечення навчального процесу на англійській мові. Прийом студентів на перший курс з англійською формою навчання зі спеціальності «лікувальна справа» розпочався в 2002 році з чотирьох груп. З цього моменту кількість студентів першого курсу міжнародного факультету з англійською формою навчання почала поступово зростати від 30 в 2002 році до майже 300 студентів в 2013 році. Обов'язковою вимогою для нових молодих викладачів, які поповнюють лави кафедр стало володіння англійською мовою.

На початку тисячоліття новим поштовхом в розвитку кафедри стало поступове збільшення прийому на перший курс, як вітчизняних, так й іноземних студентів. Незважаючи на звільнення за власним бажанням доцента М.І. Іванова та ас. М.М. Поправко кадровий склад розширювався і на кафедру запросили плеяду випускників університету (лікарів Світлицького А.О. та викладача медичного училища Топо-

*Нова хвиля викладачів - асистент Т.А. Тополенко,
асистент А.О. Світлицький, асистент С.В. Чугін.*

ленко Т.А.). До аспірантури з нормальної анатомії прийнято лікаря Чугіна С.В.

Вони продовжили наукові дослідження в рамках наукового напрямку кафедри - вивчення закономірностей морфогенезу лімфоїдних та внутрішніх органів після внутрішньоутробної антигенної дії. У виконанні планової наукової роботи приймали участь співробітники кафедр гістології, мікробіології, онкології, урології. Одночасно запланували виконання докторських дисертацій к.біол.н. О.Г. Куш, к.мед.н. С.М. Пащенко, к.мед.н. М.А. Довбиш. В їх роботах вперше було широко застосовано лектинову гістохімію для вивчення ролі лімфоцитів в процесах морфогенезу плаценти, запалення в нирках та канцерогену в грудній залозі.

Життя розвивається, йде вперед. Розуміння значення імунної системи – як системи, що підтримує генетичний гомеостаз, поставили її поряд з нервовою та ендокринною системами, які регулюють процеси морфогенезу та регенерації. У співробітників кафедри накопичувався значний досвід з цієї проблематики. Тому в 2003 р. на базі кафедри, при

Відкриття конференції: «Роль імунної, ендокринної і нервової систем в процесах морфогенезу і регенерації» (проф. Черкасов В.Г. (м. Київ), проф. Лупир В.М. (м. Харків), проф. Бобрик І.І. (м. Київ), проф. Колесник Ю.М. (ректор), проф. Волошин М.А., ас. Григор'єва О.А. – секретар (2003р.).

підтримці нового ректора університету професора Ю.М. Колесника, була проведена науково-практична конференція морфологів “Роль імунної, ендокринної і нервової систем в процесах морфогенезу і регенерації”, в роботі якої приймали участь вчені різних спеціальностей: анатоми, гістологи, патофізіологи та патологічні анатоми.

На конференції була чітко озвучена концепція «Лімфоцит – фактор морфогенезу», що представляла собою 20 річний підсумок роботи науковців кафедри в області імуноморфології.

**Положення концепції
«Лімфоцит – фактор морфогенезу» (2003р.)**

- 1. Количество лимфоцитов в ткани строго детерминировано.**
- 2. Лимфоциты контролируют численность популяции клеток в органе.**
- 3 Для каждого органа существуют определенные клеточные константы соотношений: лимфоцит/эпителиальные клетки; лимфоцит/фиброциты, фибробласты; лимфоцит/клетки паренхимы.**
- 4. Лимфоциты влияют на скорость пролиферации клеток паренхимы, экстрацеллюлярного матрикса и эпителия.**
- 5. Лимфоциты стимулируют апоптоз клеток с измененными антигенными детерминантами, возникающие в процессе их старения или действия на них любых факторов, без появления признаков воспаления.**
- 6. Увеличение содержания иммунологически незрелых лимфоцитов в органах плода, является основной причиной отклонения в темпах, сроках завершения формирования морфофункциональных единиц орга-**

нов новорождених, т.е. виникають зміни в організмі.

- 7. Збільшення кількості імунологічно незрілих лімфоцитів в внутрішніх органах і шкірі дорослих організмів на фоні хронічного стресу є основою розвитку патології.*
- 8. Відновлення нормальних відношень між лімфоцитами і іншими клітинами органів залежить від тривалості життєвого циклу імунологічно незрілих лімфоцитів і клітин з зміненим фенотипом.*
- 9. Створення лімфоїдного паспорта тканин і органів є перспективним напрямком морфології.*

Проведення конференції з такою тематикою стало традицією і вона проводиться в університеті через кожні 3-4 роки. Проблема вивчення ролі імунної, ендокринної і нервової систем в процесах морфогенезу і регенерації викристалізувалось в науковий напрямок вчених всього університету.

Паралельно було проведено засідання Пленуму Українського наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів під керівництвом професора Ю.Б.Чайковського.

Початок нового тисячоліття супроводжувався значними змінами в організації навчального процесу у зв'язку з входженням України до Європейського освітнього простору та приєднанням до Болонської Декларації. З вересня 2005 року на кафедрі впроваджена кредитно-модульна система організації навчального процесу. Доцентами та асистентами кафедри була проведена значна організаційна робота – створені нові робочі тематичні плани лекцій, практичних занять зі збільшенням самостійної роботи

Учасники Пленуму Українського наукового товариства АГЕТ (2003р.): проф. Пикалюк В.С. (м. Сімферополь), проф. Каширіна Н.О. (м. Сімферополь), проф. Сирцов В.К., проф. Ковтун М.Ф. (м. Київ), проф. Колесник Ю.М., проф. Волошин М.А., проф. Скрипніков М.С. (м. Полтава), проф. Черкасов В.Г. (м.Київ, на дальньому плані), проф. Чайковський Ю.Б. (голова товариства АГЕТ України, м. Київ), проф. Масловський С.Ю. (м. Харків).

студентів, рекомендації для студентів кафедри з вивчення дисципліни, перероблені лекції для вітчизняних, іноземних та англомовних студентів з використанням мультимедійних технологій. Вперше підготовлено на електронному носії українською та англійською мовами “Інформаційний довідник”, з навчальної дисципліни для студентів 1 та 2 курсів зі структурою, змістом дисципліни, принципами оцінювання, контрольними питаннями на електронному носії, який розміщено на сайті кафедри та надано до бібліотеки університету.

Всі викладачі підготували пакети тестів за системою «Крок-1», які увійшли до бази даних Центру тестування МОЗ України. Щорічно при проведенні незалежного тестування студентів третього курсу медичного факультету до

пакету тестів «Крок-1» входять тестові завдання, що підготовлені співробітниками кафедри. Професор М.А. Волошин став співавтором підручника «Анатомія людини» в трьох томах який опубліковано українською та англійською мовами і використовується як базовий в медичних ВНЗ України. Всі лекції для студентів стали читати з мультимедійним супроводом. Кафедра була рецензентом нових тематичних програм з анатомії людини для медичних факультетів затверджених МОЗ України.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу передбачала відміну іспиту з анатомії людини для студентів другого курсу. Але кафедра обґрунтувала доцільність збереження іспиту з предмету, і впродовж декількох років серед всіх вищих навчальних медичних закладів України іспит з предмету проводився тільки на кафедрі анатомії людини ЗДМУ. В останні роки цей досвід розповсюджено в інших університетах, у зв'язку з розумінням необхідності відновлення іспитів в медичних вузах.

Зміни в державі супроводжувались новими викликами для кафедри. МОЗ України поставило перед ректоратом університету питання про збільшення набору студентів, як на бюджетну, так і контрактну форми навчання. Була введена нова форма підготовки медичних сестер з вищою освітою за програмами студентів медичного факультету. Але у зв'язку з тим, що їм важко було засвоїти університетську програму з анатомії людини в повному обсязі, через три роки було припинено підготовку медичних сестер в університеті.

Збільшення прийому студентів призвело до кадрового дефіциту. Переїхала до Одеси доцент А.П. Марасич. В Одеському медичному університеті вона продовжила антомічну династію свого діда - професора Ф.А.Волинського. Одночасно, що в цей період звільнилась з роботи старший лаборант

кафедри Кофанова Е.Д., яка більше 20 років виконувала ці обов'язки. На посаду старшого лаборанта прийнята Ляшенко В.В. На кафедрі збільшився об'єм організаційно-методичної роботи. Тому була введена ще одна ставка старшого лаборанта, на яку було прийнято Ямсю В.М. Після від'їзду до Бельгії старшого лаборанта Ляшенко В.В. на роботу прийнята Н.Г. Васильчук. В теперішній час вона є асистентом кафедри біології та завершує виконання кандидатської дисертаційної роботи, на її місце оформлена Філіпова В.О. Пішла передчасно із життя унікальний лаборант Скілкова М.М. Необхідно зазначити, що заслугою лаборантів кафедри стали якісні гістологічні препарати, які дозволили зробити візитівкою наукових робіт кафедри - якісні фотографії встановлених вченими фактів. Принципом наукових робіт кафедри стало гасло: *перед фактом знімаємо шляпу, а за артефакт голову.*

Для роботи на кафедрі була запрошена лаборант вищої кваліфікації з патологоанатомічного бюро Захарцова Л.Б., що дозволило не тільки зберегти високий рівень виготовлення гістологічних препаратів, а й значно покращити постановку лектингістохімічних реакцій.

Відбулась кардинальна зміна складу препаративів, які безпосередньо приймають участь в складному навчальному процесі кафедри. На кафедрі прийшли абсолютно віддані справі препаратори: Демічева В.П., Плющ О.П., Барсукова Ж.А. Вони чітко забезпечують навчальний процес на кафедрі з 8 до 20 години, надаючи можливість для самостійної роботи студентам з 14 години.

На викладацьку роботу були запрошені доценти к.мед.н. Могильний В.А. та к.мед.н. Писаренко А.С., які до пенсійного віку навчали хірургії студентів 3-4 курсів на кафедрах хірургічного профілю університету. За розподілом в аспірантуру поступили випускниці університету Матвейшина Т.М., Ковбасенко О.Л. та запрошено на кафедру лікарів

Лаборант Захарцова Л.Б. працює на мікротомі. Лаборанти-препаратори кафедри - Барсукова Ж.А., Демічева В.П., Плющ О.П.

Федотченко А.В., Таланову О.С. Всі активно включились, як в освоєння навчального матеріалу, так у виконання дисертаційних досліджень в рамках концепції **«Лімфоцит – фактор морфогенезу»**.

Кафедра продовжила вивчення біологічної аактивності речовин їх токсичну, ембріотоксичну дію та вплив на органи імунної системи. За матеріалами цих досліджень опубліковано знакову монографію **«Тиотриазолин: фармакологические аспекты и клиническое применение»** Запоріжжя, 2005 та видано методичні рекомендації **«Морфологические исследования для оценки иммунотоксичности лекарственных средств»** Київ: Rank Xerox DocuTech-135, 2008, які затверджені Фармакологічним комітетом МОЗ України.

Потягом цього періоду захищено 3 докторські дисертації: доцент Пащенко С.М. (Київ, 2006), доцент Довбиш М.А. (Київ, 2006), ст. викладач Куш О.Г. (Тернопіль, 2008) та 4 кандидатські дисертації в спеціалізованих радах різних медичних вузів Вовченко М.Б. (Харків, 2002), Григор'єва О.А. (Харків, 2002), Гончарова Н.Г. (Сімферополь, 2004) Встановлені результати показали перспективність використання лектинової гістохімії для вивчення процесів морфо-

генезу різних органів у нормі та при експериментальному моделюванні внутрішньоплідної дії антигенів. Роботи цих науковців стали поштовхом для використання лектинів, з метою вивчення процесів гістогенезу, регенерації, міграції науковими колективами інших наукових установ країни. Підсумком їх робіт стало опублікування двох монографій **«Основи імунології та імуноморфології»** Запоріжжя: Вид.: ЗДМУ, 2010.-170с.; **«Діагностика та лікування хворих на дисгормональні гіперплазії молочної залози»** Запоріжжя: Вид.: Просвіта, 2011.-150с.

Необхідно зазначити, що на момент написання книги професор О.Г. Куц – очолює кафедру нормальної фізіології, професор М.О. Довбиш працює професором кафедри урології та професор С.М. Пащенко до 2015р. був завідувачем кафедри онкології в Кримському державному медичному університеті ім. С.І. Георгіївського.

Традиційно кафедра відкрита для всіх кому потрібна консультативна допомога та є бажання виконувати дисертаційні роботи, як для співробітників кафедр нашого

По центру, перший ряд професор М.Г. Проданчук – голова експертної ради; член-кореспондент НАМН, професор Ю.Б. Чайковський – начальник медико-біологічного відділу ВАК України (2010р.).

університету, так інших медичних закладів України – Національного медичного університету ім. акад. О.О. Богомольця, Вінницького державного медичного університету ім. М.І. Пирогова, Запорізького національного університету, Дніпропетровської медичної академії, Кримського державного медичного університету ім. С.І. Георгіївського, медичного факультету Ужгородського університету, Харківського державного медичного університету та інших, співробітники яких виконували фрагменти наукових робіт на кафедрі.

Визнанням наукових досягнень кафедри стала рекомендація професора М.А. Волошина до складу експертної ради ВАК України експертом з двох спеціальностей: нормальної анатомії та гістології, ембріології, цитології. В якості експерта він працював протягом трьох каденцій 2003-2010 рр. За цей період була підготовлена основа для відкриття при університеті спеціалізованої ради по захисту дисертацій зі спеціальності «нормальна анатомія».

Активізувалась робота «Анатомічного музею» кафедри анатомії, який очолив асистент к.мед.н. Світлицький А.О. Під його керівництвом проведена ретельна інвентаризація експонатів музею, створено електронний довідник препаратів музею, який виставлено на сайті кафедри. Було реставровано ряд картин і оформлено галерею репродукцій анатомічних картин епохи відродження та середньовіччя. Асистент А.О. Світлицький проявив ініціативу щодо створення емблеми кафедри.

В музеї, за пропозицією ректора університету професора Ю.М. Колесника, були встановлені амфітеатром парти, що дозволило не тільки проводити екскурсії для молоді міста, області, а й читати лекції студентам, проводити засідання наукового товариства Запорізького осередку АГЕТ та засідання анатомічного гуртка.

Плідна робота науковців кафедри посприяли підви-

Загальний вид анатомічного музею (2003р.).

щенню інтересу студентів до участі в роботі анатомічного гуртка, старостами якого в різні роки були Гайдаржи Є., Ковбасенко О., Абросімов Ю. та активними членами - Матвейшина Т., Моніна О. Всі ці студенти ставали переможцями обласного та Всеукраїнського конкурсів студентських наукових робіт і були рекомендовані на наукову роботу та стали аспірантами кафедри. Аспірантка О.Л Ковбасенко продовжила анатомічну династію - її батько Л.А. Ковбасенко працював анатомом на кафедрі оперативної хірургії та топографічної анатомії та перед захистом докторської дисертації перейшов працювати завідувачем кафедри травматології в Запорізький інститут удосконалення лікарів.

Покращився рівень студентських наукових робіт, а доповіді стали мультимедійними. Студенти почали приймати участь в роботі наукових конференцій не тільки в Україні, а й за кордоном. Паралельно на кафедрі почав функціонувати ще один студентський науковий гурток, який за ініціативою доцента М.Г. Лебединця проводиться англійською мовою.

Разом зі студентами Чернявським А. та Мартиновим Д. – активними членами наукового студентського товариства, було опубліковано довідник **«Епоніми в анатомії»** Запорож'є, 2011.-116с.

Доцент М.Г. Лебединець проводить студентський гурток англійською мовою в анатомічному музеї та доцент А.С. Писаренко проводить практичне заняття з іноземними студентами.

З 2007-2008 р. новим напрямком в роботі кафедри стала підготовки студентів зі спеціальностей «стоматологія», «лабораторна діагностика» та «фармація» заочна форма навчання. Доценти кафедри Штанько І.Ф., Щербаков М.С., Вовченко М.Б., Артюх О.В., Лебединець М.Г., ст. викладачі Холодна Є.І., разом з асистентами Григор'євою О.А., Світлицьким А.О., Чугуним С.В. в повному обсязі підготували методичне забезпечення навчального процесу. Були створені інформаційні посібники

Практичне заняття зі студентами, майбутніми стоматологами проводить доцент О.В. Артюх в музеї кафедри анатомії. Старший викладач О.А. Ант – секретар кафедри.

з самостійної роботи по вивченню анатомії людини студентами зі спеціальності «стоматологія» і «фармація» які передані до бібліотеки та надаються кожному студенту на електронних носіях при проведенні першого заняття.

Через рік, у зв'язку виробничою необхідністю доцент Артюх О.В. була переведена на кафедру загальної стоматології, де викладала анатомію людини для студентів зі спеціальності «стоматологія» до 2015 року, в якому знову повернулась на кафедру.

З метою підвищення кадрового потенціалу новоствореної кафедри загальної стоматології в університеті, ректоратом було запропоновано двом асистентам кафедри стоматології Бурезі Ю.О., Масловій І.М. виконання дисертаційних робіт в рамках кафедральної НДР. Одночасно запланували виконання дисертаційних робіт аспіранти кафедри Ковбасенко О.Л., Матвейшина Т.М. і асистенти Т.А.Тополенко, А.В. Федотченко. Працювати на кафедрі була запрошена лікар Грінівецька Н.В. Завершили та успішно захистили дисертаційні роботи Світлицький А.О. (Сімферополь, 2008); Чугін С.В. (Сімферополь,

Асистент кафедри Н.В. Грінівецька та аспірант Ю.Ю. Абрисімов.

2010). Накопичений досвід роботи з лімфоїдною тканиною внутрішніх органів дозволив зробити висновок про доцільність створення *лімфоїдних паспортів органів*.

Продовжилось плідне наукове співробітництво НВО «ФАРМАТРОН» щодо доклінічних досліджень нових лікарських препаратів «Кардіотрилу» та «Лізінію», створених під керівництвом видатного фармацевта сучасності - професора І.А.Мазура. Тобто, на кафедрі паралельно з виконанням планової науково-дослідної роботи активно проводились наукові дослідження на госпрозрахункових засадах. За матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Тіотриазолін і його композиційні лікарські препарати: досягнення та перспективи» була підготовлена та здана до друку монографія «*Тиотриазолин, тиодарон в лечении сердечно-сосудистой патологии*».

2011р. – рік двадцятиріччя незалежності України, який став дуже насичений подіями для співробітників кафедри анатомії людини.

Президія конференції: асп. Абросімов Ю.Ю., проф. Сирцов В.К., проф. Туманський В.О., проф. Волошин М.А., проф. Колесник Ю.М., проф. Портус Р.М., проф. Машталір М.А., проф. Довгаль Г.В.

Час плине швидко, в січні 2011р. організована та проведена конференція присвячена 90-річчю з дня народження професора О.Г. Яхниці. Проведення наукової конференції стало подією для університету, тому що це була перша конференція, яка присвячена одному із фундаторів Запорізького державного медичного університету.

Співробітники кафедри анатомії людини з сином професора О.Г. Яхниці після закриття конференції (перший ряд проф. В.К. Сирцов, проф. М.А. Волошин, к.мед.н. І.О. Яхниця, ст. викладач к.мед.н. Є.І. Холодна, доц. М.Г. Лебединець, доц. А.С. Писаренко (2011).

Співробітники кафедри підготували програму конференції, сертифікати для учасників конференції та опублікували наукові матеріали. Для участі в конференції було запрошено сина Олександра Гавриловича к.мед.н. Ігоря Олександровича Яхницю та професорів Довгаля Г.В., Машталір М.А. з кафедри анатомії людини Дніпропетровської медичної академії, звідки свого часу приїхав доцентом О.Г. Яхниця. В роботі конференції прийняло участь більше 200 учасників. За два дні роботи науково-практичної конференції було зроблено біля 50 наукових та начальних-методичних доповідей присвячених науковим напрямкам які розробляв професор О.Г. Яхниця.

Учасники конференції реалізували наукову програму та поділились спогадами про свого вчителя. Окрему доповідь зробив син професора к.мед.н. І.О.Яхниця. Паралельно на конференції діяла експозиція наукових робіт професора О.Г. Яхниці. За пропозицією кафедри анатомічному музею було присвоєно ім'я професора О.Г. Яхниці – фундатора кафедри нормальної анатомії людини. В музеї відкрито стенд, присвячений науковій діяльності професора О.Г.Яхниці.

В кінці 2011року була завершена підготовча робота та опублікована монографія *«Тимус новорожđenних»*.-Запорож'є, 2011.-146с.

В цей період, у зв'язку зі складнощами в організації навчального процесу на кафедрі хірургії з курсом оперативної хірургії та топографічної анатомії наказом ректора доцент Григор'єва О.А. переведена на оперативну хірургію, яка увійшла до складу кафедри анатомії людини і була змінена назва кафедри - «Анатомія людини, оперативна хірургія та топографічна анатомія». До складу кафедри влилися наступні науково-педагогічні працівники, члени Запорізького осередку товариства АГЕТ: доцент к.мед.н. Скаковський Е.Р., к.мед.н. Камишна В.А., к.мед.н. Гайдаш В.В. та Капшитар О.О., які продовжували викладали предмет – традиційний для вітчизняної вищої медичної школи – оперативну хірургію та топографічну анатомію, що свого часу в 19-му сторіччі започаткував видатний вчений анатом М.І. Пирогов.

З першого дня об'єднання двох морфологічних кафедр професор М.А. Волошин обґрунтовує перед ректоратом доцільність відновлення статусу окремої кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії, але із сучасною назвою «Клінічна анатомія та оперативна хірургія».

В 2011 році, за представленням ректорату та Запорізької обласної ради, наказом Президентом України №845/2011

від 23.08.2011 року професору М.А. Волошину присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» **з нагоди 20-річчя Незалежності України, за значний особистий внесок у становлення України, утвердження її суверенітету та міжнародного авторитету, заслуги у державотворчій, соціально-економічній, науково-технічній, культурно-освітній діяльності, сумлінне та бездоганне служіння Українському народові.**

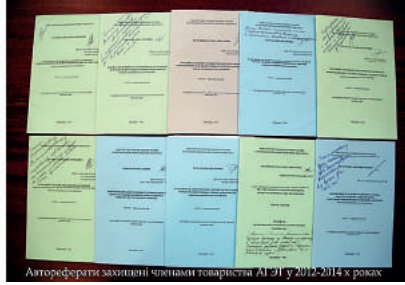

Співробітники кафедри в музеї «Анатомії людини ім. професора О.Г. Яхницьі» (2011) після присвоєння професору М.А. Волошину почесного звання.

Висока державна нагорода стала визнанням культурно-освітньої діяльності всього колективу кадри анатомії людини в підготовці лікарів країни

В 2012 році в житті як українського наукового товариства АГЕТ так і кафедри відбулась знакова подія. При університеті відкрито спеціалізовану вчену раду із захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю «нормальна анатомія» (голова ради професор Туман-

ський В.А., заступник голови професор М.А. Волошин). Першими в спеціалізованій раді захистили дисертації – О.Л. Лазарик (Ковбасенко) (2012), Т.А. Тополенко (2012), А.В. Федотченко (2013), Т.М. Матвейшина (2013).

Співробітники кафедри, що захистили дисертаційні роботи в спеціалізованій раді при ЗДМУ: Лазарик О.Л., Таланова О.С., Федотченко А.В., Матвейшина Т.М. та їх автореферати дисертацій.

З плану попередніх років закінчив виконання та захистив дисертацію Капшитар О.О. (Запоріжжя, 2012) зі спеціальності «хірургія» та перейшов працювати на кафедрі хірургії.

Опуліковано монографію **«Тиотриазолин, тиодарон в леченні сердечно-сосудистой патології»** Запоріжжя, 2012.

Останні роки були одними з найскладніших в житті кафедри, тому що прогресивно збільшувалась кількість студентів, які приходили на перший курс. В вересні 2013 року тільки на кафедрі анатомії людини до занять приступили 24 групи I курсу I медичного факультету, 8 груп 1 курсу II медичного факультету (педіатрія); 26 груп II курсу медичного факультету, 9 груп II курсу II медичного факультету (педіатрія), 4 групи випускників медичного коледжу (2 курс I медичного факультету); 26 англомовних груп I курсу і 26 груп II курсу, 15 груп 1 курсу, 7 груп 2 курсу російськомовних іноземних студентів міжнародного факультету; 2 групи I та

Лікарі, які стали асистентами кафедри Кириченко О.О., Максимовський Р.В., Партеса А.О., Аравицький Є.О. (2014р.). Доцент Чугін С.В. викладає предмет для іноземних студентів англійською мовою.

2 групи II курсів з лабораторної діагностики II медичного факультету, та 20 груп фармацевтичного. факультету заочної форми навчання. Назагал, це більше півтори тисячі студентів, які приходили на навчання щотижня на навчальні площі, які не змінювались протягом всіх попередніх років. Одночасно, на кафедрі за пілотним проектом МОЗ України розпочали навчатись на 2-му курсі 4 групи студентів, які мають середню медичну освіту за скороченою програмою. Кафедра терміново створила нові робочі тематичні плани практичних занять, лекцій та самостійної роботи для цього контингенту. Значну роботу по забезпеченню повноцінного навчального процесу навчальними препаратами проводить доцент М.Б. Вовченко.

Тільки завчасне інформування ректоратом про нові навчальні плани за три місяці до навчального року дозволило вчасно ліквідувати кадровий дефіцит, за рахунок запрошення на кафедру лікарів випускників різних років: Богданова П.В., Кириченко О.О., Максимовського Р.В., Партесу А.О., Васильчишину Н.Ю. та к.мед.н. Зінич О.Л. із Запорізької медичної академії післядипломної освіти. Але, не зважаючи на прийняті заходи, практично всі викладачі кафедри протягом декількох років працювали з перевантаженням та за сумісництвом.

*Лікарі, які стали асистентами кафедри:
к.мед.н. О.Л. Зінич та П.В. Богданов. Старший лаборант А.В. Чернявський
після складання іспитів в аспірантуру (2015р.).*

В рамках виконання нової НДР запланували дисертаційні роботи аспіранти Абросімов Ю.Ю., Моніна О.В., асистенти Грінівецька Н.Г. та Богданов П.В. Для молодих вчених раз в квартал проводиться науковий семінар «Сучасні аспекти морфології», на якому обговорюються нові методи наукових досліджень та новітні досягнення фундаментальної науки.

Незважаючи на значне педагогічне перевантаження, кафедра постійно проводить виховну роботу зі студентами впроваджуючи нові форми активації мотивації до навчання у студентів. Спочатку було впроваджено проведення конкурсу на «Кращий анатомічний препарат», в якому приймає участь від 30 до 50 студентів першого та другого курсів, що протягом року під керівництвом викладачів виготовляють анатомічні препарати. Після ознайомлення з досвідом роботи кафедри анатомії людини Кримського медичного університету (завідувач кафедри професор В.С. Пікалюк) було організовано за участю асистента А.О. Світлицького конкурс на «Кращий анатомічний малюнок», в якому щорічно приймає участь від 100 до 200 студентів різних факультетів університету.

Протягом трьох років, в період проведення студентської

наукової конференції, кафедра організує дві виставки «Анатомічні препарати» та «Анатомічні малюнки» (відповідальні асистенти к.мед.н. А.О. Світлицький та к.мед.н. О.Л. Зінич). Змінилась форма проведення щорічних студентських наукових конференцій. Для проведення наукової конференції в університеті з ранку оголошується «День науки», і студенти разом з молодими вченими виступають з науковими доповідями на секції «Морфологія», яка проходить в аудиторії №1. Крайні наукові доповіді рекомендуються для участі в Республіканському конкурсі студентських наукових робіт МОН України.

Відкриття професором М.А.Волошиним наукової конференції молодих вчених і студентів з міжнародною участю (2013р.).

В 2013 році успішно завершено виконання комплексної НДР спільно з кафедрою гістології, та заплановано виконання нової НДР на тему: “Лектингістохімічна характеристика морфогенезу органів і тканин у ранньому післянатальному періоді в нормі та експерименті” (2013-2018). Таким чином був підведений підсумок десятилітньої перевірки правильності положень концепції **«Лімфоцит – як фактор морфогенезу»**, що знайшло своє

ПОМЕНИТЬ ФОТО

відображення в наукових роботах учнів професора М.А. Волошина.

В 2014 році на навчання в очній аспірантурі був прийнятий асистент Аравицький Є.О. Успішно завершили та захистили кандидатські дисертаційні роботи Таланова О.С. (Запоріжжя, 2014) та асистент кафедри стоматології Бурєга Ю.О. (Запоріжжя, 2014), який в теперішній час є доцентом кафедри щелепно-лицьової хірургії університету.

У весняному семестрі 2015 року, за власним бажанням, на пенсію звільнились легенда кафедри, старший викладач к.мед.н. Є.І. Холодна та за станом здоров'я доцент І.Ф. Штанько. Цій події було присвячено урочисте вітальне засідання Запорізького осередку АГЕТ України.

В травні 2015 року кафедра провела науково-практичну конференцію присвячену 50-річчю Запорізькому осередку

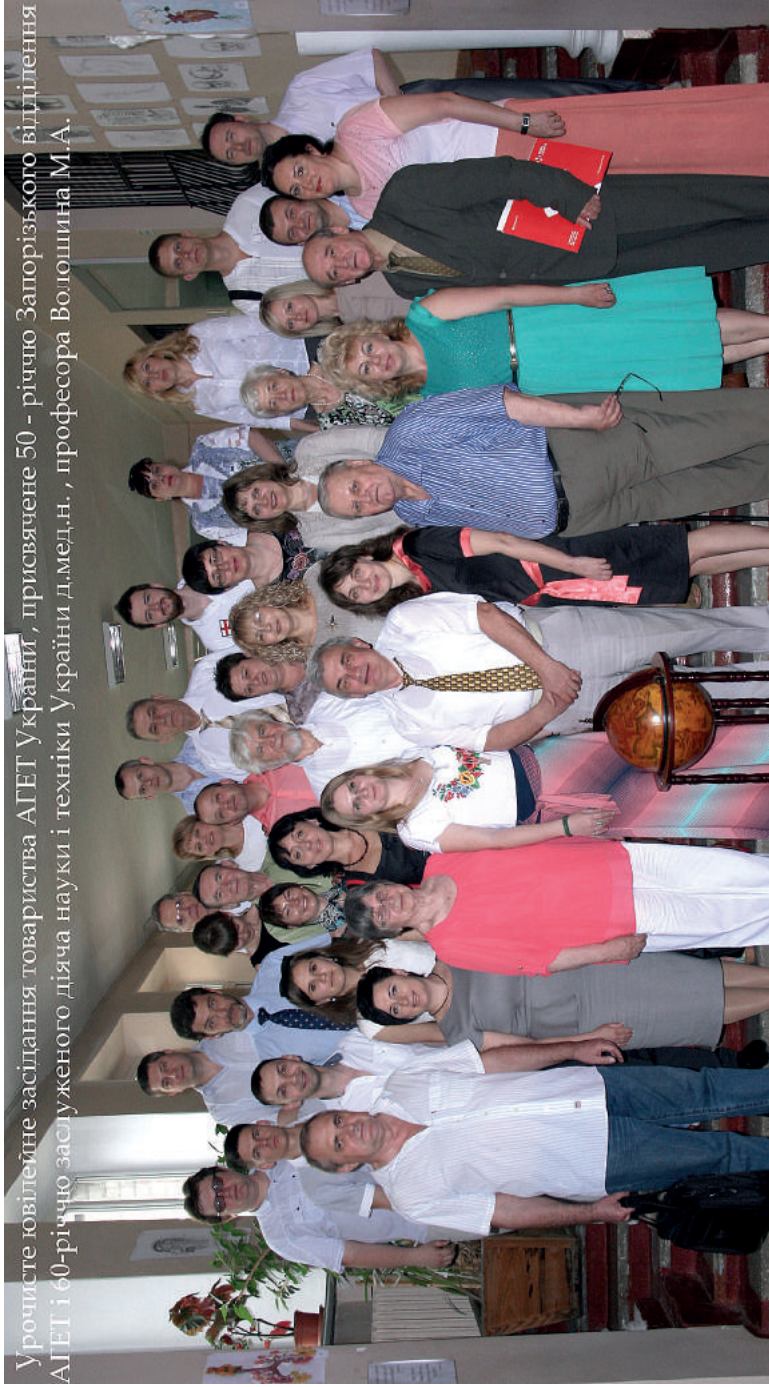
Учні професора М.А. Волошина, роботами яких підтверджена концепція про «Лімфоцит – як фактор морфогенезу»: асистент к.мед.н. Чугін С.В., д.мед.н. Григор'єва О. А., асистент к.мед.н. Лазарик О.Л., асистент к.мед.н. Світлицький А.О., асистент к.мед.н. Федотченко А.В., асистент к.мед.н. Апт О.А., асистент Грінівецька Н.В., д.біол.н. Куц О.Г., аспірант Абросімов Ю.Ю., доцент к.мед.н. Щербаков М.С., доцент к.мед.н. Вовченко М.Б., асистент Таланова О.С., асистент к.мед.н. Матвейшина Т.М. (2013р.).

ку АГЕТ та 60-річчю з дня народження професора М.А. Волошина, на якій було заслухано більше 20 наукових доповідей та намічені перспективи подальших наукових досліджень Запорізького осередку наукового товариства АГЕТ На конференції відмічалось, що кафедра має міцні, творчі наукові стосунки з морфологічними кафедрами медичних ВНЗ Києва, Дніпропетровська, Вінниці, Тернополя, Луганська, Харкова, Полтави, Чернівців та Івано-Франківська. Свої наукові доробки співробітники кафедри постійно виносять на розгляд морфологічної громадськості країни. За звітний період опубліковано більше 800 наукових публікацій, з них 20 монографій та 60 патентів на винаходи. В рамках концепції **«Лімфоцит – фактор морфогенезу»** за цей період захищено більше 30 докторських і кандидатських дисертацій, як співробітниками кафедри так дисертантами інших кафедр університету: Холодний В.А. (загальна хірургія); Саржевська Л.Е. (офтальмологія), Гончарова Н.Г. (нормальна фізіологія); Пащенко І.Г. (педіатрія); Євтушенко В.М., Алієва О.Г., Потоцька О.І., Федосєєва О.В., Ключко С.М., Таврог М.Л. (всі з кафедри гістології); Бутаєв В.О. і Волошина Н.М. (кафедра онкології, ЗМАПО); Носіковська Н.С. (пропедевтика дитячих хвороб); Лебединець О.М. (педіатрія), Варвашеня М. (урологія, ЗМАПО) та планується захист ще 10 дисертацій.

Опубліковано монографію в електронному форматі **«Тиотриазолін в ліченні і профілактиці захворювань серцево-судинної системи»** Запоріжжя, 2015.

Традиційно співробітники кафедри продовжують приймати активну участь в житті університету створюючи ауру відповідальності, вимогливості та доброзичливості в університеті. Професор М.А. Волошин працював проректором з наукової роботи, доцент О.В. Артюх – заступником декана медичного факультету, доцент Світлицький А.О. – заступником декана 1 медичного факультету,

Урочисте ювілейне засідання товариства АГЕТ України, присвячене 50 - річчю Запорізького відділення АГЕТ і 60-річчю заслуженого діяча науки і техніки України д.мед.н., професора Волощина М.А.

Перший ряд: професор С.М. Пащенко, к.мед.н. О.В. Федосєєва, старший викладач Є.І. Холодна, к.мед.н. Т.М. Матвєїшина,
професор М.А. Волошин, к.мед.н. О.С. Таланова, професор В.К. Сирцов, доцент Г.А. Зідрашко, професор М.А. Довбиш,
к.мед.н. М.Л. Таврог.

асистенти Щербаков М.С., Іванов М.Є. були членами легендарної команди КВН «Запоріжжя- Кривий Ріг-транзит», доценти Григор'єва О.А., Чугін С.В. та асистент Зінич О.Л. працювали в приймальній комісії. На теперішній час доцент М.Г. Лебединець є заступником голови ради ветеранів університету, доцент Чугін С.В. – заступником декана міжнародного факультету. Кафедра підтримує традиції, закладені першою плеядою викладачів, в кінці третього семестру, по завершенню вивчення анатомії людини, на університетському рівні проводиться вечір-концерт «Прощання з кафедрою нормальної анатомії», в якому приймають участь студенти і викладачі.

Цей вечір єднає студентів та випускників вузу різних років та поколінь. Постійними гостями вечора стали викладачі інших кафедр та вузів. В кінці вечора переможці анатомічної олімпіади нагороджуються ексклюзивними дипломами, цінними подарунками від професора та отримують «автомат» з іспиту. Таланти, кмітливість та гумор, що панують на традиційному вечорі *«Прощання з кафедрою нормальної анатомії»*

Вручення професором М.А.Волошиним дипломів та цінних подарунків переможцям анатомічної олімпіади на вечорі «Прощання з кафедрою нормальної анатомії».

Посадка однорічних дубів анатомами університету на честь півстолітнього Ювілею кафедри. Доцент Лебединець М.Г., ст. лаборант Захарцова Л.Б. асистент Кириченко О.О, ст. викладач Холожна Є.І, асистент Таланова О.С., професор Волошин М.А.; асистент Матвейшина Т.М., асистент Партеса А.О., доцент Чугін С.В., доцент Світлицький А.О., доцент Писаренко А.С. ст. лаборант-інтерн Чернявський А.В., доцент Щербаков М.С., асистент Богданов П.В.

доводять тезу, як шуткують студенти, що на кафедрі нормальної анатомії працюють **нормальні анатоми**.

В ювілейний рік кафедри, 14 жовтня на Покрову, співробітники кафедри посадили 50 однорічних дубів перед рідним морфологічним «анатомічним» корпусом, як символ надійності кафедри та пам'яті про всіх анатомів університету.

На початку 50-го навчального року, у вересні 2015 року, кафедра мала наступний склад:

оперативна хірургія та топографічна анатомія: зав. курсом д.мед.н. доцент Григор'єва О.А.; доцент к.мед.н. Скаковський Е.Р., ст. викладач к.мед.н. Камишна В.А.; асистенти к.мед.н. Лазарик О.Л.; к.мед.н. Булдишкін В.В., Васильчишина Н.Ю.; аспірант Моніна О.В.; ст. лаборант Руденко С.О.; лаборанти: Коса Л.В. та Жигуліна Т.Н.;

анатомія людини: завідувач кафедри – заслужений діяч науки і техніки України, професор Волошин М.А.; доценти: к.мед.н. Артюх О.В., к.мед.н. Вовченко М.Б., к.мед.н. Лебединець М.Г., к.мед.н. Світлицький А.О., к.мед.н. Чугін С.В.,

Співробітники кафедри, які викладають оперативну хірургію та топографічну анатомію: асистент к.мед.н. Булдишкін В.В., ст. викладач к.мед.н. Камишна В.А., професор Волошин М.А., зав. курсом д.мед.н. доцент Григор'єва О.А., доцент к.мед.н. Скаковський Е.Р., асистент к.мед.н. Лазарик О.Л., лаборант Жигуліна Т.Н. (2015).

к.мед.н. Штанько І.Ф., к.мед.н. Щербаков М.С.; ст. викладач к.мед.н. Апт О.А.: асистенти: к.мед.н. Писаренко А.С., к.мед.н. Тополенко Т.А. (декретна відпустка), к.мед.н. Федотченко А.В., к.мед.н. Матвейшина Т.М., к.мед.н. Таланова О.С., к.мед.н. Зінич О.Л., Грінівецька Н.В., Богданов П.В., Кириченко О.О., Максимовський Р.В., Партеса А.О.; заочний аспірант Ю.Ю. Абросімов, аспірант Аравицький Є.О; ст. лаборант Чернявський А.В., Щербина Н.С.; лаборанти: Захарцова Л.Б., Плющ О.П., Демічева В.П., Барсукова Ж.А.

З 1 вересня до занять для вивчення анатомії людини приступили 30 груп I курсу I медичного факультету, 7 груп 1 курсу II медичного факультету (педіатрія); 30 груп II курсу медичного факультету, 8 груп II курсу II медичного факультету (педіатрія); 2 групи випускників медичного коледжу (2 курс I медичного факультету); 13 англомовних груп I курсу і 10 груп II курсу; 8 груп 1 курсу, 8 груп 2 курсу російськомовних іноземних студентів міжнародного факультету; 2 групи з лабораторної діагностики II медичного факультету; 6 груп студентів-стоматологів та 13 груп фармацевтичного факультету заочної форми навчання.

До Ювілею кафедри силами університету (2014-2015 рр.), без припинення занять, проведено вперше капітальний ремонт секційних залів, лабораторій, приміщень викладачів, коридору та моргів. Всі секційні зали обладнані новими вентиляційними системами. На стінах розміщені сучасні наглядні довідкові матеріали українською та англійською мовами та нові дошки. На території кафедри кожен студент може підключитись до системи WI-FI і отримувати наглядні навчальні матеріали з депозитарію бібліотеки університету при самостійному вивченні предмета.

На кафедрі створені сучасні матеріально-технічні умови для повноцінного проведення очної частини занять та самостійної роботи студентів з 800 години ранку до 1900

Співробітники кафедри анатомії людини в травні 2015 р. Перший ряд: доцент Писаренко А.С., доцент Лебединець М.Г., ст. викладач к.мед.н. Холоженя Є.І., професор Волошин М.А.; доцент Штанько І.Ф., професор Сирцов В.К. Другий ряд: ст. лаборант Кириченко О.С., ст. лаборант Філіпова В.О., ст. лаборант-інтерн Чернявський А.В., асистент Максимовський Р.В., асистент, заочний аспірант Абросімов Ю.Ю., доцент Світлицький А.О., асистент Партеза А.О., доцент Щербаків М.С., доцент Чугін С.В., асистент к.мед.н. Матвійшина Т.М., доцент Вовченко М.Б., ст. викладач к.мед.н. Апт О.А., асистент к.мед.н. Федотченко А.В., асистент Грінівецька Н.В., аспірант Аравіцький Є.О., асистент к.мед.н. Таланова О.С., асистент к.мед.н. Зінч О.Л., асистент Богданов П.В., асистент Кириченко О.О. (2015).

вечора для вивчення самої логічної та красивої науки в медицині – *анатомії людини*.

Поздоровлення співробітників з ювілеєм кафедри надіслали всі морфологічні колективи кафедр медичних вищих навчальних закладів України, Президент наукового товариства АГЕТ України, ректорат, випускники ВУЗу та співробітники більшості кафедр університету. Квінтесенцією всіх побажань є поздоровлення професора О.Г. Куц :

Поздравляю с Юбилеем КАФЕДРУ

***Всех причастных к ней
МОРФОЛОГОВ и МОРФОЛОГИНЬ,***

***Кто трудом своим нелегким праведным
Поднимал ее на ПЬЕДЕСТАЛ.***

***Поздравляю «прежних» и «сегодняшних»,
Надежный, дружный коллектив –***

АНАТОМОВ ученых цех.

***И желаю профессиональной пригодности,
Чтоб всем АНАТОМАМ сопутствовал успех.***

VI КОНГРЕС АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ, ЕМБРІОЛОГІВ І ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ

Завершення опису про історію кафедри пов'язано виключно зі знаменною подією в житті кафедри та університету, яка відбулася з 16 по 18 вересня 2015 року на базі Запорізького державного медичного університету – проведення VI конгресу анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України.

В грудні 2014 року за значні досягнення в науковій та навчально-методичній роботі кафедри рішенням Президії правління АГЕТ України кафедрі була надана честь проведення VI Національного конгресу анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України.

Всі співробітники кафедри зі членами Запорізького наукового осередку АГЕТ розпочали активну підготовку до цієї важливої події в науковому світі держави. До складу організаційного комітету ввійшли професор М.А. Волошин (заступник голови організаційного комітету), к.мед.н. Т.М. Матвейшина (голова реєстраційної групи), доцент В.Б. Вовченко (відповідальний за транспортну групу), доцент

О.А. Григорєва, асистент П.В. Богданов, старший лаборант А.В. Чернявський (група з підготовки матеріалів конгресу); аспіранти Ю.Ю.Абросімов, Є.О. Аравицький, О.В.Моніна (група технічного забезпечення конгресу). Були оформлені за власними ескізами професора М.А. Волошина та старшого лаборанта А.В. Чернявського макети емблеми, диплому, сертифікату та бейджиків конгресу. Силами к.мед.н. Матвейшиної Т.М., професора Куц О.Г., д.мед.н. Григор'євої О.А., асистентів Абросімова Ю.Ю., Богданова П.В., Зінич О.Л. зібрані матеріали конгресу та підготовлені до публікації окремо програма конгресу, наукові статті, тези доповідей конгресу і довідник «Професори-морфологи України».

У роботі конгресу взяли участь більше 150 делегатів з 18 міст України, Автономної республіки Крим та Російської Федерації. Серед учасників були представлені завідуючі морфологічних кафедр та співробітники всіх вищих медичних навчальних закладів України.

Метою конгресу стало підведення підсумків роботи наукового Товариства АГЕТ за 5 років; обговорення ак-

Реєстрація делегатів конгресу. Фото зліва: заслужений діяч науки і техніки України професор В.Г. Черкасов та професор І.В. Гунас отримують матеріали конгресу. Фото правіше: реєстрація Дніпропетровської делегації на чолі з проф. Г.В. Довгалем.

туальних наукових та практичних проблем експериментальної анатомії, гістології, ембріології, топографічної та клінічної анатомії, а також апробація нових теоретичних положень і досягнень в цих галузях науки.

На першому пленарному засіданні зі звітом про роботу товариства АГЕТ за 5 років виступив Президент Всеукраїнського наукового товариства АГЕТ, член-кореспондент НАМН України Ю.Б. Чайковський.

Завідувач кафедри анатомії людини Запорізького державного медичного університету Заслужений діяч науки і техніки України, професор М.А. Волошин зробив доповідь на тему «50 років Запорізькому осередку наукового товариства АГЕТ».

Завідувач кафедри анатомії людини Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, Заслужений діяч науки і техніки України професор В.Г. Черкасов зробив доповідь на тему «Структурні зміни органів нейроендокринної системи при експериментальній опіковій хворобі у щурів та за умов її лікування».

Завідувач кафедри анатомії людини Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця член-кореспондент НАМН України Ю.Б. Чайковський зробив доповідь на тему «Застосування стовбурових клітин, з метою стимулювання відновлення периферичних нервів».

Скарбник Всеукраїнського наукового товариства АГЕТ, доктор медичних наук В.Б. Раскалей звітував про стан фінансової діяльності товариства АГЕТ.

З вітальними словами до учасників конгресу звернулись професор Колесник Ю.М., професор Клименко В.І., професор Гумінський Ю.Й., професор Пікалюк В.С., професор Масловський С.Ю., професор Шепітько В.І. та інші.

Члени президії конгресу : професор Ю.Й. Гумінський (заступник президента товариства АГЕТ), професор Г.Я. Костюк , професор Черкасов В.Г. (заступник президента товариства АГЕТ), професор Туманський В.О., Фоміна Л.В. (секретар товариства); ректор університету, професор Колесник Ю.М. – відкриває конгрес, професор Чайковський Ю.Б. (президент товариства АГЕТ України), професор Клименко В.І. (начальник департаменту охорони здоров'я Запорізької області), професор Волошин М.А.(заступник організаційного комітету конгресу), професор Масловський С.Ю. (заступник президента товариства АГЕТ), доктор медичних наук В.Б. Раскалей (скарбник товариства).

Доповідь президента наукового товариства АГЕТ України член-кореспондента НАМН України професора Чайковського Ю.Б. (м. Київ). Делегати конгресу: професор Черно В.М. (м. Миколаїв), професор Федонюк Л.М. (м. Тернопіль), професор Хмара Т.В. (м. Чернівці), професор Сарафінюк Л.М. (м. Вінниця) приймають участь в роботі пленарного засідання.

16 – 18 вересня робота Конгресу проходила згідно програми у вигляді 9 секційних засідань. На секційних засіданнях теоретичної, експериментальної та клінічної морфології обговорено роль морфології в розв'язанні нагальних потреб практичної медицини, а саме: адаптаційно-компенсаторні та регенераторні можливості органів та систем організму людини в умовах дії несприятливих факторів; особливості реактивності органів новонароджених на тлі змін у системі мати-плацента-плід (антигенне навантаження, гормональний дисбаланс); використання стовбурових клітин для покращення процесів регенерації тканин

Вітальне слово від професора Пікалюка В.С. (м. Сімферополь). В дискусії приймають участь професори Півторак В.І. та В.В. Кривецький (м. Чернівці).

Доповідь професора Волошина М.А. Дискусія на секційному засіданні – питання в порядку дискусії задає професор Волков К.С. (м. Тернопіль). По центру професор Квятковська Т.О. (м. Дніпропетровськ), професор Герасимюк І.Є. (м. Тернопіль).

в експерименті; роль лімфоїдної системи у цілому та лімфоцитів і дендритних клітин зокрема у регуляції процесів морфогенезу органів в ранньому післянатальному періоді; будова різних органів в онто- та філогенетичному аспектах; малоінвазивні оперативні втручання, варіантна анатомія, нові методи діагностики та оперативних втручань; апоптоз та аутофагія; використання сучасних методів електронної мікроскопії, імуногістохімічних та лектингістохімічних методів дослідження для аналізу морфо-функціонального ста-

В роботі секційних засідань приймають участь: фото зліва: проф. С.І. Дубінін (м. Полтава), проф. С.Ю. Масловський (м. Харків), проф. Л.Я. Феданюк (м. Тернопіль), доц. О.Я. Жураківська (м. Івано-Франківськ), проф. В.В. Кошарний (м. Дніпропетровськ); фото зправа: проф. Маєвський О.Є. і проф. Півторак В.І. (м. Вінниця) проф. В.В. Кривецький і проф. О.М. Слободян (м. Чернівці), проф. Г.Я. Костюк (м. Вінниця).

ну органів у експериментальних умовах; розробка сучасних експериментальних моделей зі застосуванням лабораторних тварин у рамках наукових морфологічних досліджень; створення комп'ютерних програм для морфологічних досліджень на різних рівнях структурної організації.

У ході VI Конгресу анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України обговорені найбільш актуальні питання сучасної морфології з точки зору інтеграції до Європейського простору.

В рамках роботи Конгресу були проведені засідання завідувачів кафедр анатомії людини, гістології та топографічної анатомії та оперативної хірургії, у яких взяли участь завідувачі морфологічних кафедр медичних ВНЗ України та були розглянуті питання удосконалення викладання морфологічних дисциплін, забезпечення наглядним матеріалом навчального процесу, особливості формування практичних навичок в межах Болонського процесу.

Протягом роботи конгресу постійно діяла виставка матеріалів морфологічних конференцій та конгресів, проведених на теренах України з 1949 року до 2015р.

Друге пленарне засідання 18.09.2015 року:

На засіданні було зроблено підсумки роботи VI Конгресу АГЕТ України, проведено вибори президії, голови та ревізійної комісії наукового Товариства АГЕТ; були вручені дипломи та сертифікати учасників Конгресу. В трьох книгах фахової наукової збірки наукових праць «Актуальні питання медичної науки та практики» (2 томи), опубліковано 160 статей вчених із 25 ВНЗ та НДІ. Згідно програми зроблено 108 усних і 67 стендових доповідей. Тези доповідей опубліковано у збірці «Актуальні питання морфології».

За підсумками роботи Конгресу прийнята резолюція та постанова.

РЕЗОЛЮЦІЯ
VI Конгресу анатомів, гістологів, ембріологів
і топографоанатомів
(м. Запоріжжя, 16-18 вересня 2015)

Учасники VI конгресу анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів (АГЕТ) України, що відбувся у м. Запоріжжя 16-18 вересня 2015 на базі Запорізького державного медичного університету, заслухавши та обговоривши доповіді та виступи учасників конгресу, **постановили:**

1. Визнати роботу Президії АГЕТ за 2010-2015 рр. задовільною. Відзначити, що за цей період виконана велика робота з організації та проведення науково-практичних заходів, проводилася систематична робота по виданню журналів «Вісник морфології» і «Клінічна анатомія та оперативна хірургія», національних підручників і науково-практичних посібників з анатомії людини, гістології та ембріології, топографічної анатомії та оперативної хірургії, монографій та наукових статей.

2. Вирішити питання науково-метричної бази (SCOPUS) журналів «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» та «Вісник морфології».

3. Затвердити звіт ревізійної комісії товариства АГЕТ.

4. Затвердити рішення VI конгресу АГЕТ з питань викладання топографічної анатомії та оперативної хірургії у вищій школі:

- Змінити назву дисципліни «Топографічна анатомія та оперативна хірургія» на «Клінічна анатомія та оперативна хірургія», враховуючи прийняту термінологію у Європейських університетах, що відповідає сучасному рівню вищої медичної освіти.

- Повністю відокремити у вищих медичних закладах України самостійну дисципліну та кафедри клінічної ана-

томії та оперативної хірургії, враховуючи багаторічний досвід, традиції вітчизняної медичної освіти та спадщину геніального вченого та хірурга М.І. Пирогова та сучасний досвід надання медичної допомоги у зоні АТО.

- У навчальній програмі дисципліни збільшити навчальні години на 1 кредит (запланувати 10 лекцій – 20 год., 3 кредити академічних практичних занять – 90 годин і 25 годин самостійної роботи). Всього 4,5 кредити. Збільшення годин практичних занять необхідно, оскільки студенти під керівництвом викладача займаються виконанням практичних хірургічних дій на вологих комплексах, м'яких моделях.

- Передбачити у плані навчання лікарів-інтернів хірургічного профілю та сімейних лікарів цикл клінічної анатомії та оперативної хірургії.

- На 6-му курсі медичного факультету університетів відновити цикл «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» (30 год.).

Направити клопотання про рішення щодо зміни назви, відокремлення дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» та зміну освітнього навантаження до ДУ «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти» та міністру охорони здоров'я особисто.

5. Для вирішення питання на законодавчому рівні звернутись до МОЗ України з інформацією про незадовільний стан із забезпеченням навчальним демонстраційним (трупним) матеріалом при викладанні анатомії людини, топографічної анатомії та оперативної хірургії.

6. Створити при Товаристві АГЕТ України осередок клінічних анатомів. Голову осередка ввести у склад президії Товариства у якості віце-президента.

7. Затвердити рішення VI конгресу АГЕТ з питань викладання гістології, цитології та ембріології у вищій школі:

• При вивченні гістології, цитології та ембріології окремим курсом виділити «Ембріологія людини» (20 годин) для студентів 2 курсу фаху «Лікувальна справа» та «Педіатрія». Це необхідно для формування свідомого уявлення про будову та функціонування органів і систем після вивчення курсу «Спеціальна гістологія».

• На 6-му курсі медичного факультету університетів створити цикл «Клінічна гістологія» (25 год.).

8. Надіслати рішення VI конгресу анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів до Міністерства охорони здоров'я України. Доручити кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії Вінницького Національного медичного університету імені М.І.Пирогова довести до відома МОЗ України та ДУ «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти» резолюцію конгресу та інформувати про стан рішення питання всі кафедри України.

9. Опублікувати в журналах «Вісник морфології» і «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» звіт про роботу, резолюцію VI конгресу анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів та текст клопотання з питань викладання клінічної анатомії та оперативної хірургії у вищій школі.

В роботі секційного засідання приймають участь професор Піскун Р.П. (м. Вінниця), Гарець В.М. (м. Дніпропетровськ), професор Вовк Ю.М. (м. Рубіжне). Президент Товариства АГЕТ України професор Чайковський Ю.Б. зачитує резолюцію VI Конгресу анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України.

10. Підготувати клопотання до МОН України про внесення змін до вимог щодо опублікування результатів дисертацій, зокрема зняти обмеження кількості статей, опублікованих в електронних виданнях.

11. Звернутись до ДАК України про введення до складу експертної ради з медико-біологічних дисциплін експерта з нормальної анатомії.

VI Конгрес АГЕТ України затвердив постанову

Склад Правління наукового Товариства АГЕТ України: проф. Вовк Ю.М. (Рубіжне), проф. Волков К.С. (Тернопіль), проф. Волошин М.А. (Запоріжжя), проф. Головацький А.С. (Ужгород), проф. Горальський Л.П. (Житомир), проф. Гумінський Ю.Й. (Вінниця), проф. Луцик О.Д. (Львів), проф. Масловський С.Ю. (Харків), проф. Пикалюк В.С. (Сімферополь), проф. Попов О.Г. (Одеса), проф. Попович Ю.І. (Івано-Франківськ), проф. Раскалей В.Б. (Київ), проф. Топка Е.Г. (Дніпропетровськ), проф. Мельник О.П. (Київ), проф. Шепітько В.І. (Полтава), проф. Чайковський Ю.Б. (Київ), проф. Черкасов В.Г. (Київ), Черно В.С. (Миколаїв);

Президія Правління Товариства у складі: проф. Волошин М.А., проф. Луцик О.Д., проф. Мельник О.П., проф. Півторак В.І., проф. Раскалей В.Б., проф. Фоміна Л.В., проф. Черкасов В.Г., проф. Чайковський Ю.Б., проф. Шаторна В.Ф.;

Ревізійна комісія у складі: голова – проф. Довгаль Г.В., члени – проф. Жураківська О.Я., проф. Хмара Т.В.

Президентом наукового Товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України одноголосно обраний член-кореспондент НАМН України, проф. Чайковський Ю.Б.

Першим віце-президентом одноголосно обраний заслужений діяч науки і техніки України, проф. М.А. Волошин.

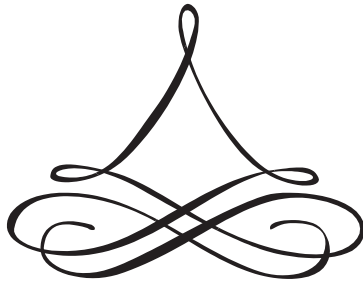
VI національний конгрес АГЕТ України

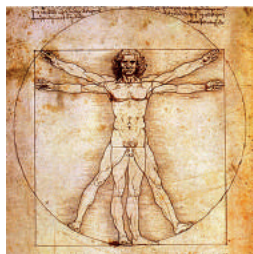

Пам'ятна фотографія учасників VI національного конгресу АГЕТ України.

Всі співробітники кафедри плідно працювали, для забезпечення проведення VI конгресу АГЕТ України на високому рівні, що було відмічено делегатами конгресу та в наказі ректора університету.

Таким чином, кафедра розпочала шлях до 100-річного ювілею як всебічно розвинений гармонійний творчий науковий колектив, з вагомими здобутками в науці та освіті. Досягнення кафедри за 50 років віддзеркалюють її постійну кропітку наукову, навчально-методичну, організаційну та виховну роботу, яка постійно проводиться зі збереженням та збагаченням традицій Української морфологічної школи на благо розвитку України.

СПИСОК НАЙБІЛЬШ ВАГОМИХ НАУКОВИХ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ВИДАНЬ КАФЕДРИ ТА ІСТОРИЧНІ ПУБЛІКАЦІЇ ПРО КАФЕДРУ

Яхница А.Г. Методика совместной окраски желез слизистых оболочек и нервов// Мат. 28 науч. конф. Днепропетровского мединститута, Днепропетровск, 1965.- С.152-154.

Яхница А.Г., Буковская Л.Г., Сичевой В.П. К характеристике мукополисахаридов и нуклеиновых кислот желез дыхательных путей человека в пренатальном периоде// Сб. «Общие закономерности морфогенеза и регенерации», Киев, 1968.- С.121.

Сичевой В.П., Левин М.И. Программирование работы гистохимической лаборатории// Сб. «Вопросы экспериментальной морфологии», Киев, 1970, С.16-17.

Карзов М.В. Участие ферментативных систем в адаптации ткани почки к высотной гипоксии// Мат. 3-й Всесоюзной конф. По водно-солевому обмену и функции почек, Орджоникидзе, 1971.- С.137-138.

Сырцов В.К. Морфофункциональная характеристика слизистой оболочки трахеобронхиальной системы кролика в норме и при высотной гипоксии// В сб. «Мат. к макромикроскопической анатомии», Харьков, 1971, Т.VII.- С.264-277.

Сичовий В.П. Про деякі особливості адаптації клітинних механізмів секреторних елементів гортані при гіпоксичній гіпоксії// Тез. доп. ІХ з'їзду Українського фізіологічного товариства, Київ, 1972.- С.343.

Карзов М.В. Зміни активності деяких ферментів нирки при ступінчастій гіпоксії// Фізіологічний журнал АН УРСР, 1973, Т.19, №3.- С.373-378.

Платаш В.И. Влияние экспериментального воспаления червеобразного отростка на иммуногенез// Архив патологии, 1975, Т.37, вып. 3.- С.7.

Штанько И.Ф. Динамика активности некоторых ферментов в эпителиальных элементах слизистой оболочки носа и глотки при действии волн СВЧ// В кн. «Общие закономерности морфогенеза и регенерации». Тез. 6 Укр. Респ. научн. конф. анатомов, гистологов, эмбриологов и топографоанатомов, Тернополь, 1975.- С.83-84.

Капиносов И.К. Влияние вагусной денервации на уровень активности и характер локализации ферментов печени// Сб. «Материалы к макро-микроскопической анатомии», Харьков, 1975, Т. 10.- С.69-70.

Капиносов И.К. Качественный цитохимический анализ мукополисахаридов клеток соединительной ткани печени//Цитология и генетика, 1976, Т.И, №1.-С.49-52.

Алаев А.Н., Сперанский В.С. Зарубежные и отечественные анатомы// Саратов: изд-во Саратовского ун-та, 1977, часть III.- С.173.

Lebedinets N.G. Terminologia anatomica espano lae internacional// Instituto libro La Habana, Cuba, 1970. -202 p. Переведена в Мексиці (1980р.)

Волошин Н.А. Влияние антенатальной стимуляции на морфогенез тимуса и селезенки// Тез. III Респ. науч. конф. молодых ученых медиков по актуальным вопросам кардиологии, иммунологии и неотложной хирургии. Черновцы, 1981.-С.209.

Гордієнко С.К. Добрий слід// газета "Медицинський працівник", 29 листопада 1990.

Александр Гаврилович Яхница (К 70летию со дня

рождения)/ Решетиллов В.И., Гордиенко С.К., Сырцов В.К., Карзов М.В.// Архив анатомии, гистологии и эмбриологии, 1991, т. 100, № 5.- С.109 – 110.

Методические подходы морфологического изучения органов иммунной системы/ Сапин М.Р., Волошин Н.А., Борзяк Э.И., Карзов М.В.// Метод. рекомендац., 1991, Москва-Запорожье.- 33с.

Юрина Н.А., Волошин Н.А. Морфофункциональная характеристика эпителиальных канальцев вилочковой железы //Арх. анатомии (морфология), 1992.- №11-22.- С.17-26.

Эпителиальные канальцы вилочковой железы - тимозинзависимые структуры / Волошин Н.А., Малыжев В.А., Яхница А.Г. // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. - 1991. - Т. 111, № 3. - С.327-330.

Voloshin N.A., Karzov M.V., Tkachenko Y. P. Thymalin use in Thymomegalia Therapy// Abs. «Rehabilitation of immune system»: The first conference of rehabilitation of immune system. Tsraltubo, 1992.- P.71.

Волошин Н.А., Ткаченко Ю.П., Карзов М.В. Особенности иммунологического статуса недоношенных новорожденных с тимомегалией// «Экология донбаса», Луганськ, 1993.- С.143-144.

Розвиток концепції викладання функціональної анатомії людини/ Волошин М.А., Лебединець М.Г., Решетиллов В.І., Штанько І.Ф.// Тез. доп. І національного конгресу анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України 8-10 вересня 1994, Івано-Франківськ.- С.102.

Внутриутробная антигенная стимуляция - фактор морфогенеза органов иммунной системы/ Карзов М.В., Волошин Н.А., Иванов М.Е., Новоселова О.А.// Материалы конгресса ассоциации морфологов (АГЭ). Морфология, 1994, Т.105, № 9-10.- С.60-61.

The systematic answer of newborn rats to intranatal

antigen stimulation/ Voloshin M.A., Reshetilov V.I., Karzov M.V., Ivanov M.E.// XIV federative international congress of anatomy, Portugal, Lisbon, 1994.- P.76.

Чернышенко Л.В., Семенова Т.В., Сырцов В.К. Неизвестные ранее иммунные органы путей микроциркуляции// Донецк-Киев: городская типография Донецкого облуправления по печати, 1994.- 140с.

Лимфоциты как фактор морфогенеза органов/ Волошин Н.А., Иванов М.Е., Новоселова О.А., Щербаков М.С., Вовченко М.Б.// Мат. доп. наук. конференції «Актуальні питання морфогенезу», Чернівці, 1996.- С.76-77.

Внутриутробное антигенное воздействие - фактор развития висцеромегалии после рождения/ Волошин Н.А., Карзов М.В., Иванов М.Е. и др.// Тез. доп. I національного конгресу з клінічної імунології та алергології, Алушта, 12-15 травня 1998.- С.42-43.

Аntenатальная антигенная стимуляція – фактор развития висцеромегалии внутренних органов после рождения/ Волошин Н.А., Иванов М.Е., Куш О.Г.// Зб. наук. праць II Національного конгресу АГЕТ України, Луганськ, 1998.- С.51-52.

Волошин М.А. Сучасні проблеми викладання анатомії// Матеріали наради завідувачів кафедр нормальної анатомії України, Тернопіль, 1998.- С.16-20.

Волошин Н.А., Лебединец Н.Г., Иванов М.Е. История кафедры нормальной анатомии// Матеріали кафедри завідувачів кафедр анатомії людини України, Тернопіль, 1998.- С.163-168.

Newborn Organ's visceromegalia as fetuses reaction on intrauterine antigen stimulation/ Voloshyn M.A., Ivanov M.E., Scherbakov M.S., Vovchenko M.B., Kushch O.G., Medvedev A., Gorodnicheva E.A.// Австр. XV Congress of the international Federation of Association of Anatomists and 4th International

Malpighi Symposium, Rome 1999 September 16, Italian journal of Anatomy and Embriology 1999, Vol. 104, Suppl. № 1.- P.749.

Волошин Н.А. 125 лет со дня рождения академика В.П. Воробьева// Запорож. мед. журн., 2000, №5,6.- С.82-85.

Довбиш М.А., Волошин М.А., Карзов М.В. Патогенетическое значение нарушений лимфообращения для развития патологических процессов в почке// Вісн. морфології, 2002, Т.8, №2.- С.266-270.

Довбиш М.А., Волошин Н.А. Значение хронического нарушения оттока лимфы для развития воспалительного процесса в почке// Вісн. морфології, 2003, Т.9, №1.- С.13-16.

Історія кафедри нормальної анатомії Запорізького державного медичного університету (1964-2003)/ Волошин М.А., Лебединець М.Г., Холодна Є.І., Штанько І.Ф., Артюх О.В., Григор'єва О.А.// Зб. ст. міжнародної конф. «Саміт нормальних анатомів України та Росії», Тернопіль, Укрмед книга, 2003.- С.242-247.

Волошин Н.А., Карзов М.В., Сырцов В.К. Олександр Гаврилович Яхниця - людина, педагог, вчений// Зб. наук. ст. "Актуальні питання фармацевтичної та медичної науки та практики", Запоріжжя, 2003.- С.3-8.

Гончарова Н.Г. Особенности иммунной системы у детей с перинатальными гипоксическими полражениями ЦНС в восстановительном периоде заболевания// Зб. наук. ст. "Актуальні питання фармацевтичної та медичної науки та практики", Запоріжжя, 2003.- С.3-8.

Енциклопедія сучасної України: професор Микола Анатолійович Волошин// Енциклопедія сучасної України, Київ, 2003: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. esu.com.ua.

Human Anatomy vol. 2./ Voloshyn M.A., Koveshnikov V.G., Kostilenko U.P., Luzin V.I.// Lugansk: "Шико", тов. "Віртуальна реальність", 2006.

Кафедра анатомии человека ЗГМУ: история и перспективы/ Волошин Н.А., Штанько И.Ф., Евко В.О., Григорьева О.А., Артюх О.В. и др.// Клінічна анатомія та оперативна хірургія, 2006, т.5, № 2.- С.103-104.

Григорьева Е.А. Методические особенности изучения строения суставного хряща крыс в раннем постнатальном периоде онтогенеза// Проблемы, достижения и перспективы развития медико-биологических наук и практического здравоохранения, 2006, Т.142, №1.- С.13-15.

Анатомія людини т.2/ Під. ред. Ковешнікова В.Г. / Волошин М.А., Ковешніков В.Г., Костиленко Ю.П., Лузін В.І.// Луганськ: вид-во "Шико", тов. "Віртуальна реальність", 2007, Т.2.- 260 с.

Метаболитотропные препараты/ Мазур И.А., Чекман Н.С., Беленичев И.Ф., Горчакова Н.А., Волошин Н.А.// Запорожье, 2007.- 304 с.

Морфологические исследования для оценки иммуноотоксичности лекарственных средств/ Волошин Н.А., Чайковський Ю.Б., Куц О.Г., Сирцов В.К., Григорьева Е.А. / Метод. Рекомендації Фармакологічного центру МОЗ України.- Киев: Rank Xerox DocuTech-135, 2008.- 36с.

Григорьева Е.А. Особенности распределения рецепторов к маннозоспецифическим лектинам в суставном хряще крыс в раннем постнатальном периоде онтогенеза// Вісник морфології, 2009, №15(1).- С.84-89.

Волошин Н.А., Чайковський Ю.Б., Куц О.Г. Основи імунології та імуноморфології// Запоріжжя: вид. ЗДМУ, 2010.- 170с.

Волошина Н.М., Волошин М.А. Скринінг і профілактика рака шийки матки// Запорожье: вид-во «Печатный мир», 2010.- 155с.

Атлас-каталог препаратов анатомического музея кафедры анатомии человека ЗДМУ. Запорожье/ Волошин Н.А.,

Светлицкий А.А., Щербаков М.С., Холодная Е.И., Артюх Е.В.// *Електронне видання*, 2010.

Волошин Н.А., Городничева Е.А. Тимус новорождених// *Запорожье: изд-во ЗДМУ*, 2011.- 148 с.

Эпонимы в анатомии/ Волошин Н.А., Мартынов Д.В., Светлицкий А.А., Чернявский А.В.// *Запорожье: изд-во ЗДМУ*, 2011.- 116с.

Колесник Ю.М., Волошин М.А., Сирцов В.К. Професор Олександр Гаврилович Яхниця – видатний вчений, талановитий педагог// *Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики*, 2011, вип. XXIV, № 1.- С.5-7.

Куц О.Г., Волошин М.А. Імунна система плаценти та її роль у регуляції толерантності при вагітності// *Патологія*, 2011. -Т.8, №2.- С. 36-38.

Експериментальне моделювання недиференційованої дисплазії сполучної тканини шляхом порушення антигенного гомеостазу в системі мати-плацента-плід/ Мазур І.А., Волошин М.А., Григорєва О.А.та ін.// *Патологія*, 2011, Т8, № 2.-С.39-42.

Сирцов В.К., Волошин М.А. Периферические органы иммунной системы// *Акт. питання фарм. та мед. науки та практики: Зб. наук. ст., Запоріжжя*, 2011, Вип. XXIV, №1.- С.8-12.

Voloshyn N.A., Grygoryeva E.A. Immune system as the main conductor of morphogenesis// *Joint meeting of anatomical societies. Bursa-Turkey*, 19-20 May 2011.

Знання анатомічної номенклатури як елемент формування практичних навичок у студентів/ Волошин М.А., Апт О.А., Лебединець М.Г. та ін.// *Мат. Всеукр.навч.-наук. конф., присв. 55-річчю Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського.- Тернопіль: вид-во «Укрмедкнига»*, 2012.- С.102-103.

Voloshyn M., Vizir V., Voloshyna I. Circulating cd34 positive

cell number is associated with endothelin-1 and transforming growth factor beta-1// Journal of Hypertension, Vol 30, e-Supplement A, April 2012.- P.481.

Тиотриазолин, тиодарон в лечении сердечно-сосудистой патологии/ Мазур И.А., Волошин Н.А., Визир В.А., Волошина И.Н. и др.// Запорожье: изд-во «Печатный Мир», 2012.- 300с.

Волошин М.А., Матвейшина Т.М. Лімфоцито-епітеліальні взаємовідносини в багаточаровому не зроговілому епітелії слизової оболонки глотки щурів після внутрішньоутробної дії антигену//Зб. матер. наук.-практичної конф. «Морфологічні аспекти мікроциркуляції в нормі та патології», Тернопіль, 2012.- С.51-53.

Резниченко Ю.Г., Лебединець А.Н., Волошин Н.А. Роль внутритробного антигенного впливання в морфогенезе сердечно-сосудистой системы// Здоровье ребенка, 2013, №5(48).- С.68-72.

Про доцільність реформування викладання дисципліни оперативної хірургії та топографічної анатомії у студентів медичного факультету/ Волошин М.А., Григор'єва О.А., Скаковський Е.Р. та ін.// Матер. VII Міжнародного конгреса з інтегративної антропології, Вінниця, 2013.- С.27-29.

Волошин М.А., Таланова О.С. Особливості розподілу α -SMA в структурах селезінки в нормі та після внутрішньоутробної дії антигена// Морфологія, 2013, Т. VII, № 2.- С.37-46.

Особенности судинної інвазії при формуванні колінного суглоба щурів/ Волошин М.А., Григор'єва О.А., Федотченко А.В. та ін.// Таврический медико-биологический вестник, 2013, Т.16, №1, ч.1 (61).- С.49-52.

Предметний іспит – як інтегрований контроль знань студента/ Волошин М.А., Щербаков М.С., Лебединець М.Г. та ін.// Мат. Х ювілейної Всеукр. навч-наук. конф. з міжна-

родною участю «Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах України на новому етапі». - Тернопіль: вид-во «Укрмедкнига», 2013.- С.240-242.

Пикалюк В.С., Волошин М.А., Чайковський Ю.Б. Професори-морфологи України // Запоріжжя: вид. ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України», 2015.- 72 с.

Волошин М.А. Розвиток концепції «лімфоцит - фактор морфогенезу органів// Зб. тез доп VI конгресу АГЕТ України. «Актуальні питання анатомії, гістології, ембріології та топографічної анатомії», Запоріжжя, 2015.- С.21-23.

Тиотриазолин в лечени и профилактике заболеваный сердечно-сосудистой системы/ Волошин Н.А., Мазур И.А., Волошина И.Н., Загородный М.И., Кучеренко Л.И.// Запоріжжя: вид-во «Друкарський Світ», 2015.- 506 с.

50 років Запорізькому товариству анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів/ Колесник Ю.М., Волошин М.А., Сирцов В.К., Григор'єва О.А., Куц О.Г. //Зб. тез доп. VI конгресу АГЕТ України, «Актуальні питання анатомії, гістології, ембріології та топографічної анатомії», Запоріжжя, 2015.- С.109-112.

ЕСЕ ПРО ВЧИТЕЛЯ

***Професор Олександр Гаврилович Яхниця –
видатний анатом України***

Швидко плине час і справжній вчений щедро ділиться зі своїми учнями талантом, досвідом, знаннями, ідеями, що складає потім його спадщину. Саме таким був професор Олександр Гаврилович Яхниця, який народився 5 грудня 1920 р. в селі Кірове Немирівського району Вінницької області, в селянській сім'ї. В 1921 році, в період голодомору помер його батько. Жахливим був 1933 рік – коли на його очах від голоду померло більше половини мешканців села, серед яких були рідні та друзі. Після закінчення Вінницької фельдшерсько-акушерської школи в 1938 р. він успішно склав іспити в Вінницький медичний інститут. В 1940 р. студента-першокурсника було призвано до лав Червоної Армії, де він зустрів початок Великої Вітчизняної війни і всі п'ять років захищав Батьківщину. Складне, суворе солдатське життя сповнене небезпеки і лихоманки загар-

тували молодого бійця. Проте за ці суворі роки він майже ніколи не згадував і день Перемоги зустрів тихо, в кругу сім'ї та співробітників кафедри. Тільки в кінці дев'яностих, з його мемуарів, ми дізнались що майже всі його однополчани загинули, а йому декілька разів посміхалась доля: при відступі з перших часів війни від кордону СРСР через всю Україну, в атаках відчаю з голими руками, в німецькому полоні, в партизанському загоні та інше.

Після закінчення війни колишній фронтовик зберіг жажду до знань, почуття любові до всього живого, яке особливо загострене після побаченого та пережитого на війні. Тому він без вагань вирішив присвятити життя одній з найгуманніших професій на землі – лікуванню хворих і поновив навчання в Івано-Франківському медичному інституті, який закінчив в 1953 році з відзнакою. На останніх курсах студент О.Г. Яхниця виконував обов'язки начальника міського відділу охорони здоров'я.

З 1953 до 1964 р. працював асистентом, а потім доцентом кафедри нормальної анатомії Дніпропетровського медичного інституту. Тут почали проявлятися його кращі риси як вченого: вміння чітко сформулювати мету дослідження, організувати та провести експеримент, глибоко проаналізувати отримані результати під керівництвом професора К.Д. Філатової. Наукові дослідження асистента

О.Г. Яхниці були присвячені морфології слизової оболонки дихальних шляхів. В 1958 р. він з успіхом захистив дисертацію на ступінь кандидата медичних наук за темою "Морфология желез бронхов", а в 1967 році – докторську дисертацію за темою "Возрастная морфофункциональная характеристика секреторных элементов трахеобронхиальной системы". Це була одна з кращих фундаментальних наукових морфологічних робіт, наукові положення якої не втрачають свого значення до теперішнього часу та постій-

но цитуються науковцями, що вивчають стан трахео-бронхіального дерева.

За рекомендацію професора К.Д. Філатової, доцент Яхниця О.Г. в 1964 переїхав до м. Запоріжжя, де очолив нову кафедру нормальної анатомії, створеного нового лікувального факультету у Запорізькому фармацевтичному інституті, який згодом став медичним інститутом та університетом.

В Запорізькому медичному інституті в повному обсязі розкрився талант Олександра Гавриловича як вченого, організатора науки та педагога на посадах завідувача кафедри і проректора з наукової роботи. **Його людські якості повага до старших, доброзичливість, людяність, чемність, розуміння малих та великих проблем** викликали у співробітників безмежну довіру до нього як великої мудрої людини і тому до Олександра Гавриловича йшли люди не тільки з науковими проблемами, а й за життєвою порадою.

Започатковувати нове завжди складно, а формування нової кафедри складний, багатогранний та відповідальний процес. Олександр Гаврилович з **великим ентузіазмом взявся за формування нової морфологічної кафедри**. Його ентузіазм, одержимість в бажанні як можна скоріше підняти кафедру до рівня кращих кафедр країни передалися співробітникам кафедри, які з'їхались до вузу з різних медичних інститутів України. Це були викладачі різні за віком, з різних наукових анатомічних шкіл медичних інститутів Львова, Тернополя, Харкова, Запоріжжя, Одеси, Донецька, з захищеними дисертаціями та без дисертаційних робіт, зі своїми планами та надіями на майбутнє. Майже за рік Олександр Гавриловичу вдалось об'єднати колектив навколо однієї мети – створення кафедри. Усі співробітники кафедри у вільний час від занять готували методичні розробки, навчальні препарати

для практичних занять та музею. Безпосередню участь в цьому процесі приймав професор Яхниця О.Г., який сам прекрасно і з великим задоволенням препарував та надавав постійно консультативну допомогу співробітникам. Методичні засідання кафедри з питань викладання анатомії, які проводив Олександр Гаврилович, стали школою педагогічної майстерності для молодих викладачів. Були уніфіковані підходи до оцінки практичних та теоретичних знань студентів, закладені основи рейтингової оцінки знань, затверджена структура занять, методика проведення практичних занять, заліків та іспиту. Вироблено основні принципи відношення до студентів – **“...в пользу студента”**, що в подальшому стало доброю традицією та прикладом для інших кафедр вузу.

За п'ять років було створено музей “Анатомії людини” та проведено естетичне оформлення кафедри. Плеяда перших анатомів кафедри: доценти Гордієнко С.К., Буковська Л.Г., Лебединець М.Г., Левін М.Й.; асистенти Холодна Є.І.,

Архіпова Ж.П., Ратушняк В.В., під керівництвом професора Яхниці О.Г. створили в стислі терміни повноцінну кафедру анатомії людини, визнанням чого, стало проведення на базі молодшої кафедри Пленуму Всесоюзного наукового товариства анатомів гістологів та ембріологів в 1970р.

Допитливий розум, загострене відчуття новизни, бажання дослідження та відкриття нових закономірностей будови живої природи ці риси, які притаманні великому вченому проявились у нього з перших днів перебування на посаді завідуючого кафедри. Була створена одна з кращих гістохімічних лабораторій в країні де проводились фундаментальні дослідження вивчення гістохімічного складу полісахаридів, активність ферментативних систем білкового, вуглеводного обмінів, циклу Кребса та анаеробного шляху дихання клітин органів при гіпоксії. За матеріалами

науково-дослідних робіт були захищені кандидатські та докторські дисертації Карзовим М.В., Сирцовим В.К., Січовим В.П., Капіносовим І.К.

В 70-х роках вибрано новий напрямок наукових досліджень – вивчення будови органів при дії НВЧ-опромінення та алкоголю. В цей період під керівництвом Олександра Гавриловича створюється нова гістоавторадіографічна лабораторія, в якій за допомогою мічених ізотопами попередників вивчали синтез ДНК, РНК, білків та вуглеводів. Успішно захистили дисертаційні роботи Платаш В.І.,

Штанько І.Ф., Евко В.О. та інші. Всі наукові роботи, які виходили з кафедри, вирізнялись високою якістю наукової продукції, що було обумовлено використанням сучасних інформативних методик дослідження. Будучи дуже доброзичливою людиною, **в питаннях знання методики дослідження**, проф. Яхниця О.Г був принциповим та вимогливим науковцем. Таке відношення до постановки методики дослідження стало притаманним для наукової морфологічної школи, яка сформувалась в Запорізькому медичному інституті.

Бурхливий розвиток імунології в 70 роках привернув увагу Олександра Гавриловича і з початку 80-х років сформувався новий науковий напрямок кафедри - **вивчення будови органів імунної системи після антигенної стимуляції та формування імунологічної толерантності**, в межах якого продовжується проведення наукових досліджень співробітниками кафедри до цього часу. В рамках наукового напрямку під керівництвом О.Г. Яхниці захистили кандидатські та докторські дисертації: Волошин М.А., Артюх О.В., Медведєва М.М., Марасич А.П., Сирцов В.К., Карзов М.В.

Геній Олександра Гавриловича охоплював не тільки науково-педагогічних працівників кафедри анатомії, а й суміжних морфологічних кафедр, які постійно проводили

спільні наукові дослідження в рамках наукової тематики кафедри. **Всі морфологічні дисертаційні дослідження співробітників інституту від моменту планування до захисту в різній мірі були проконсультовані ним.** Підтримку, взаєморозуміння та цінну пораду при плануванні, виконанні наукових робіт отримало від нього багато співробітників інших кафедр як лікувального та й фармацевтичного факультетів. Це не перебільшення, а данина його енциклопедичним знанням, ґрунтовній біологічній, медичній, хімічній та загальній підготовці. Різнобічний арсенал його книг завжди вражав уяву. Постійна робота над собою, поповнення знань з різних областей науки дозволяло йому професійно обговорювати різні питання політичного, соціального та наукового життя. Розуміючи, що виховання студентів власним прикладом є одним із дієвих складових системи виховної роботи в вузі на кафедрі було започатковано проведення вечора-концерту “Прощання з кафедрою нормальної анатомії”, в якому традиційно щорічно приймають участь студенти і викладачі кафедри. На вечорі переможці студентської олімпіади, з анатомії людини нагороджуються дипломами.

Потяг до всього нового постійно супроводжував його через все життя. Вже будучи на пенсії, освоїв комп'ютерну техніку та надрукував мемуари. Мешкаючи в Києві, він постійно підтримував зв'язок з кафедрою, цікавився організацією навчального процесу, удосконаленням рейтингової оцінки знань студентів, тематикою науково-дослідної роботи кафедри, виконанням дисертаційних досліджень аспірантами та пошукувачами.

Олександр Гаврилович зайняв чільне місце серед провідних вчених країни і його було обрано Почесним членом наукового товариства анатомів, гістологів та ембріологів України.

Традиції професора Яхниці О.Г. продовжують його учні професори Волошин М.А., Сирцов В.К. З 1994р. на кафедрі анатомії людини співробітниками кафедри та університету підготовлено і захищено одинадцять кандидатських дисертацій: Іванов М.Є., Новосьолова О.А., Щербаков М.С., Фатіма Ель Мерхі (Ліван), Кущ О.Г., Григор'єва О.А., Вовченко М.Б., Гончарова Н.Г., Євтушенко В.М., Світлицький А.О., Чугін С.В та п'ять докторських дисертацій: Ткаченко Ю.П., Пащенко С.М., Довбиш М.А., Кущ О.Г., Григор'єва О.А. Як було заведено нашим Вчителем, на кафедрі отримують консультативну допомогу і виконують дисертаційні роботи співробітники інших кафедр як нашого університету так і медичних закладів України.

“Те що маю, повинен віддавати людям” – такий життєвий принцип проф. О.Г. Яхниці, став позицією його учнів. Нові співробітники, що приходять працювати на кафедру і не мали змоги в студентські роки навчатись у Олександра Гавриловича, постійно відчують його сьогоденну присутність, тому що шана до свого Вчителя живе в ділах, думках та серцях його учнів.

*(Стаття опублікована до 90-річчя
з дня народження професора
Олександра Гавриловича Яхниці)*

ПЕРЕЛІК НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ КАФЕДРИ ТА НДР, В ЯКИХ ФРАГМЕНТИ ВИКОНАНІ СПІВРОБІТНИКАМИ КАФЕДРИ

Возрастная морфологическая и функциональная характеристика железистых элементов слизистых оболочек внутренних органов и кожи. 1968-1970.

Морфологическая и функциональная характеристика железистых элементов слизистых оболочек, кожи, поджелудочной железы и надпочечника при гипоксии. 1970-1972г.

Динамика изменений углеводосодержащих биополимеров в слизистых оболочках внутренних органов и кожи при экспериментальной гипоксии. 1972-1974г.

Гистохимическое исследование активности некоторых ферментов слизистых оболочек дыхательной, пищеварительной и мочеполовой систем при действии электромагнитных волн сверхвысокой частоты. 1974-1976г.

Особенности синтеза и распределения сульфатированных полисахаридов в эпителиальных элементах дыхательных путей в пренатальном онтогенезе. 1973-1976г.

Гистохимическая и автордиографическая характеристика мукополисахаридов слизистых оболочек внутренних органов в норме и при СВЧ-облучении. 1976-1978г.

Изучить динамику гистоавтордиографического распределения этанола и разработать графики его содержания в структурах и железах слизистых оболочек внутренних органов при остром алкогольном отравлении. 1980-1981г.

Изучить динамику созревания иммунной системы

после внутриутробной антигенной стимуляции и разработать иммуноморфологические показатели становления лимфоидной системы у новорожденных в эксперименте. 1981-1985г.

Изучить в клинике и эксперименте особенности иммунологических и морфологических изменений у детей, больных бронхиальной астмой на фоне лекарственной аллергии и разработать комплексы для ее профилактики и лечения. 1985-1987г.

Морфологическая характеристика органов дыхания и лимфоидных органов при моделировании хронического аллергического бронхопневмонита, лекарственной аллергии и их коррекции в эксперименте. 1987-1989г.

Отчеты по теме: «Морфологическое изучение токсичности препаратов НПО «Витамин». 1988-1991.

Отчет по теме «Изучение канцерогенных, эмбриотоксических и мутагенных свойств нового лекарственного средства «тиотриазолин» и его лекарственных форм. 1989-1991г.

Отчет по теме «Изучение кардиотроных свойств тиотриазолина». 1990-1991г.

Экспериментальное изучение радиопротекторных и интерферонотропных свойств виразола (тиотриазолина). 1991-1992г.

Закономірності морфогенезу лімфоїдних органів в нормі та після внутрішньочеревної антигенної стимуляції і засоби корекції імунологічного дефіциту за допомогою імуномодуляторів. 1992-1997р.

Отчет об изучении влияния препарата АЕ-401 на внутриглазное давление в эксперименте. 1996-1997г.

Исследование общетоксического действия субстанции и инъекционной лекарственной формы препарата «Бромазолий». 1997-1998г.

Вивчити в клініці та експерименті особливості перебігу обструктивного гострого та хронічного пієлонефриту протягом медикаментозної та лімфостимулюючої терапії. 1998-2003 р.

Отчет о научно-исследовательской работе «Исследование общетоксических свойств таблеток с пирацетамом («Ноотрил»»). 1998г.

Отчет об исследовании ноотропного и церебропротекторного действия, фармакокинетики и биодоступности комбинированного препарата «Ноотрил». 2001г.

Отчет об исследовании церебропротекторного и ноотропного действия препарата «Ноотрил» (раствор для инъекций). 2003г.

Звіт про проведення доклінічних досліджень на тему «Імунотоксична дія Ноотрилу». 2001р.

Особливості морфогенезу лімфоїдної тканини внутрішніх органів після антенатальної антигенної стимуляції. 1998-2003р.

Особливості морфогенезу органів лімфоїдної системи плодів і новонароджених після моделювання порушень в системі мати-плацента-плід. 2003-2007р.

Отчет о научно-исследовательской работе «Исследование общетоксического действия таблеток препарата «Трианол». 2006г.

Отчет о доклинических исследованиях безвредности (общетоксическое действие иммунотропные, аллергенные, ulcerогенные свойства) и специфической активности антиангинального препарата «Трианол» в виде таблеток (производства АТ Галичфарм при участии НПО «Фарма-трон», г. Запорожье). 2007р.

Отчет о доклинических исследованиях безвредности (общетоксическое действие иммунотропные, аллергенные, ulcerогенные свойства) и специфической активно-

сти (антигипертензионное и антиангинальное действие) препарата «Кардиотрил» в виде субстанции и таблеток. 2008г.

О доклинических исследованиях безвредности (эмбриотоксичность и тератогенность) препарата «Тиоцетам» в виде таблеток и раствора для инъекций. 2010г.

Отчет о доклинических исследованиях безвредности (эмбриотоксичность и тератогенность) препарата «Лизиний» при парентеральном применении. 2011г.

Лектингістохімічна характеристика морфогенезу органів і тканин в ранньому постнатальному періоді в нормі і експерименті. 2008-2013р.

ПЕРЕЛІК ДИСЕРТАЦІЙ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА МЕДИЧНИХ НАУК

Яхниця Александр Гаврилович

(Харьков, 1967)

Возрастная морфофункциональная характеристика секреторных элементов трахеобронхиальной системы (анатоми-экспериментальное исследование)

Науковий консультант: *проф. Филатова К.Д.*

Сичевой Владимир Петрович

(Харьков, 1974)

Морфофункциональная характеристика секреторного аппарата гортани в возрастном аспекте при высотной гипоксии

Науковий консультант: *проф. Яхниця А.Г.*
проф. Филатова К.Д.

Капинос Иван Константинович

(Киев, 1980)

Морфологические и функциональные проявления адаптационно-компенсаторных механизмов в денервированной печени (экспериментальное исследование)

Решетил Валерий Иванович

(Киев, 1988)

Гемомикроциркуляторное русло твердой оболочки спинного мозга и его роль в оттоке ликвора (морфологическое и экспериментальное исследование)

Науковий консультант: *проф. Яхниця А.Г.*

Сырцов Вадим Кириллович

(Киев, 1990)

Возрастные и реактивные изменения эпителия секреторных элементов и лимфоидных узелков трахеобронхиальной системы

Научовий консультант: *проф. Яхниця А.Г.*

Волошин Николай Анатольевич

(Москва, 1990)

Закономерности строения и морфогенеза эпителиальных канальцев вилочковой железы в раннем постнатальном периоде

Научовий консультант: *проф. Юрина Н.А., проф. Яхниця А.Г.*

Карзов Михаил Васильевич

(Киев, 1991)

Закономерности строения и морфогенеза лимфоидных бляшек тонкой кишки человека и лабораторных животных в антенатальном и постнатальном периодах онтогенеза, при иммунизации и после введения биологически активных веществ тимуса

Научовий консультант: *проф. Яхниця А.Г., академик АМН СССР проф. Сапин М.Р.*

Ткаченко Юлій Петрович

(Київ, 1994)

Нейроендокринний та імунний статус дітей раннього віку з тимомегалією (клініко – експериментальне дослідження)

Научовий консультант: *проф. Волошин М.А.*

Довбиш Михайло Афанасійович

(Київ, 2006)

Патогенетичне значення порушень лімфатичної системи при обструкції верхніх сечових шляхів і запальних захворюваннях нирок та їх лікування (клініко – експериментальне дослідження)

Науковий консультант: *проф. Бачурін В.І.,
проф. Волошин М.А.*

Пащенко Сергій Миколайович

(Київ, 2005)

Критерії індивідуалізації лікування хворих на рак молочної залози на основі визначення деяких лектинспецифічних маркерів пухлини

Науковий консультант: *проф. Паламарчук І.Д.,
проф. Волошин М.А.*

Куш Оксана Георгіївна

(Тернопіль, 2008)

Закономірності будови плаценти і лімфоїдної тканини, асоційованої з нею, протягом третього періоду вагітності (анатомо-експериментальне дослідження)

Науковий консультант: *проф. Волошин М.А.*

Григор'єва Олена Анатоліївна

(Київ, 2011)

Закономірності морфогенезу і реактивності колінного суглоба після антигенного та гормонального впливу (анатомо -експериментальне дослідження)

Науковий консультант: *проф. Волошин М.А.*

ПЕРЕЛІК ДИСЕРТАЦІЙ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ КАНДИДАТА МЕДИЧНИХ НАУК

Холодная Евгения Ивановна

(Харьков, 1966)

Нервы и сосуды щитовидной железы человека и некоторых животных

Науковий керівник: *проф. Синельников Р.Д.*

Капинос Иван Константинович

(Одесса, 1969)

Иннервация внепеченочных желчевыводящих путей и ее значение для клиники

Науковий керівник: *проф. Волынский Ф.А.*

Сырцов Вадим Кириллович

(Днепропетровск, 1973)

Морфофункциональная характеристика слизистой оболочки трахеобронхиальной системы и паренхимы легких при гипоксии

Науковий керівник: *проф. Яхница А.Г.*

Карзов Михаил Васильевич

(Ужгород, 1973)

Морфофункциональные изменения в почке при гипоксии

Науковий керівник: *проф. Яхница А.Г.*

Платаш Владимир Иванович

(Симферополь, 1975)

Морфофункциональная характеристика червеобразного отростка (экспериментальное исследование при операционной травме, циркуляторной гипоксии и иммунизации)

Науковий керівник: *проф. Яхница А.Г., проф. Лукич В.Л.*

Штанько Иван Федорович

(Москва, 1978)

Морфологическая и гистохимическая характеристика слизистой оболочки носа при общем облучении волнами СВЧ

Науковий керівник: *проф. Яхница А.Г.*

Евко Валерий Александрович

(Киев, 1978)

Морфофункциональная характеристика эпителиальных элементов слизистой оболочки глотки кролика в норме и при действии СВЧ-волн сантиметрового диапазона

Науковий керівник: *проф. Яхница А.Г.*

Настека Иван Денисович

(Харьков, 1979)

Клиническая характеристика язвенной болезни желудка и двенадцатиперстной кишки в сопоставлении с морфологическими и гистохимическими изменениями слизистой оболочки резецированных желудков

Науковий керівник: проф. Луценко С.М.

проф. Яхница А.Г.

Волошин Николай Анатольевич

(Симферополь, 1983)

Особенности морфогенеза тимуса крыс в антенатальном и постнатальном периодах в норме и после внутритробного введения антигена

Науковий керівник: проф. Яхница А.Г.

Артюх Елена Викторовна

(Симферополь, 1989)

Лимфоидные образования эндометрия в онтогенезе и после антигенного воздействия

Науковий керівник: проф. Яхница А.Г.

Марасич Алла Павловна

(Симферополь, 1989)

Морфофункциональные особенности белой пульпы селезенки и ее гемомикроциркуляторного русла в онтогенезе и при антигенном воздействии

Науковий керівник: проф. Яхница А.Г.

Пащенко Сергей Николаевич

(Харьков, 1991)

Морфологическая характеристика репаративной регенерации на месте дефекта диафиза лучевой кости в условиях антиоксидантной терапии

Науковий керівник: *проф. Капустина Т.М.*

Зидрашко Галина Анатольевна

(Симферополь, 1992)

Морфофункциональное состояние сенсомоторной зоны коры головного мозга крыс после введения нового лекарственного вещества Тиотриазолина

Науковий керівник: *проф. Решетилов В.И., проф. Кныш Е.Г.*

Медведева Марина Николаевна

(Симферополь, 1993)

Лимфоидные образования эндометрия матки в различные фазы эстрального цикла и при беременности

Науковий керівник: *проф. Решетилов В.И.*

Іванов Михайло Євгенович

(Сімферополь, 1996)

Особенности морфогенезу тимусу в ранньому післянатальному періоді в нормі та після внутрішньочеревного введення антигенів (анатомо-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Новосьолова Ольга Анатоліївна

(Сімферополь, 1996)

Особливості морфогенезу білої пульпи селезінки щурів в ранньому післянатальному періоді в нормі та після внутрішньочеревного введення антигенів (анатоמו-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: проф. Волошин М.А.

Щербаков Максим Степанович

(Тернопіль, 1999)

Особливості будови печінки щурів в ранньому постнатальному періоді в нормі та після внутрішньочеревного введення антигенів

Науковий керівник: проф. Волошин М.А.

Євтушенко Валентина Михайлівна

(Тернопіль, 1998)

Морфофункціональні особливості лімфоїдних утворень прямої кишки людини у віковому аспекті

Науковий керівник: проф. Сирцов В.К.,
проф. Волошин М.А.

Ель-Мерхі Фатіма

(Сімферополь, 2001)

Ефективність пролонгованої терапії кетотифеном при бронхіальній астмі у дітей

Науковий керівник: доц. Недельська С.М.
проф. Волошин М.А.

Кущ Оксана Георгіївна

(Тернопіль, 2001)

Особливості будови шкіри і асоційованої з нею лімфоїдної тканини в ранньому постнатальному періоді в нормі та після внутрішньоплідного уведення антигенів (анатомото-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Вовченко Михайло Борисович

(Харків, 2002)

Особливості будови наднирникових залоз щурів у ранньому післянатальному періоді в нормі та після внутрішньоплідного введення антигенів (анатомото-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Григор'єва Олена Анатоліївна

(Харків, 2002)

Особливості будови тимусу новонароджених (анатомото-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Гончарова Наталія Григорівна

(Сімферополь, 2004)

Оптимізація комплексної терапії дітей першого року життя з перинатальними гіпоксичними ураженнями ЦНС шляхом імунокорекції

Науковий керівник: *проф. Ткаченко Ю.П.*

Науковий консультант: *проф. Волошин М.А.*

Світлицький Андрій Олександрович

(Сімферополь, 2008)

Особливості будови клубової і сліпої кишок новонароджених після внутрішньоплідної дії антигенів (анатомо-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Чугін Сергій В'ячеславович

(Сімферополь, 2010)

Закономірності будови нирок в новонароджених в нормі та після внутрішньоплідної дії антигенів (анатомо-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Лазарик Олександра Леонідівна

(Запоріжжя, 2012)

Особливості будови дванадцятипалої кишки новонароджених після внутрішньоплідної дії антигенів (анатомо-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Тополенко Тетяна Анатоліївна

(Запоріжжя, 2012)

Особливості будови яєчок потомства щурів після введення жіночних статевих гормонів у плідному періоді (анатомо-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Федотченко Андрій Вікторович

(Запоріжжя, 2012)

Закономірності будови кульшового суглоба у постнатальному періоді в нормі та після внутрішньоплідного введення антигенів (анатома-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Матвейшина Тетяна Миколаївна

(Запоріжжя, 2013)

Особливості будови глотки щурів в постнатальному періоді в нормі та після внутрішньоутробної антигенної дії (анатома-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Лебединець Олександра Миколаївна

(Запоріжжя, 2013)

Стан серцево-судинної системи у дітей раннього віку з внутрішньоутробними інфекціями: клініко-експериментальне дослідження

Науковий керівник: *проф. Резниченко Ю.Г.*

Науковий консультант: *проф. Волошин М.А.*

Бурега Юрій Олексійович

(Запоріжжя, 2014)

Особливості будови пародонту щурів в постнатальному періоді після внутрішньоутробної антигенної дії (анатома-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Таланова Ольга Сергіївна

(Запоріжжя, 2014)

Будова та реактивність селезінки в постнатальному періоді після внутрішньоутробної антигенної дії (анатомо-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

Грінівецька Наталія Валеріївна

(Запоріжжя, 2015)

Особливості будови підшлункової залози щурів в нормі та після внутрішньоутробної антигенної дії (анатомо-експериментальне дослідження)

Науковий керівник: *проф. Волошин М.А.*

дисертацію подано до спецради

СПИСОК АСПІРАНТІВ КАФЕДРИ

1. Карзов Михайло Васильович (1969-1972)
2. Евко Валерій Олександрович (1972-1975)
3. Волошин Микола Анатолійович (1979-1982)
4. Артюх Олена Вікторівна (1985-1989)
5. Зідрашко Галина Анатоліївна (1989-1992)
6. Іванов Михайло Євгенович(1992-1996)
7. Новосьолова Ольга Анатоліївна (1993-1996)
8. Ель-Мерхі Фатіма (Ліван) (1997-2001)
9. Медведєв Олександр Євгенович (1998-2001)
10. Куц Оксана Георгіївна (1998-2001)
11. Григор'єва Олена Анатоліївна (1999-2002)
12. Світлицький Андрій Олександрович (2005-2008)
13. Чугін Сергій В'ячеславович (2007-2010)
14. Лазарик Олександра Леонідівна (2009 -2012)
15. Федотченко Андрій Вікторович (2009-2012)
16. Матвейшина Тетяна Миколаївна (2009-2012)
17. Таланова Ольга Сергіївна (2010-2013)
18. Абросімов Юрій Юрійович (2012-2016)
19. Моніна Олена Володимирівна (2013-2017)
20. Аравицький Євген Олегович (2014-2017)
21. Чернявський Артур Валерійович (2015-2018)

ПЕРЕЛІК КОНФЕРЕНЦІЙ ТА НАУКОВИХ ЗАХОДІВ, ПРОВЕДЕНИХ ЗА УЧАСТІ СПІВРОБІТНИКІВ КАФЕДРИ

Пленум правління Всесоюзного научного общества анатомов, гістологов и ембріологов (1972р.).

Всесоюзная Школа-семинар молодых ученых, изучающих морфологию иммунных органов (1990р.).

Засідання Всесоюзної проблемної комісії «Функціональна анатомія» (1990р.).

Всесоюзная Школа-семинар молодых ученых, изучающих морфологию иммунных органов (1991р.).

Науково-практична конференція «Тіотриазолін – підсумок та перспективи використання в медицині» (2002р.).

Науково-практична конференція морфологів “Роль імунної, ендокринної і нервової систем в процесах морфогенезу і регенерації” (2003р.)

Пленум Всеукраїнської громадської організації «Товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України» (2003р.).

Міжнародна науково-практична конференція «Тіотриазолін і його композиційні лікарські препарати: досягнення та перспективи» (2010р.).

Міжрегіональна науково-практична конференція «Актуальні питання морфогенезу» присвячена 90-річчю з дня народження професора О.Г. Яхниці (2011р.).

Науково-практична конференція присвячена 50-річчю Запорізького осередку АГЕТ та 60-річчю з дня народження професора М.А. Волошина (2015р.).

Засідання завідувачів кафедр анатомії людини вищих навчальних медичних закладів України (2015р.).

VI конгрес анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України (2015р.).

Програми та матеріали морфологічних наукових заходів, проведених за участі співробітників кафедри.

СПИСОК ПАТЕНТІВ, ОТРИМАНИХ СПІВРОБІТНИКАМИ КАФЕДРИ

1. Авторское свидетельство (СССР) 3257490/28 – 31 МКЗ G 01 К 1/28, А бі В10/00 07.10.82 Бюл. 37(3)

Способ выявления лимфоидной ткани слизистых оболочек на гистологическом препарате

Сырцов В.К.

2. Авторское свидетельство (СССР) 877392 G01 N I/28 05.11.81, Бюл. 40

Способ приготовления препарата твердой мозговой оболочки спинного мозга

Решетилов В.И.

3. Патент на винахід №21731 А 20.01.98 (Україна)

Спосіб консервативного лікування опіку очей

Мазур І.А., Саржевська Л.Е., Безуглий Б.С., Волошин М.А., Карзов М.В., Буянова О.В., Максименко С.Ф., Андросов І.Я.

4. Патент (Российской Федерации) № 95113855 23.08.95

Способ консервативного лечения ожогов глаз

Мазур И.А., Саржевська Л.Е., Безуглий Б.С., Волошин Н.А., Максименко С.Ф., Буянова Е.В., Андросов И.Я.

5. Патент на винахід № 22606 А 17.03.98 (Україна)

Спосіб лікування трансудативних форм центральних хоріоретинальних дистрофій

Мазур І.А., Безуглий Б.С., Буянова О.В., Саржевська Л.Е., Волошин М.А.

6. Патент Российской Федерации №2120264 20.10.98, Бюл. №29

Способ лечения транссудативных центральных хориоретинальных дистрофий

Мазур И.А., Буянова Е.В., Волошин М.А., Саржевська Л.Е., Безуглий Б.С.

7. Патент на изобретение (Российская Федерация) № 2136669 10.09.99 Бюл. № 25

Бромид 1(β-фенилэтил)-4(п-диметиламино бензилденамино)-1,2,4-триазолия, обладающий антиоксидантным, противоишемическим, β-адреноблокирующим, утеротоническим и снижающим внутриглазное давление действием

Мазур И.А., Авраменко Н.А., Беленичев И.Ф., Волошин Н.А., Дунаев В.В., Загородних О.В., Луценко Н.С., Несторова Н.А., Стец В.Р., Фаворитов В.Н., Георгиевский Г.В.

8. Декларацийний патент на винахід №31042 А 15.12.2000, Бюл. №7-II (Україна)

Спосіб моделювання пієлонефриту

Довбиш М.А., Карзов М.В., Волошин М.А., Бачурін В.І.

9. Патент на винахід № 28494 15.01.02. Бюл. №1 (Україна)

Бромид 1-(β-фенілетил)-4(п-диметиламіно бензиліденаміно)-1,2,4-триазолія, що має антиоксидантну, протиішемічну, β-адреноблокувальну, утеротонічну та знижуючу внутрішньоочний тиск дію

Мазур І.А., Авраменко М.А., Беленічев І.Ф., Волошин М.А., Дунаєв В.В., Загородних О.В., Стец В.Р., Фаворитов В.М., Георгієвський Г.В.

10. Деклараційний патент на винахід № 55080 17.03.03.
Бюл. №3 (Україна)

Спосіб моделювання піонефрозу

**Довбиш М.А., Волошин М.А., Карзов М.В., Бачурін В.І.,
Довбиш І.М.**

11. Деклараційний патент на винахід №55983 А 15.04.03.
Бюл. №4 (Україна)

Церебропротекторний і ноотропний лікарський засіб „Нотрил” у таблетках, покритих оболонкою

**Мазур І.А., Стець В.Р., Волошин М.А., Беленічев І.Ф.,
Моряк З.Б., Грошовий Т.А., Кучеренко Л.І., Сидорова І.В.**

12. Патент на изобретение (РФ) №2216326; 20.11.03, Бюл.
№ 32

Ранозаживляющие суппозитории

**Мазур І.А., Стець В.Р., Волошин Н.А., Волошина Н.Н.,
Піняжко О.Р., Георгиевский Г.В., Моряк З.Б.**

13. Патент на винахід № 43620 17.11.03. Бюл. №11 (Україна)

Ранозагоювальний гепатопротекторний супозиторій

**Мазур І.А., Стець В.Р., Волошин М.А., Волошина Н.М.,
Піняжко О.Р., Георгієвський Г.В., Моряк З.Б.**

14. Патент на винахід № 43218 17.11.03. Бюл. №11 (Україна)

Ранозагоювальний засіб у вигляді мазі на основі тіотриазоліну

**Мазур І.А., Стець В.Р., Волошин М.А., Піняжко О.Р.,
Георгієвський Г.В., Бучковська А.Ю.**

15. Деклараційний патент на винахід № 60635 15.10.03.
Бюл. №10 (Україна)

Спосіб лікування ниркової коліки

Довбиш М.А., Волошин М.А., Довбиш І.М., Губарь А.О.

16. Деклараційний патент на винахід № 69170;16.08.04 .
Бюл. № 8 (Україна)

Спосіб виявлення епітеліоретикулоцитів тимусу у лабораторних тварин

Волошин М.А., Григор'єва О.А.

17. Патент на изобретение (РФ) № 2248203 20.03.05. Бюл. №8

Церебропротекторное и ноотропное лекарственное средство «Ноотрил» в таблетках, покрытых оболочкой

**Мазур И.А., Стец В.Р., Волошин Н.А, Беленичев И.Ф.,
Моряк З.Б., Грошевой Т.А., Кучеренко Л.И., Сидорова И.В.**

18. Деклараційний патент на корисну модель № 6191
15.04.05. Бюл. №4 (Україна)

Спосіб виявлення дендритних клітин тимусу та селезінки у лабораторних тварин

Волошин М.А., Григор'єва О.А.

19. Патент на винахід № 73648 15.08.05. Бюл. №8 (Україна)

Церебропротекторний і стреспротекторний лікарський засіб «Ноотрил» у вигляді розчину для ін'єкцій

Мазур І.А., Волошин М.А., Беленічев І.Ф., Стець В.Р., Коваленко С.І., Авраменко Н.А., Сидорова І.В., Стець Р.В.

20. Патент на изобретение (РФ) № 2268711 27.01.06. Бюл. № 03

Церебропротекторное и стресспротекторное лекарственное средство «Ноотрил» в растворе для инъекций

**Мазур И.А., Волошин Н.А., Беленичев И.Ф., Стец В.Р.,
Коваленко С.И., Авраменко Н.А., Сидорова И.В., Стец Р.В.**

21. Патент на изобретение (РФ) № 2248203 20.03.05. Бюл. № 8

Церебропротекторное и ноотропное лекарственное средство «Ноотрил» в таблетках, покрытых оболочкой

Мазур И.А., Стец В.Р., Волошин Н.А, Беленичев И.Ф., Моряк З.Б., Грошевой Т.А., Кучеренко Л.И., Сидорова И.В.

22. Патент на винахід № 55983 А 15.04.03 Бюл. №4 (Україна)

Церебропротекторний і ноотропний лікарський засіб «Ноотрил» у таблетках, покритих оболонкою

Мазур І.А., Стець В.Р., Волошин М.А., Беленічев І.Ф., Моряк З.Б., Грошовий Т.А., Кучеренко Л.І., Сидорова І.В.

23. Деклараційний патент на корисну модель №13282 15.03.06. Бюл. № 3 (Україна)

Спосіб виявлення В-лімфоцитів в гістологічних препаратах
Волошин М.А., Куц О.Г.

24. Патент на винахід №74982 15.02.06. Бюл. №2 (Україна)
Антиаритмічний лікарський засіб

Мазур І.А., Ярош О.К., Мохорт М.А., Стець В.Р., Дячок В.В., Волошин М.А., Авраменко М.О., Стець Р.В., Кучеренко Л.І.

25. Патент на корисну модель № 19482. 15.12.06, Бюл. №12 (Україна)

Спосіб виявлення ламініну в гістологічних препаратах
Волошин М.А., Куц О.Г.

26. Патент на изобретение (РФ) №2292885 10.02.07, Бюл. №4

Антиаритмическое лекарственное средство «Тиодарон»

Мазур И.А., Ярош А.К., Мохорт Н.А., Стец В.Р., Дячок В.В., Волошин Н.А., Авраменко Н.О., Стец Р.В., Кучеренко Л.И., Черепок А.А.

27. Патент на корисну модель №22610 25.04.07, Бюл. №5 (Україна)

Катетер

**Довбиш М.А., Волошин М.А., Беруненко О.І.,
Попович А.О., Довбиш І.М.**

28. Патент на корисну модель №21653. 15.03.07, Бюл. № 3 (Україна)

Спосіб виявлення колагену III типу в гістологічних препаратах

Волошин М.А., Куш О.Г.

29. Патент на винахід №76677 15.08.06 Бюл. №8 (Україна)

Нестероидное противовоспалительное анальгетическое средство

**Мамчур В.И., Мазур И.А., Подплетняя Е.А., Волошин Н.А.,
Кучеренко Л.И., Авраменко Н.А., Марченко Ю.В.**

30. Патент на изобретение (РФ) №2303450 27.07.07 Бюл. №21

Нестероидное противовоспалительное анальгетическое средство

**Мамчур В.И., Мазур И.А., Подплетняя Е.А., Волошин Н.А.,
Кучеренко Л.И., Авраменко Н.А., Марченко Ю.В.**

31. Патент на корисну модель № 39538; 25.02.2009, Бюл. № 4 (Україна)

Спосіб виявлення волокон колагену I типу у лабораторних тварин в гістологічних зрізах

Волошин М.А., Григор'єва О.А.

32. Патент на корисну модель № 44727; 12.10.2009, Бюл. № 19 (Україна)

Спосіб виявлення цитотоксичних лімфоцитів в гістологічних препаратах

Волошин М.А., Куц О.Г.

33. Патент на винахід № 86668; 12.05.2009, Бюл. № 9 (Україна)

Лізиній 3-метил-1,2,4-триазол-5-тіоцетам

Мазур І.А., Бєленічев І.Ф., Колєнік Ю.М., Абрамов А.В., Кучєренко Л.І., Волошин М.А., Чєкман І.С., Мамчур В.І., Горчакова Н.А., Георгіївський Г.В., Грошовий Т.А.

34. Патент на изобретение (РФ) № 2355398 20.05.2009, Бюл.14

Лекарственное средство «Трианол» для лечения инфаркта миокарда и острой сердечной недостаточности

Мазур И.А., Беленичев И.Ф., Волошин Н.А., Мамчур В.И., Мохорт Н.А., Ярош А.К., Кучеренко Л.И., Подплетняя Е.А., Портная Е.А., Стец В.Р., Авраменко Н.А.

35. Патент на корисну модель №. 49377; 26.04.2010. Бюл. № 8 (Україна)

Спосіб моделювання внутрішньоплідної дії антигенів

Волошин М.А., Федотченко А.В., Матвейшина Т.М.

36. Патент України № 92692 на винахід

Лікарський засіб для лікування ішемічної хвороби серця та гіпертонічної хвороби

Мазур І.А., Бєленічев І.Ф., Колєсник Ю.М., Кучєренко Л.І., Волошин М.А., Абрамов А.В., Чєкман І.С., Горчакова Н.О., Загородній М.І., Мамчур В.Й., Довгань Р.С., Георгіївський Г.В.

37. Патент РФ № 2404974 на изобретение
Бромид 1-β-фенилэтил-4-амино-1,2,4 –триазолия (МТ), обладающий кардиопротективным, противоишемическим, антигипертензивным, антиоксидантным, протеинсинтетическим и энерготропным действием

**Мазур И.А., Беленичев И.Ф., Колесник Ю.М.,
Кучеренко Л.И., Волошин Н.А., Абрамов А.В.,
Чекман И.С., Горчакова Н.О., Загородній М.И.,
Мамчур В.И., Довгань Р.С., Георгиевский Г.В.**

38. Патент на корисну модель № 55526 G01N21/00 10.12.2010, Бюл. № 23

Спосіб виявлення синовіоцитів у лабораторних тварин в гістологічних зрізах

Волошин М.А., Григор'єва О.А.

39. Пат. 63020 Україна, МПК G09В 23/28 (2006.01). заявник та патентовласник Запорізький держ. мед. ун-т. – № у 2011 02218 ; заявл. 25.02.11 ; опубл. 26.09.11, Бюл. №18

Спосіб моделювання внутрішньоутробної дії антигенів

Волошин М.А., Матвейшина Т.М., Бурега Ю.О., Грінівецька Н.В., Таланова О.С.

40. Патент 70754 Україна, заявник та патентовласник Запорізьк. держ. мед ун-т. – №у 2011 14282; опубл. 25.06.2012, Бюл. № 12. МПК (2012.01) G01N 21/00.

Спосіб виявлення тучних клітин

Волошин М.А., Федотченко А.В.

41. Патент 66583 опубл.10.012012 Промисл. власність, 2012.-№1.-С3

Інжектор для інтравагінального введення розчинів препаратів самкам щурів

Тополенко Т.А., Алферов А.О.

42. Патент на корисну модель 85720 Україна. опубл. 25.01.2013.Бюл. № 4. МПК (2013.01) G098 23/29

Спосіб виявлення антигенпрезентуючих клітин в паракортикальній зоні лімфатичного вузла

Куц О.Г., Волошин М.А., Васильчук Н.Г.

43. Патент на корисну модель 89088 Україна. опубл. 25.02.2014.Бюл. № 4. МПК (2014.01) G098 23/29

Спосіб виготовлення анатомічних препаратів трубчастих і порожнистих органів

Волошин М.А., Світлицький А.О., Савельєв М.А., Савчук К.В.

44. Патент на корисну модель 88058 Україна. Бюл. № 7. МПК (2014.01) G01N 21/00

Спосіб диференційованого виявлення В1 в гістологічних препаратах

Куц О.Г., Волошин М.А., Варакута О.А.

*Студент, тебя серьезный ждет экзамен.
С ответом думай, не руби с плеча.
Не делай ты его материалом
Для книжечки Сергея Кузьмича!
(Студент 2-го курсу,
лікувального факультету
Злидений Володимир, 1973р.)*

НОТАТКИ
З «ЧЕРВОНОЇ КНИЖЕЧКИ»
ДОЦЕНТА С.К. ГОРДІЄНКО (1967-1996)
ТА «СИНЬОЇ КНИЖЕЧКИ»
ДОЦЕНТА М.С. ЩЕРБАКОВА (1997-2015)

НОВА СТУДЕНТСЬКА
«АНАТОМІЧНА» ТЕРМІНОЛОГІЯ

Двенадцатиперстная кишка

Distantia spinarum – расстояние между отдаленнейшими костями

Facies auricularis – ушастая поверхность

Foramen lacerum – разрывное отверстие

Коленостопный сустав

Таранная кость – os taranculum

Подмышечный – submuscularis

Подъязычная мышца живота

Мышца, сморщивающая яичко

Поверхностный – superfecalis

M. orbicularis oris – круглосуточная мышца

M. sternocleidomastoideus – грудиноключичнососательная

мышца
Влагалище – *vaselina*
Мочеиспускательное
Повально-портальные анастомозы.
Атлантическая часть позвоночной артерии
Бульбуляторная железа
Себявыносящий проток
Rete mirabile – замечательная сеть
Lig suppositorium ovarii
Мужской мочеиспускательный канал - *Urethra masturbina*
Продолговатый мозг – *medulla albuginea*
Верхние и нижние хохолки четверохолмия
Ножки мозга – *rudenduli cerebri*
Псевдоуниполярный нейрон
Аномальная нервная система
Председательная железа
Мозжечочник
Толстая кишка
Крестец – *Sacura*
Круглое отверстие – *Foramen eroticum*
Пупырчатовидные сосочки языка
Клюковидный отросток
Tragus – козерог
Foramen magnum – большой разъем
Кости черепа – лобовая и клиновидная
Сerpантинная связка печени
Мочегонный пузырь
Фаллопиев канал

«КЛАСИЧНІ» ВІДПОВІДІ СТУДЕНТІВ

Тело поясничного позвонка пуповидной формы.

Кости выполняют локомотивную функцию.

Верхняя челюсть имеет геморроидальную полость.

Лопатка прилежит к грудинной поверхности заднелатерального конца.

В костях различают губчатое и компостное вещество.

К непрерывным соединениям костей относятся швы, ружейки и поколачивания

Двубрюшная мышца имеет два желудка.

Движения вокруг вертикальной оси – пронация и супернация.

Сустав между грудиной и ключицей – ключевой сустав.

Тыльные межкостные мышцы заполняют все промежности между пальцами.

Функция прямой мышцы живота – уменьшает полость брюха.

Мимические мышцы бывают оральные и анальные.

В паховом канале у женщин проходит матовая связка (мышца, напрягающая матку).

Большая грудная мышца начинается на передней поверхности прямой кишки.

При попадании пищи в рот она не проходит мимо глотки.

Двуосные суставы имеют эпилептическую форму.

На языке имеются четыре сосочка, которые способствуют продвижению пищи.

Толстая кишка отличается от тонкой тем, что она имеет эпикондилюсы.

Сальниковое отверстие сообщает полость малого сальника с полостью малого таза.

В средний носовой ход открывается пещеристое тело.

Круглая связка матки проходит в составе семенного канатика.

Мышечная оболочка состоит из исчерпаемых волокон.

Адвентициальная оболочка представлена официальной соединительной тканью.

Гортань участвует в образовании членобразной речи.

Щитовидная железа вырабатывает йод и калий. В эмбриогенезе железа трубчатой формы, потом она удаляется.

Мочевой пузырь лежит в полости малого таза за лобным сочленением.

На нижней поверхности языка находится большое количество лимфатических фолликулов, которые собираются в кучу и образуют подъязычную слюнную железу.

Матка преобладает больше у женщин.

В составе семенного канатика находится глазовидное сплетение.

В правое предсердие впадают верхняя и нижняя половые вены.

Внутренняя сонная артерия в полости черепа дает ветви к синусу пещеристого тела.

Левую коронарную артерию кровоснабжают: пищевод, грудная часть аорты, неполая и полая вены.

Сочетанный перекрест глаз и уха.

Семенные канатики имеют плотную констатацию.

Основной составной частью семенника является яичко.

Сперматозоиды циркулируют в крови.

К мышцам голени относится мышца, шевелящая пальцы.

По характеру секрета железы бывают кислые и соленые.

N.ischiadicus – главный нерв вегетативной системы. Иннервирует волосы, поднимающие кожу.

Щитовидная железа состоит из двух долей и пёрышка.

Шейка матки имеет поцию и супрапоцию.

Вкусовые импульсы передаются от языка до клеток узла коленного сустава.

Первые нейроны зрительного анализатора находятся в палочке, вторые – в колбочке, третьи – клетки-розетки.

В верхней височной извилине находится музыкальный центр.

В средний носовой ход открывается пещеристое тело.

Желудок располагается на уровне 4-го грудного позвонка или же ближе к сердцу, т.е. слева.

Вестибулярный анализатор воспринимает статистические повороты головы.

Сухожилия сгибателей покрыты синовиальцем.

Чашечки почки бывают малые и здоровые.

Мозолистое тело при согнутом колене образует клюв.

В головном мозге различают белое и серое вещество.

Когда три дольки печени сливаются, открывается портал.

Через hiatus oesophageus проходит пищевод.

Зуб имеет корень, шейку, головку и крылышки.

Части пищевода: шейная, грудная и животная.

Так как головка плечевой кости очень большая, то она полностью не входит во впадину лопатки. Для этого возле впадины есть суставная губа, но все равно головка не входит.

Благодаря грушевидным карманам гортани ребенок может одновременно и кушать и плакать.

Пам'ятне фото викладачів Є.І.Холодної, М.Є.Іванова М.А.Волошина, М.С.Щербакова, О.В.Артюх, В.О.Євко та М.В. Карзова зі студентами, що готували прощальний вечір з кафедрою нормальної анатомії (2001р).

ДИАЛОГИ

Экзаменатор: Как называется коленный сустав по Парижской номенклатуре?

Студент: Коленный сустав называется articulatio genetal.

Экзаменатор: Как называется мышца, поднимающая яичко?

Студент: Мышца, поднимающая яичко, называется m. masseter.

Экзаменатор: Нет, эта мышца выполняет другую функцию.

Студент: Да, вспомнил! Это m. biceps femoris. Она поднимает яичко и сгибает колено.

Экзаменатор: Как называется верхний придаток мозга?

Студент: Верхний придаток мозга называется epididymis.

Доцент: Какие образования проходят через большое затылочное отверстие?

Студент: Foramen magnum – отверстие большое. Значит через него, кроме пищевода, проходят трахея, крупные кровеносные сосуды, а также спинной мозг.

Преподаватель: Назовите оболочки яичка

Студентка: У нас...

Преподаватель: Нет, у нас.

Студентка: «Я знаю следующие оболочки яичка – периметриум, миометриум, эндометриум.

Преподаватель: Это же слои другого органа.

Студентка: Ах, да! Это же слои сердца!

Преподаватель: Перечислите, какие Вы знаете клапаны сердца?

Студент: Сердце имеет клапаны – лунные, полулунные и трехпедальный.

Доцент: Где располагается спинной мозг?

Студент: Как где? На спине!

Преподаватель: Назовите половые отличия мочеиспускательного канала.

Студентка: Наружное отверстие мочеиспускательного канала имеется только у мужчин.

Преподаватель: Что это за кость?

Студент: Лучевая.

Преподаватель: Почему Вы так думаете?

Студент: Потому что лучевая кость не может быть малоберцовой.

Преподаватель: В чем заключаются заслуги Н.И. Пирогова?

Студент: Он знаменит тем, что замораживал трупы в трех плоскостях.

Преподаватель: Какие вы знаете вспомогательные элементы сустава?

Студент: Диски и мини-диски.

Преподаватель: Как перевести на русский язык *m. semitendinosus*?

Студент: В организме человека есть двуглавая, трехглавая, четырехглавая мышцы. Т.е. *m. semitendinosus* – это семиглавая.

Профессор: Где открывается проток околоушной железы?

Студент: Около уха!

Профессор: И куда капает слюна?

Студент: Видимо, за воротник...

Преподаватель: Какие виды мышц различают в организме человека?

Студент: Мышцы бывают гладкие и поперечно-волосатые.

Преподаватель: Какие вы знаете мышцы глотки?

Студент: *M. gluteus pharyngis*, *m. gluteus pharyngis medialis* и *m. gluteus pharyngis lateralis*.

Преподаватель: Какие вы знаете мышцы языка?

Студент: Утягивающие, вытягивающие, сгибающие, разгибающие.

Преподаватель: Что такое средостение?

Студент: Средостения надо для того, чтобы при операциях можно было удалить какое-либо средостение.

Студент: Простата имеет форму каштана.

Преподаватель: Что это за форма?

Студент: Шар с пупырышками.

Преподаватель: Чем соединяются между собой полушария головного мозга?

Студент: Телом.

Преподаватель: Каким?

Студент: Мертвым.

Преподаватель: Назовите оболочки головного мозга.

Студент: Я знаю следующие оболочки головного мозга: 1. dura mater, 2. dura pia, 3. dura сосудистая.

Студент: N. splanchnicus - внутринóсный нерв.

Преподаватель: Он что, идет внутри носа?

Студент: Нет, он внутри что-то носит.

Преподаватель: Куда отрывается Canalis nasolacrimalis?

Студент: Canalis nasolacrimalis открывается в задний проход... Ой, извините, не в задний, а в передний!

Преподаватель: Что такое конъюнктива?

Студент: А, я вспомнил! Это там, где ячмени растут!

Преподаватель: Как называется связка между аортой и легочным стволом?

Студентка: Аортостволочная.

Преподаватель: Куда направляется tractus vestibulospinalis?

Студент: В спину.

Преподаватель: Как называется X пара ЧМН?

Студент: Блудящий нерв.

Преподаватель: Где находятся надподъязычные мышцы?

Студент: Над подъязыком!

Преподаватель: Что такое желтое тело?

Студент: Это когда лопаются фолликул и разбрызгивается по всей матке.

Доцент: Какие Вы знаете кольца пахового канала?

Студент:

Доцент: Ну, давайте, я подскажу. Одно кольцо – глубокое, а второе?

Студент: Ну, если, как вы сказали, одно кольцо глубокое, то второе должно быть ...мелкое!

Перед початком вечера «Процання з кафедрою нормальної анатомії» А.О. Партеза, Р.В. Максимовський, Н.В. Грiнiвeцька, доцент М.Б.Вовеченко, к.мед.н. А.В. Федотченко, к.мед.н. С.І.Холодна, доцент І.Ф. Штанько, доцент А.С. Писаренко, П.В. Богданов, к.мед.н. О.Л. Зiнич, аспiрант А.В. Чернявський, професор М.А. Волошин, доцент А.О. Свiтлицький, к.мед.н. Т.М. Матейшина, к.мед.н. О.С. Таланова, Ю.Ю. Абросiмов, доцент М.С. Щербаков, к.мед.н. О.М. Лебединець, ст. викладач к.мед.н. О.А. Ант, доцент С.В. Чугiн.

ВІРШІ ПРО КАФЕДРУ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ ТА АНАТОМІВ

ВІРШІ СТУДЕНТІВ ПРО КАФЕДРУ З ВЕЧОРІВ «ПРОЩАННЯ З КАФЕДРОЮ НОРМАЛЬНОЇ АНАТОМІЇ»

РІЗНИХ РОКІВ

(орфографію та стиль авторів збережено)

СПАСИБО ВАМ...

1. Курс анатомии закончен!
Настал прощания момент.
И с благодарностью хочет
К Вам обратиться наш студент.
Спасибо Вам, что нас учили,
От курса нашего всего.
Вы вместе со знанием вложили
Частицу сердца своего.
2. Пришли мы к Вам – юнец безусый.
Девченкою со школьных парт.
Со школою простившись грустно,
Надели первый свой халат.
Вы нас по-своему любили
И не прощали ничего.
Вы вместе с знанием вложили
Частицу сердца своего.

3. Мы с мертвых тел живое взяли.
Вы так учили нас навек.
И если мы врачами станем,
Здоров пусть будет человек!
Где бы мы больного не лечили.
Вы тоже лечите его.
Вы вместе с знанием вложили
Частицу сердца своего.

11 января 1969 г.

ПРОЩАЛЬНАЯ

Вот и стали мы на год взрослей
и пора настает
Не вчера ль начинали с «костей»
а сегодня последний зачет
Нам сдавать, вам принимать,
Только б так, чтобы не пересдавать.

Вашей кафедре благодаря
Мы узнали о том,
Из чего состоит человек,
И во что превратится потом.
Как бы нам все это сдать,
Только б так, чтоб не пересдавать!

Наступила прощанья пора,
Впереди путь большой
И чтоб ясной дорога была
Обещаем с открытой душой:
Будем мы все так жить и сдавать,
Чтобы поле не пересдавать.

11 января 1969 г.

**ГИМН
СТУДЕНТОВ ЗАПОРОЖСКОГО
МЕДИЦИНСКОГО ИНСТИТУТА 60-70 годов**

На нем рубашонка и рваный халат
Рабочая белая блуза
Работе любой до безумия рад
Студент медицинского вуза.
Вся пища его – это хлеб и вода
Бывает еще кукуруза
Но сытым не помнит себя никогда
Студент медицинского вуза.
Стипендию робко в карман он кладет
Как символ бесценного груза
Дрожащей рукой долги раздает
Студент медицинского вуза.
А завтра опять и опять занимать
Карман на подобии шлюза
Склоняет по всем падежам
Студент медицинского вуза.
Семья уж давно отеклась от него
Зачем им такая обуза
Все тащит из дома, а в дом ничего
Студент медицинского вуза

ЗДРАСТЕ!

Пускай грудную клетку распирает гордость,
Курс анатомии закончился уже!
Анатомический родной до боли корпус,
Родная кафедра на первом этаже.
Нам в самом деле с Вами расставаться жалко
И не экзамен грусть нам навевает – нет!
Ведь нет надежды на надежную шпаргалку,
Поскольку очень уж объемистый предмет.

Придет пора проверки знаний наших скоро,
Не исключается – ответ наш будет плох,
Но все равно....
Потом при встрече в институтских коридорах
Мы скажем: «Здрасте!» Вам по-прежнему тепло.

12 января 1974г.

СОН: ОХ, АНАТОМИЯ

О, Анатомия моя!
Учил ли кто тебя как я?
Уж сколько раз в тиши точной
Я засыпал, загруженный тобой...
А Привес под щекой шептал:
«Учи, болван!» - и я внимал,
Но вскоре снова засыпал.
Я спал, и снилась мне вторая пара
И у доски я зрел себя
С потухшим, мутным, томным взором
Любой подсказки ожидал
С тоской и жутью просыпаясь,
Я шел в наш Храм Наук больших
И мне казалось, что напрасно
Пришел сюда я в этот миг
Звеня звонок и холодом руки
Я ждал общественной поруки
И пальцы не держали скальпель
Холодный пот мой на пол падал.
Но вдруг кумир наш Капиносов
В конце занятий и опросов
Сказал: «Идите, зачтено!».
На этот раз мне повезло!
Как жаль, что это только сон!

1976-1978 уч. год

ОДА АНАТОМИИ

И вот пришел прощанья час,
Вам нам немного грустно.
Ах нет, ты не покинешь нас
Нам без тебя так грустно.
Февраль начнем уж без тебя,
Еще не верим в это.
Да разве ж это может быть!
Ох, ведь неправда это.
Роднее всех наук для нас
Останешься ты вечно.
Ведь очень любим мы тебя,
И ты нужна, конечно - АНАТОМИЯ
Чудесная помощница врача.
Шагать еще нам далеко
Тернист наш путь и труден
Ах, мы нигде и никогда тебя не позабудем
Наука лучшая из всех,
...**Б**!
Какие только знаем
О, АНАТОМИЯ тебя сегодня прославляем!

27 декабря 1980г.

ПРИЗНАНИЕ

Сдаю! Система знаний у студентов
Быть может сгинет без следа
Но вы! Мои доценты, ассистенты
Со мной останетесь всегда!
Не плачьте, сердце раня
Смахните слезы с глаз
Я говорю Вам «До свиданья»
Расставанье не для нас.
Холодная, Яхница, Карзов, Гордиенко, Волошин...

Вся жизнь моя Вами
как солнцем июньским согрета.
Покуда со мной Вы, клянусь
моя песня не спета
Сырцов, Лебединец, Штанько, Решетилов, Настека...
29 декабря 1981г.

Евгения Ивановна!

Отдохните немного.
Вы устали небось три семестра у нас.
Сколько Вы проводили отсюда в дорогу,
Сколько слов благодарности в наших сердцах.
В нашей группе как-будто ничто не меняется
Те же зори под утро над кручей рождаются
Та же Вас тишина по утрам дожидается
Те же взгляды счастливые
Те же слова.
Но пройдет много лет
По цветению вишнями дни пройдут
По осенним ветрам, по снегам
Но, как нынче встречать будем юность
Вас прежнюю
Словно время стоит
Только что оно Вам.
Только что оно Вам?
Вы ведь с будущим рядом
Продолжается начатый в прошлом урок
И студентам опять задаете Вы на дом
Словно мудрость свою
Строгий Привеса слог.
Мы хотим, чтобы знали
Вы сумели всмотреться
В наши юные души, не забыв никого

Никого Вы из нас не обловите сердцем
А ведь сердце одно
Пожалеть бы его.
Пожалеть?... Нет.
Уж вы не смогли бы иначе
Это все для людей
Так о чем же тут речь.
Нам без Вашего сердца не будет удачи
Потому не хотите Вы сердце беречь.
1983-1984 уч. год.

КАФЕДРЕ...

Уж близок расставанья час
Но мы навек запомним Вас
Спасибо всем, кто обучать стремился нас
Мы говорим спасибо лекторам
Читавшим лекции доступно нам
Спасибо говорим мы доцентам
И кафедральным ассистентам.
Желаем Вам других «детей»
Пусть даже лучше нас
Но пусть не будет Вам родней
Тех, кого вы обучали в этот раз.
11 января 1984 г.

ДУМА СТУДЕНТІВ

Ой, надвигалась чорная хмара,
Дощик накрапав,
Ой, там збиралось бідне студентство
Іспит з рнатомії знову складать.
Вчили ми перший рік,
Вчили ми другий,
Ще й все життя

як Ви казали будемо вчить.
А хто поставить незадовільно,
Ми того будем «бдить».
Сниться нам Привес, сниться нам Привес,
Щей посміхається,
Ой чому. чому бідне студентство
Так побивається.
Завтра екзамен, завтра екзамен,
Ніченьку будемо вчить
Та поздаємо анатомію на відмінно...
І весело
Як Ви нам казали будемо жить.

Січень 1996 р.

Прощальная песня «Анатомия»

Долги, хвосты нам пересдать,
не обойтись нам без удачи,
Не выйти просто погулять,
ведь модуль скоро, не иначе
И каждый хочет
комплекс с Анатомии сдать
и на порог героем встать.
Трудиться днями суждено
и сил для этого дано.
Шапки, тапки, препараты
и белый глаженный халат,
горы книг, горы тетрадей –
самый главный постулат!
Такой вот жизни мы тут рады.

Привес:

Давай, вспоминай,
Вспомни всё - что на анатомии было,
не грусти уныло.

Всё, прощай!
Не знает выходных она
и лиц не различает
И старых, и молодых
она порой сражает,
Но Учим всё равно,
сквозь слёзы и тоску
Ведь знания надо нам,
чтоб отвести беду.

Привев:

Давай, вспоминай,
Вспомни всё - что на анатомии было,
не грусти уныло.

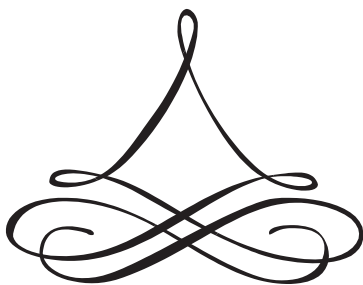
Всё, прощай!

Ну вот и все, двери закрыты,

Ты по нам уж не скучай,

Анатомия, счастливо, прощай!

15.01.2016г.

ВІРШІ ДОЦЕНТА С.В.ЧУГІНА
ПРО КАФЕДРУ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ ТА АНАТОМІВ
(без правки)

Кости, кости, кости, кости...
Кругом ходит голова!
Не хожу к друзьям я в гости
И не пью у них вина.
Книг хороших не читаю,
Телевизор не смотрю,
На глазах, как свечка, таю,
Через ночь поди не сплю.
Знаний дьявольское племя
Заселяется в меня,
И от знаний тех шизея
Кругом ходит голова!
Склеры глаз налиты кровью,
Каждый раз по вечерам
Со своим сознанием спорю,
Зная, что виновен сам.
Только истина дороже,
К ней стремления мои.
Шесть годков, помилуй Боже,
А затем – благослови!

04.10.1997г.

АНАТОМИЯ

Аврора юностью рассвета
Нам озаряет жизни путь,
А мы в лучах познания света
Тебе несём науки суть!
Отныне, передавши знанье
Мы пожелаем вам: всех благ,
И пусть заветные желанья
Явят себя во всех делах!

16.01.2008 г.

ЩЕРБАКОВУ М.С.

Мы от души Вас поздравляем,
А как могли мы поступить?
Когда и точно дату знаем,
С которой Вас и поздравляем,
И к поздравленью добавляем
Мы: Долгих лет Вам жить!
Студентов твердою рукой
Тесать до знания науки.
Едва фанфар утихнут звуки
Предновогодней суеты,
А Вы, на кафедре научной
Науку тихо движете вперед,
Осуществляя ее взлет.
В TiVi Вы лучший из ведущих.
И в многоплановости этой,
Что уж скрывать, - источник света!

04.01.2002г.

СВЕТЛИЦКОМУ А.А.

Сияет солнце в вышине,
Возможен даже дождь;
Ещё возможен снег, вполне,
Такой, что сразу: в дождь.
Листва зелёная уже
Из окон машет нам;
Цветы, весёлые вполне,
Куస్తятся тут и там.
И настроение подстать,
Й повод тоже: здесь.
А.х, именины –благодать,
А.х, чудо что вы есть.

17.05.2005г.

ПОСВЯЩЕНИЕ ПРОФЕССОРУ Н.С.СКРІПНИКОВУ

Запорожское научное общество АГЭТ поздравляет Вас с юбилеем. Желаем Вам крепкого козацкого здоровья, долгих лет жизни, весеннего настроения, вдохновения в работе и дальнейших успехов в развитии морфологии Украины!

Сияют пламенем свершенья,
Когда душою вечно юн;
Радеет младостное племя
И слышен звук победных струн!
Пусть юбилей подарит радость,
Навеяв Вам из прошлых лет
И детства трепетную сладость
Когда вы познавали свет.
О, как чудесен жизни праздник!
Вам мы желаем: долгих лет,
Надежд, бесспорно дум прекрасных,
Стремлений, творческих побед!

Май, 2006

ДО ЮВІЛЕЮ ЛЕБЕДИНЦЯ М.Г.

Якщо життя ми порівняємо
З виданням аркушів на сто
То кожен рік ми наділяємо
Тоді сторінкою всього.
І ці сторінки нам розкажуть
Про ті надбання та часи
Коли ми вперше кажем: «Мамо»,
А потім – спогади війни...
І поруч йдуть роки навчання,
Роки школярські, Інститут...
Дівчат солодке кохання...
Свої рядки вони знайдуть.
Країн заморських яркий кольор,
Дружина, діти та онук.
Життя – цікава в тебе доля,
Чітке зображення та друк.
Сімдесят п'ята сторінка
Ось тільки-но розпочалась.
Така ж чітка у неї картинка,
Як на сторінці, що збулась.
Нехай вам вистачить натхнення
У черговий ваш Ювілей
Бажаєм щоби сьогодення
Вам дарувало світ ідей!
Щоб щастя сяяло в віконце,
Щоб радість бавила собою!
Щоб ви завжди були, як сонце,
Що зігріває всіх весною!

23.03.2010 г.

ХОЛОДНОЙ Е.И.

Хранитель знаний и традиций
Она, чей облик краше всех,
Легка, стройна и без амбиций
Она – прекрасный человек.
Для нас работать с ней за счастье,
Нам с ней приятно и легко;
Ах, время, уж не в вашей власти
Яд лить на жизни колесо!
Есть всё у вас и что желать - не знаем:
В душе пусть будет вечным сей задор
И блеск в глазах, и миллион желаний
Всегда мечтайте всем наперекор!

УВАЖАЕМЫЙ НИКОЛАЙ АНАТОЛЬЕВИЧ!

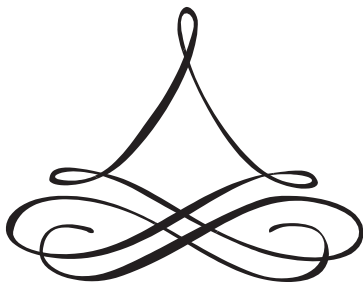
Вселенной звёздные спирали
Огнём бесчисленных светил
Ласкают блеском ясным дали,
Отдав легенд заветный пыл...
Шагами бесконечных знаний
Измерим отголоски дней,
Но будем точно знать, что с нами
Н.авек все те, кто вам родней.
И субъективный возраст чисел –55
Критерий знаковых побед,
А. утаённый жизнью смысл
Нам дарит тот искомый свет

21.05.2010г.

АРТЮХ Е.В.

Едва коснулась осень мира
Листва, как темный изумруд,
Еще ветра тепло несут;
Нас согревает зыбь эфира.
Есть в сей поре особый нрав,
В ней есть особое стремленье
И не найти в словах сравненья
Красу сию чтоб описав,
Так передать нам настроенье
Осенней яркости палитр;
Рассвет прохладой вдаль умчит,
Оставив нам, как озаренье
Ваш День Рожденья, свет очей.
Нам так приятно Вас поздравить,
Еще и к устному добавить
историй пламенных людей.

Сентябрь, 2013г.

**ПОСВЯЩЕНИЕ ПРОФЕССОРУ Н.А. ВОЛОШИНУ
ОТ КОЛЛЕКТИВА КАФЕДРЫ ГИСТОЛОГИИ,
ЦИТОЛОГИ И ЭМБРИОЛОГИИ**

Вы - как светильник - ватт, наверно, больше тысячи,
Темна была бы жизнь, когда бы в ней
Не действовало множество лучистых,
Таких, как Вы, - талантливых людей!
Вам все дано. И это как награда
За смелость, за идеи, за полет,
За мудрость сердца, за открытость взгляда
Который вдохновляет и ведет.
Работа, конференции и съезды -
Обычных Ваших буден круговерть.
Вы из людей, которым больше нужно
Успеть, понять, постичь и посмотреть.
Как птицу видно по полету,
Так человека - по делам,
Успех Вам в помощь на работе,
Благословенье всем трудам!
Нам хорошо работать рядом с Вами,
Вы нам как путеводная звезда.
Какими драгоценными словами
О нашем уваженьи рассказать?
Желаем Вам удач! Ведь Юбилей Ваш -
Пора надежд, успехов и побед.
Здоровья Вам, любви, всего на свете,
Чего еще у Вас, быть может, нет.
Впечатывайте в жизнь свои следы,
Пусть будет путь в науке как в полете,
А преодолеть сопротивления среды,
Мы дружную КОМАНДОЮ АГЕТ поможем!!!

Май 2015г.

Anatomia Virgo Sancta Est

Навчальний (анатомічний) корпус №3 (2015р.)

ФОТОГРАФІЇ ТА СХЕМИ З ДИСЕРТАЦІЙ СПІВРОБІТНИКІВ КАФЕДРИ

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ НЕДИФФЕРЕНЦИРОВАННОЙ ДИСПЛАЗИИ СОЕДИНИТЕЛЬНОЙ ТКАНИ

Внутриплодное введение антигена

Увеличение содержания PNA+ лимфоцитов в
переходной зоне капсулы сустава новорожденных

Изменение активности и дифференцировки фибробластов,
эндотелиоцитов, тучных клеток, хондробластов

↑ Раннее появление
эластических волокон

гипермобильность

↑ Матричного фибронектина

↓ ХС-4,6, КС

Ускорение образования
субхондральной кости

Компенсаторное утолщение суставного хряща
декомпенсаторное его истончение

НДСТ

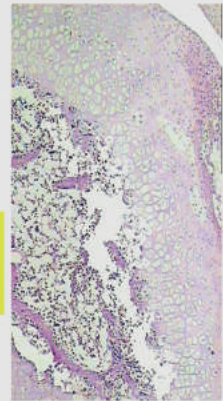
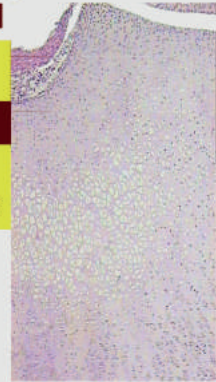
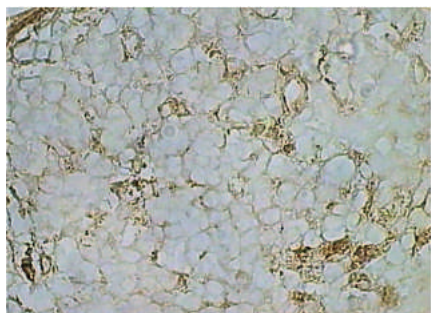
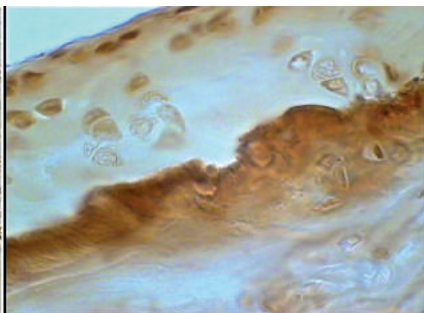

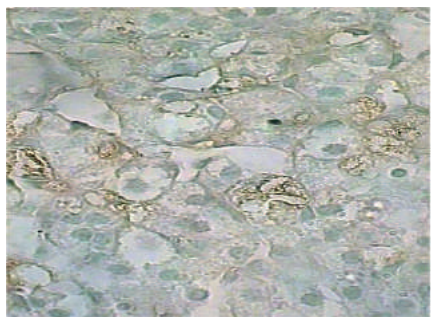
Схема експериментальної моделі розвитку недиференційованої дисплазії сполучної тканини (Вперше представлена професором Н.А.Волошиним та к.мед.н. Е.А. Григор'євою за матеріалами докторської дисертації в журналі «Патологія». –2009.-т.6, -№1.- С.39-42).

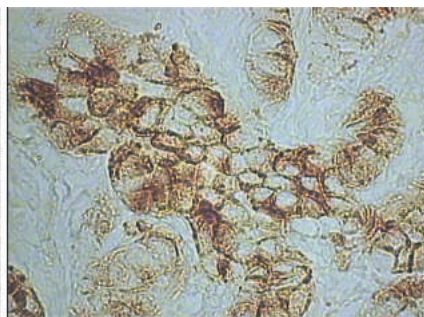
1

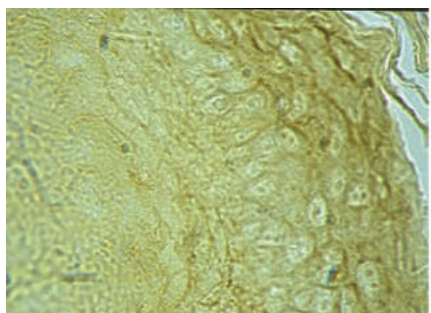
1

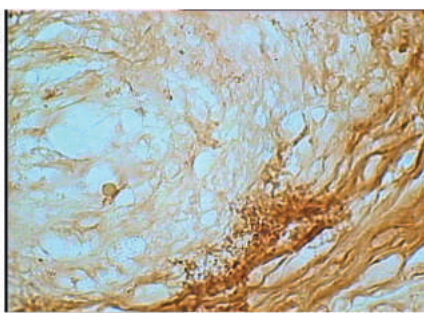
3

4

5

6

Розподіл рецепторів до лектинів в тимусі, наднирниках, шкірі та грудній залозі (фотографії з дисертаційних робі: №1,2 - к.мед.н. О.А. Григорової (2002, 2011); №3 - М.Б. Вовченко (2002); №4 - доцента С.М. Пащенко (2005); №5,6 - к.біол.н. О.Г.Куц (2001, 2008).

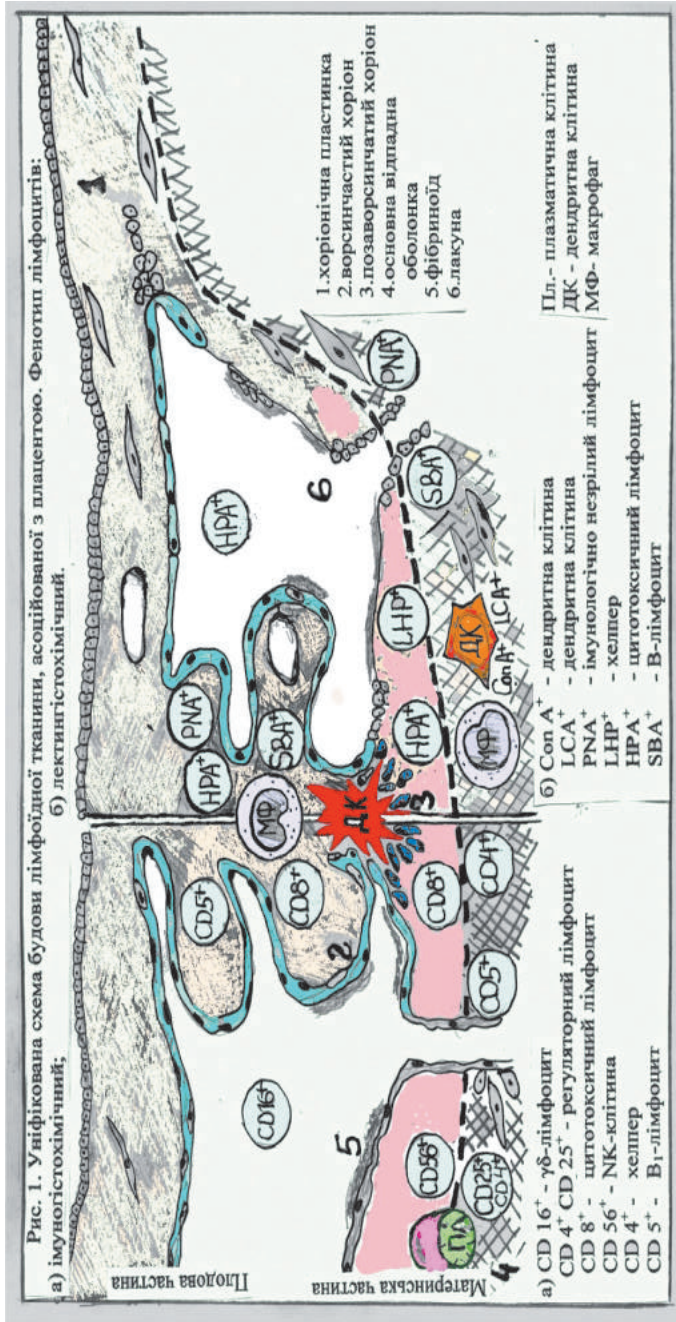

Схема будови лімфної тканини асоційованої з плацентою (вперше представлена в доповіді на науковій конференції в м. Дніпропетровськ, 2006 професором М.А. Волошином та к.біол.н. О.Г. Куц, за матеріалами докторської дисертації).

СХЕМА ПАТОГЕНЕЗУ ПІЕЛОНЕФРИТУ ТА ПІОНЕФРОЗУ

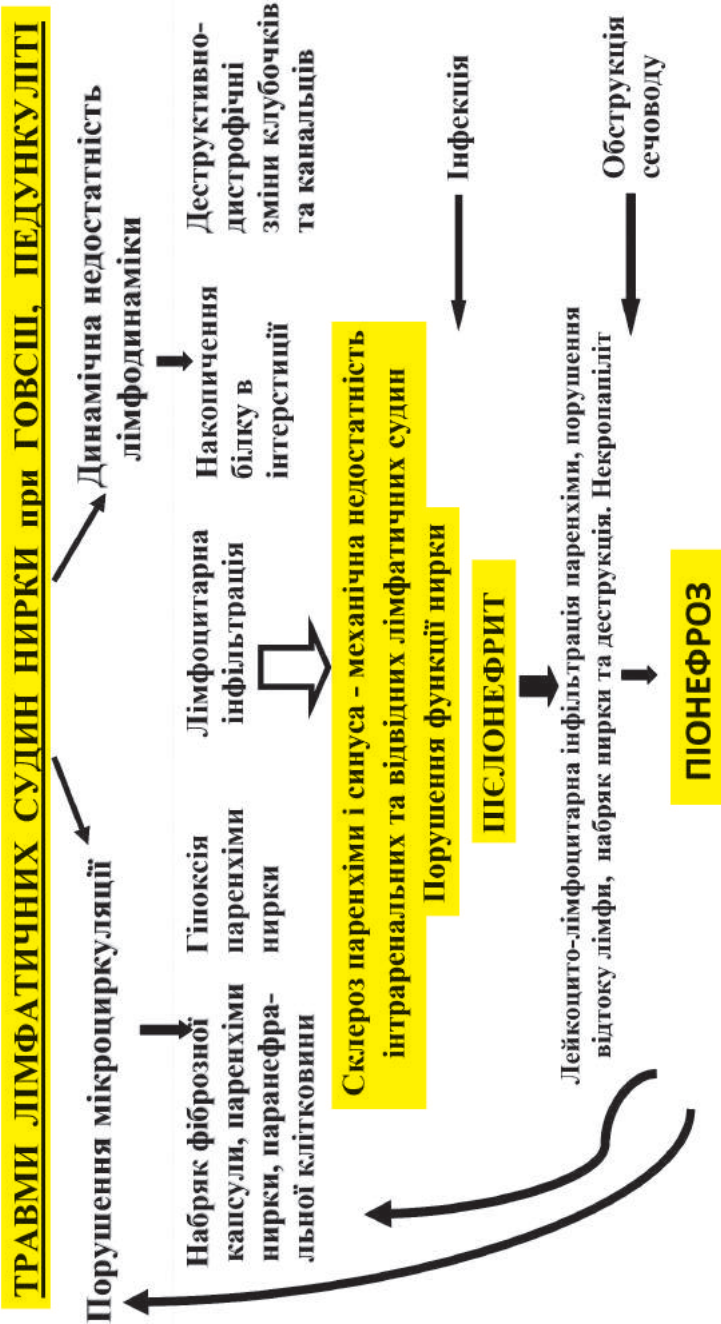

Схема ролі лімфатичних судин в розвитку піелонефриту та піонефрозу, вперше була представлена к.мед.н. М.А.Довбишем та професором М.А.Волошиним в 2006р.

ЗМІСТ

Передмова	3
Вступ.....	5
Початок історії кафедри нормальної анатомії Запорізького медичного інституту (1965-1990)	7
Продовження анатомічної історії кафедри анатомії людини Запорізького державного медичного університету (1991-2015)	29
VI конгрес анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України.....	74
Список найбільш вагомих наукових, навчально-методичних видань кафедри та історичні публікації про кафедру	87
Есе про вчителя. Професор Олександр Гаврилович Яхниця – видатний анатом України	96
Перелік науково-дослідних робіт кафедри та НДР, в яких фрагменти виконані співробітниками кафедри.....	103
Перелік дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук.....	107
Перелік дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук.....	110
Список аспірантів кафедри.....	119
Перелік конференцій та наукових заходів, проведених за участі співробітників кафедри	120

Список патентів, отриманих співробітниками кафедри.....	122
Нотатки з «Червоної книжечки» доцента С.К. Гордієнко (1967-1996) та «Синьої книжечки» доцента М.С. Щербакова (1997-2015).....	131
Нова студентська «анатомічна» термінологія	131
«Класичні» відповіді студентів	133
Діалоги	138
Вірші про кафедру анатомії людини та анатомів	144
Вірші студентів про кафедру з вечорів «прощання з кафедрою нормальної анатомії» різних років	144
Вірші доцента С.В.Чугіна про кафедру анатомії людини та анатомів	153
Фотографії та схеми з дисертацій співробітників кафедри.....	161
Зміст.....	166

Навчальне видання. Історичний збірник
(українською та російською мовами)

50 років кафедрі анатомії людини
Запорізького державного медичного університету
за редакцією професора М. А. Волошина

Редактор *М. Волошин.*

Оформлення *О. Вегера.*

Коректор *М. Волошин.*

Підписано до друку з готових оригінал-макетів 22.11.16.

Формат 60x84/16. Гарнітура «Камбрія».

Друк офсетний. Ум. др. арк. 9,77, др. арк. 10,5.

Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ТОВ РВА «Просвіта».

69002, м. Запоріжжя, пр. Соборний, 75

тел.: (061)787-59-12.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК №417 від 12.04.2001